

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра географії та туризму

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ
ВЕЛИКОБИЙГАНСЬКОЇ ТГ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
У ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ

ПОЧАІ АКОШ ЙОЖЕФОВИЧ

Студент II-го курсу

Освітньо-професійна програма: ГЕОГРАФІЯ

Спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

Рівень вищої освіти: магістр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

КОВАЛЬ КАТЕРИНА ПЕТРІВНА

*(кандидат географічних наук, старший викладач,
старший викладач кафедри географії та туризму)*

Завідувач кафедри географії та туризму:

МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ

*(кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії та туризму)*

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ
ВЕЛИКОБИЙГАНСЬКОЇ ТГ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
У ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ

Рівень вищої освіти: магістр

Виконавець: студент II-го курсу

ПОЧАІ АКОШ ЙОЖЕФОВИЧ

освітньо-професійна програма: ГЕОГРАФІЯ

спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник: **КОВАЛЬ КАТЕРИНА ПЕТРІВНА**

*(кандидат географічних наук, старший викладач,
старший викладач кафедри географії та туризму)*

Рецензент: **БЕРГХАУЕР ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ**

*(кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії та туризму)*

Берегове
2025

ЗМІСТ

Вступ	8
Розділ 1. Перегляд наукової літератури.....	10
Розділ 2. Методика дослідження	12
Розділ 3. Передумови суспільно-географічного дослідження Великобийганської ТГ	14
3.1. Суспільно-географічна характеристика Закарпаття.....	14
3.2. Децентралізація на Закарпатті	17
Розділ 4. Суспільно-географічна характеристика населених пунктів Великобийганської ТГ.....	19
4.1. Велика Бийгань	29
Демографія	29
Релігійний склад	30
Економіка	33
Освіта	35
4.2. Мала Бийгань.....	37
Демографія	37
Релігійний склад	38
Економіка	41
Освіта	42
4.3. Дийда.....	44
Демографія	45
Релігійний склад	46
Економіка	49
Освіта	51
4.4. Гут.....	52
Демографія	53
Релігійний склад	54
Економіка	55
Освіта	56
4.5. Мочола.....	58
Демографія	58
Релігійний склад	59
Економіка	61
Освіта	62
4.6. Астей	62
Демографія	62
Релігійний склад	63
Економіка	65
Освіта	66
4.7. Гуняді.....	67
Демографія	67
Економіка	68
Релігійний склад	68

Освіта	70
Розділ 5. Результати емпіричних досліджень	71
Розділ 6. Використання результатів у географічній освіті.....	76
Висновки	83
Список використаної літератури	88
Додаток	93
Список ілюстрацій	98
Список таблиць.....	100
Резюме.....	101
Подяка.....	103
Декларація	104

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Földrajz és Turizmus Tanszék

**A NAGYBÉGÁNYI KISTÉRSÉG TÁRSADALOMFÖLDRAJZI
VIZSGÁLATA ÉS AZ EREDMÉNYEK HASZNOSÍTÁSA A FÖLDRAJZ
OKTATÁSÁBAN**

Diplomamunka

Készítette: POCSAI ÁKOS

II. évfolyamos földrajz

szakos hallgató

Témavezető: KOVÁLY KATALIN

*(a földtudományok doktora,
a Földrajz és Turizmus Tanszék adjunktusa)*

Recenzens: BERGHAUER SÁNDOR

*(a földrajztudományok kandidátusa, docens,
a Földrajz és Turizmus Tanszék docense)*

TARTALOM

Bevezetés.....	8
1. Fejezet. Szakirodalmi előzmények.....	10
2. Fejezet. A kutatás módszertana	12
3. Fejezet. A Nagybégányi kistérség társadalomföldrajzi vizsgálatának háttere	14
3.1. Kárpátalja társadalomföldrajzi jellemzése	14
3.2. Decentralizáció Kárpátalján.....	17
4. Fejezet. A Nagybégányi kistérség településeinek társadalomföldrajzi jellemzése	19
4.1. Nagybégány	29
Demográfia	29
Vallási összetétel	30
Gazdaság.....	33
Oktatás	35
4.2. Kisbégány	37
Demográfia	37
Vallási összetétel	38
Gazdaság.....	41
Oktatás	42
4.3. Beregdéda.....	44
Demográfia	45
Vallási összetétel	46
Gazdaság.....	49
Oktatás	51
4.4. Gút	52
Demográfia	53
Vallási összetétel	54
Gazdaság.....	55
Oktatás	56
4.5. Macsola.....	58
Demográfia	58
Vallási összetétel	59
Gazdaság.....	61
Oktatás	62
4.6. Asztély.....	62
Demográfia	62
Vallási összetétel	63
Gazdaság.....	65
Oktatás	66
4.7. Hunyadi	67
Demográfia	67
Gazdaság.....	68
Vallási összetétel	68
Oktatás	70

5. Fejezet. Az empirikus kutatás eredményei	71
6. Fejezet. Az eredmények hasznosítása a földrajz oktatásában.....	76
Következtetések	83
Összegzés	86
Felhasznált irodalom	88
Mellékletek	93
Ábrák jegyzéke	98
Táblázatok jegyzéke	100
Ukrán nyelvű rezümé	101
Köszönetnyilvánítás.....	103
Nyilatkozat	104

Bevezetés

A diplomamunka témája a Nagybégányi kistérség (Nagybégány, Kisbégány, Gút, Beregdéda, Asztély, Macsola, Hunyadi települések) társadalomföldrajzi vizsgálata és az eredmények hasznosítása a földrajz oktatásában. A kutatás fő célja a Nagybégányi kistérség társadalomföldrajzi jellemzőinek elemzése és az elmúlt évek változásainak bemutatása. További célunk olyan javaslatok és észrevételek megfogalmazása a kapott eredmények alapján, amelyek hatékonyan és szakszerűen felhasználhatók a földrajz oktatása során. A kutatás célponyjának azért választottuk a Nagybégányi kistérséget, mivel e kistérség lakosa vagyok és szerettem volna jobban megismerni mikrorégiómat, továbbá a kistérség egyik gimnáziumának pedagógusaként a kutatás eredményeit a tanórák során is hasznosíthatom, naprakész információkkal bővítve a tanulók tudását közvetlen környezetükről.

A társadalomföldrajzi kutatások kiemelkedő fontossággal bírnak azért, hogy különböző társadalmi jelenségeket és folyamatokat vizsgálják, amelyek összefüggenek a térségi elrendeződéssel és az ott élő emberek tevékenységével. Az ilyen kutatások segítenek megérteni az egyes területek közötti különbségeket, a migrációt és az etnikai vagy kulturális sokféleséget, azok kiváltó okait. Ukrajna esetében különös jelentőséggel bír az egyes régiók, településterületek beható vizsgálata, több okból is. Egyrészt az elmúlt évek ukrain geopolitikai válságai, a háborús helyzet, olyan társadalmi-gazdasági folyamatokat indukáltak, amelyek jelentősen átalakították az ott élők hétköznapjait, megküzdési stratégiáit. Másrészt az évek óta elmaradó ukrán népszámlálások miatt a népesség számáról, demográfiai jellemzőiről, migrációs trendjeiről igen keveset tudunk. Éppen ezért a hasonló társadalomföldrajzi kutatások ezt a hiányt is igyekeznek pótolni.

A kutatás főbb kérdései a következők voltak:

1. Mik a vizsgált kistérség társadalomföldrajzi sajátosságai?
2. Milyen főbb társadalmi-gazdasági változásokat indukáltak az orosz-ukrán háború hatásai?
3. Miben különböznek a vizsgált kistérség kurrens társadalomföldrajzi folyamatai Kárpátalja többi kistérségétől, különös tekintettel a magyarok által lakott kistérségekre?

Az elmúlt évek ukrain geopolitikai fordulópontjai (Euromajdan, a Krím-félsziget annektálása, kelet-ukrainai fegyveres konfliktus) és azok társadalmi-gazdasági következményei (a gazdaság összeomlása, a közüzemi díjak megszorzódása, a katonai behívóktól való félelem, stb.), a vizsgált kistérség lakosságára, annak hétköznapjaira is jelentős hatást gyakoroltak, amit a 2022-

es teljeskörű orosz katonai invázió tovább erősített. Azonban ezen változásokról, a kistérségben tapasztalható folyamatokról eddig nem készült komplex elemzés. A tervezett kutatás a hiányzó adatok és új információk begyűjtésével arra vállalkozik, hogy „feltérképezze” a kistérséget, amely által pontosabb képet kaphatunk a vizsgált települések fejlődési dinamikájáról, gazdasági és társadalmi struktúrájáról, oktatási és vallási helyzetéről. Mivel a kistérségre vonatkozó statisztikai adatok elavultak és hiányosak, ezért a kutatás eredményei, az új, naprakész információk rendkívül hasznosak a kárpátaljai társadalomföldrajz vizsgálatában, a kutatás eredményei által mélyebb ismeretek szerezhetők a kistérség fejlődéséről, jelenlegi helyzetéről, az ott élők jövőképéről és a települések fejlődési perspektíváiról.

A kutatás aktualitása és újszerűsége abban rejlik, hogy egyrészt az Ukrajnában nemrég lezajló decentralizációs reform során létrejött Nagybégányi kistérségről – új adminisztratív területként – még nem készítették társadalomföldrajzi elemzést. Másrészt, az Ukrajnában rendre elmaradó népszámlálások miatt, továbbá az ukrajnai geopolitikai események hatására gyorsan változó folyamatokról összességében is rendkívül hiányos és elavult a kistérségekhez tartozó települések tudásanya.

A kutatás folyamatában többféle módszer együttesen került alkalmazásra annak érdekében, hogy a kitűzött célokat elérjük és a feltett kutatási kérdésekre választ találjunk. Az alkalmazott módszerek közé tartozik a vonatkozó szakirodalom feltárása és elemzése, ami alapvető fontosságú a kutatási téma kontextusának megértéséhez és az eddigi ismeretek összegzéséhez. A munka további fontos részét képezi az elérhető adatok összegyűjtése, adatbázisokba rendezése, valamint azok elemzése. A kutatás empirikus részét pedig interjúk beszélgetések révén végeztük el. Ezen tevékenységek összessége segít abban, hogy mélyebb betekintést nyerjünk a bemutatott téma összetettségébe és összefüggéseibe, széleskörű és aktuális ismereteket nyújtsunk a vizsgált kistérségről.

Ezen kívül, a kutatás eredményeinek oktatásban való alkalmazhatóságát is fontosnak tartottuk bemutatni. Éppen ezért a diplomamunka egy külön fejezetet szán arra, hogy konkrét példákkal szemléltetve ismertesse a kutatás eredményeinek széleskörű felhasználhatóságát.

A munka végén összefoglalásra kerülnek a főbb eredmények és az összehasonlító elemzések konklúziói, feltárásra kerülnek a vizsgált kistérség főbb társadalomföldrajzi sajátosságai, aktuális tudással gazdagítva nemcsak a szakirodalmat, de a helyi döntéshozókat, vagy a kistérség iránt érdeklődőket is.

1. Fejezet

Szakirodalmi előzmények

A Nagybégányi kistérség egy főként magyarlakta területi egység, amelyhez hét település tartozik: Nagybégány, Kisbégány, Gút, Beregdéda, Asztély, Macsola és Hunyadi. E magyarlakta települések történeti háttérének leírásával korábban már behatóan foglalkozott Botlik J. – Dupka Gy. szerzőpáros az 1993-ban megjelent kiadványukban. A kárpátaljai magyarok népesedési folyamatairól, ezen belül pedig a vizsgálatunkat is érintő települések demográfiai viszonyairól Molnár J. – Molnár D. 2005-ben megjelent kiadványa, továbbá Molnár D. PhD értekezése (2013) ad látteleket. Kárpátalja decentralizációs folyamatáról és különösen a magyarok által lakott területek változásairól – többek között – Molnár D. (2021) írásából tudhatunk meg többet. Kárpátalja turizmusának vizsgálata, a kárpátaljai magyarokat is érintő turizmusföldrajzi elemzések többek között Sass E., Berghauer S., Tóth A. és Tarpai J. neveihez fűződik. A kárpátaljai magyar közösség gazdasági viszonyait, a vállalkozások sajátosságait főként Kovály K. (2021, 2024), Bacsó R. és Pataki G. (2016, 2024) veszik górcső alá. Mint ismeretes, utoljára 2001-ben tartottak népszámlálást Ukrajnában, így a kárpátaljai magyarok népesedési viszonyairól, demográfiai trendjeinek alakulásáról igen keveset tudunk azóta. Ezen folyamatokról leginkább empirikus kutatások eredményeiből tudhatunk meg többet, például Tátrai P., Eröss Á., Kovály K. Molnár J., és szerzőtársai (2016, 2018), valamint Molnár D. (2018) írásaiból.

A kárpátaljai magyar közösség vallási szerkezetének átalakulásáról, felekezeti megoszlásáról adnak pontos látképet Molnár J. és szerzőtársai (2024), míg a 2024-ben megjelent a kárpátaljai magyarok interetnikus viszonyainak alakulásáról, a szórványban élő közösségek és a főbb demográfiai változásokról olvashatunk Ferenc V., Kovály K., által szerkesztett (2020) kötetében. A kárpátaljai magyarok társadalmi helyzetét, migrációs folyamatait az orosz-ukrán háború nagymértékben befolyásolja. Ezt a témakört Eröss Á., Kovály K., Tátrai P. (2024), tanulmányozzák részletesebben. A kárpátaljai magyar közösség társadalmi változásairól, az ukrán geopolitikai válság rájuk gyakorolt hatásairól, olvashatunk Kovály K. – Opiola W. (2024) írásában.

Az Ukrajnai menekültválságról és a belső menekültek helyzetéről a Beregszászi járás határ menti településein 2022-ben kutatást végzett Molnár D., Pallay K., Molnár D., Darcsi K., kiadványuk 2023-ban jelent meg, kutatásuk fő célja volt, hogy a kárpátaljai magyar településekre érkező belső menekültek számát valamint a nemi- és korösszetételüket felmérjék.

Szintén a belső menekültek helyzetét, szükségleteit, illetve azt, hogy miért tekintik Kárpátalját a „legbiztonságosabb” megyének a jelenlegi háborús helyzetben, a következő cikkek részletezik: Гаврош, О. (2025); Національний інститут стратегічних досліджень (2025).

A felsorolt szakirodalmak, kiadványok, cikkek alapján megállapítható, hogy a kutatásunkat is érintő témaköröket már több szemszögből vizsgálták korábban, ezek a munkák nagyban segítettek, irányt mutattak a vizsgálatunk céljainak meghatározásában és elérésében. Szeretnénk azonban hangsúlyozni, hogy a fent bemutatott szakirodalmi előzmények listája természetesen nem teljes, csupán azokra az írásokra szerettük volna felhívni a figyelmet, amelyekre mi is nagyban támaszkodtunk kutatásunk során. Ugyanakkor az is elmondható, hogy a Nagybégányi kistérségről még nem készült átfogó kutatás vagy írás, a vizsgálattehát e hiány pótlására is vállalkozik.

2. Fejezet

A kutatás módszertana

Annak érdekében, hogy minél átfogóbb vizsgálatot tudjunk elvégezni, a kutatás során többféle módszer került alkalmazásra a célkitűzések eléréséhez:

- vonatkozó szakirodalom feltárása és elemzése
- statisztikai adatok gyűjtése és adatbázisokba rendezése, valamint azok elemzése
- empirikus kutatás megvalósítása (félíg strukturált interjúk beszélgetések lebonyolítása).

A kutatás első szakaszában a téma szempontjából releváns szakirodalom feltárására és elemzésére került sor, hogy jobban megismerjük a Nagybégányi kistérség társadalomföldrajzi vizsgálatának hátterét, továbbá hogy átfogóbb tudást szerezzünk a decentralizáció folyamatáról, megvalósításáról Ukrajnában és Kárpátalján.

A kutatás kvantitatív szakaszában a Nagybégányi kistérség településeinek társadalomföldrajzi jellemzését kívántuk elvégezni, az elérhető statisztikai adatok összegyűjtésével és elemzésével. Célunk volt a kistérség mind a hét településének részletes bemutatása és elemzése különböző szempontok alapján.

A kutatás során a következő adatokat sikerült begyűjteni és feldolgozni:

- A lakosság száma, nemek szerinti megoszlása, korosztályok szerint megoszlása (2023-as évre vonatkozóan);
- A települések magyar nemzetiségű lakosságának változása (a 2001-es adatok és a 2017-es SUMMA felmérés eredményeinek összevetése);
- Születési/halálozási mutatók (2021-2023 időszakra vonatkozóan);
- Migrációs mutatók (2021-2023 időszakra vonatkozóan);
- Oktatással kapcsolatos statisztikai adatok (2020/2021 – 2024/2025 tanévekre vonatkozóan);
- Vallási adatok (2023-as évre vonatkozóan).

A kutatás empirikus részét félíg strukturált interjúk beszélgetések nyújtották a Nagybégányi kistérség településeinek prominens személyeivel (a kistérség polgármesterével, oktatási vezetőjével, vállalkozókkal, települési képviselőkkel valamint egyházi személyekkel).

Célunk volt, hogy mindegyik településről megszólítsunk minél több olyan személyt, akik széleskörű rálátással rendelkeznek a vizsgált települések társadalmi-gazdasági életére, és az ott élők problémáira. Az interjúk beszélgetések által mélyebb betekintést nyerhettünk a vizsgált kistérség múltjába, komplex módon tárható fel az ott élők jelenlegi helyzete, az egyes települések fejlődésének dinamikája, fejlődési lehetőségei. Az interjúk beszélgetések révén

számos fontos, hasznos, információt gyűjtöttünk a vizsgált kistérséggel kapcsolatban, amelyek elősegítették, hogy egy átfogóbb képet kaphassunk a kistérség múltjáról, jelenlegi helyzetéről és jövőbeli perspektíváiról.

Az interjú kérdései úgy kerültek összeállításra, hogy azok alkalmasak legyenek az egyes települések és a vizsgált főbb témakörök összehasonlítására, azonban a különböző területek képviselői célzott, beosztásukhoz és tevékenységükhöz megfelelő kérdéseket kaptak.

A kistérség összes településén sikerült legalább 1 interjú beszélgetést lebonyolítani. A kutatás során 15 interjú beszélgetést végeztem el, településekre lebontva ez a következőképpen alakult: 3 db. interjú Nagybégányban, 5 db. interjú Kisbégányban, 1 db. Asztélyban, 1 db. Gúton, 1 db. Dédában, 1 db. Macsolán, illetve 1 db. Hunyadiban (1. táblázat).

Az empirikus kutatás eredményei részben beépültek az egyes települések ismertetése során, azonban egy külön fejezetet szenteltünk a vizsgált kistérségben megfigyelhető főbb változásoknak, az interjú beszélgetések során kirajzolódó társadalmi-demográfiai dinamikáknak.

1. táblázat: Az adatközlők alapinformációi

Adatközlő	Interjúkészítés helye	Foglalkozás/Betöltött pozíció
A1	Nagybégány	Oktatásban tevékenykedő
A2	Kisbégány	Egyházi presbiter/gondnok
A3	Asztély	Polgármester
A4	Nagybégány	Turizmus
A5	Gút	Vállalkozó
A6	Beregdéda	Képviselő
A7	Macsola	Képviselő
A8	Nagybégány	Görögkatolikus pap
A9	Kisbégány	Vállalkozó
A10	Kisbégány	Óvónő
A11	Hunyadi	Helyi lakos
A12	Kisbégány	Egyházi presbiter/Képviselő
A13	Kisbégány	Bolti eladó
A14	Asztély	Képviselő
A15	Beregdéda	Turizmus/Vállalkozó

Saját szerkesztés

3. Fejezet

A Nagybégányi kistérség társadalomföldrajzi vizsgálatának háttere

3.1. Kárpátalja társadalomföldrajzi jellemzése

Kárpátalja Ukrajna nyugati részén helyezkedik el. Az ország megyéi közül Kárpátalja rendelkezik a legkisebb területtel, mindössze 12752 km², ami Ukrajna összterületének 2,1%-át foglalja el.

Kárpátalja földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően kedvező sajátosságokkal rendelkezik, amelyek közül ki kell emelni, hogy a megye négy Európai Unió országával határos: északon Lengyelországgal (a határszakasz hossza 33 km), nyugaton Szlovákiával (98 km), délnyugaton Magyarországgal (135 km), délen Romániával (190 km). Ezért is nevezik Kárpátalját Ukrajna nyugati kapujának. A megye a Kárpátok gerincén túl északkelet fele 85 km-es szakaszon Lviv megyével és 180 km-es szakaszon az Ivano-Frankivszki megyével határos. Kárpátalján több hágó található, amelyeken keresztül fontos vasúti és közútvonalak haladnak át, a legismertebbek: az Uzsoki (889m), a Latorcai (750m), a Vereckei (839m), a Toronyai (931m) és a Tatár (Jabluncai, 921m) (Molnár 2009). Ezen kívül Kárpátalja területén fontos közutak, csővezetékek, vasutak és villamosvezetékek húzódnak, amelyek Ukrajnát a közép-európai országokkal kötik össze. Kárpátalja földrajzi fekvésének azonban vannak negatív vonásai is, amelyeket szintén meg kell említenünk. Az egyik, hogy Ukrajnán belül Kárpátalja perifériális helyzetet foglal el, vagyis a fővárostól több mint 800 km-re található, továbbá távol helyezkedik el a tengerpartoktól, valamint az ukrainai iparvidékektől (Molnár 2014).

A 20. században Kárpátalja több különböző államalakulathoz is tartozott, ennek következményeként határai is gyakran változtak¹ (Fedinec 2002). Éppen ezért Kárpátalja kulturálisan és etnikailag sokszínű régió (Kocsis, Kocsisné 1991; Kocsis, Botlik, Tátrai 2006). Az itt élő nemzetiségek szokásai, tradíciói és vallásai együttesen hozzájárultak Kárpátalja páratlan kultúrájának kialakulásához (Molnár, Molnár D. 2005). A megye nemzetiségi összetételének leírásakor főként a 2001-es, több mint 20 éves, elavult statisztikai forrásokra lehet leginkább támaszkodni, ugyanis Ukrajnában ekkor tartottak utoljára hivatalos népszámlálást. Ez alapján Kárpátalja lakosságának legnagyobb része, 80,5%-a, ukrán nemzetiségűnek vallotta magát, míg magyar nemzetiségűnek a lakosság 12,1%-a (151,5 ezer

¹ A mai Kárpátalja területe a magyar államalapítás időszakától 1918-ig a Magyar Királyság része volt, majd az 1920-as trianoni döntés értelmében csehszlovák fennhatóság alá került. A második világháború idején újra Magyarországhoz tartozott, majd 1945-től Szovjet-Ukrajna része let, 1991-től pedig a független Ukrajna egyik megyéje (Szakál I. 2021).

fő) (Kovály et al. 2020). Azt ezt követő években csak becslések voltak a kárpátaljai magyarok számáról, 2010-re 7 ezer fős csökkenést becsültek, viszont magyarországi bevándorlási statisztikák alapján 15-20 ezer fős csökkenés is valószínűsíthető volt az elemzők alapján (Tátrai et al. 2018). Az elkövetkezendő időszakban több olyan fejlemény történt, ami nagy mértékben hatást gyakorolt a kárpátaljai magyarok migrációs mozgalmaira. 2011-ben hatályba lépett Magyarországon az egyszerűsített honosítás intézménye, ami felgyorsította és megkönnyítette a Magyarországra történő letelepedést, továbbá az Ukrajnában 2013 novemberében kezdődő geopolitikai folyamatok, mint az Euromajdan és a kelet-ukrajnai harcok újabb impulzust adtak a kárpátaljai magyarok kivándorlására. 2017-ben készült egy pontosabb felmérés a kárpátaljai magyarság demográfiai helyzetéről, ami a SUMMA 2017 címet kapta.² A kutatás eredményeként megállapítottak, hogy a kárpátaljai magyarok száma 125 ezer fő volt 2017-ben, továbbá ehhez az értékhez hozzáadva a magukat magyar nemzetiségűnek valló cigányok számát, megkapták a kárpátaljai magyarok 2001-es népszámlálással összevethető számát, ami felkerekítve 131 ezer fő volt (Tátrai et al. 2020).

A kárpátaljai magyar lakosság főként az ukrán-magyar határ mentén húzódó kompakt sávban él. Kárpátalja közigazgatási egységei közül, csak a Beregszászi járásban alkotott többséget a magyar lakosság egészen az ukrainai decentralizációig, viszont azt követően ez megváltozott, a 6 újonnan megalakult járás egyikében sem a magyarok alkotják a többséget. A megnagyobbodott Beregszászi járás 42,1%-át alkotják a magyar nemzetiségűek, míg az ukránok az 52,8-át adják a járás lakosságának, viszont az elmondható, hogy a kárpátaljai magyarok többsége (58,1%) továbbra is a Beregszászi járás területén található (Molnár D. 2021). Jelentős számban élnek még magyarok Ungvár és Munkács városában. A magyar lakosságot a népszámlálás alapján a románok követik, akik a lakosság 2,6%-át alkotják (32 ezer fő). Ők többnyire az ukrán–román határ mentén, a Técsői (Alsóapsa (Apșa de Jos), Pogyisor (Podișoron), Pescsera (Peștera) stb.), és a Rahói járás (Középpapsa (Apșa de Mijloc), Tiszafejéregyház (Biserica Albă) stb.) településein koncentrálódnak, egy viszonylag kompakt területen (Molnár, Molnár D. 2005). A románokat lélekszámban az oroszok követik 2,5% (31 ezer fő). A Kárpátalján élő orosz kisebbség mindig is egy magasan urbanizált népesség volt. Döntően a szovjet időszak alatt a térségbe betelepült oroszok ma is elsősorban a nagyobb városokban: Ungváron, Munkácson, Beregszászon, Nagyszőlősen és Huszton élnek (Molnár D. 2018). A románokat a magát cigány nemzetiségűnek valló lakosság követi (14 ezer fő).

² A kutatás célja a magyar közösség számának, települési megoszlásának, legfontosabb demográfiai jellemzőinek, továbbá külföldi munka- és tanulási célú migrációjának a felmérése volt.

Kárpátalján élnek még szlovák és német nemzetiségűek. Előbbiek, száma 5600 fő, míg a németek száma 3600 fő (Kovály et. al. 2020).

Kárpátalja területe nem sorolható a fejlett gazdasági régiók közé Ukrajnán belül. Ennek oka részben a sajátos domborzati viszonyokban keresendő, mivel a hegyvidéki és dombos területek, sűrű erdőségek és folyók váltakozása különböző kihívásokat eredményeznek a gazdaság számára, a másik fő oka pedig Kárpátalja földrajzilag periférikus elhelyezkedésében rejlik. Bármelyik országhoz is tartozott a múltban, mindig is távol esett a az ipari-kulturális központoktól. A Szovjetunió szétesése, az erőltetett ipar és nehézipar nagy területekre való széttelepítése, valamint a szovjet rendszer teljes leállása után csak a 21. század elején indult meg a növekedés újbóli lendülete (Berghauer 2012).

Fontos helyet foglal el Kárpátalja gazdaságában a mezőgazdaság, ugyanis a regionális GDP körülbelül 10%-át adja. és az aktív keresők negyedét foglalkoztatja. A megye területének 37%-a mezőgazdasági haszonföld. Kárpátalja ipari termeléséről pedig elmondhatjuk, hogy 4/5-ét a megye iparának a feldolgozó ágazatok adják, míg az energiatermelés és -elosztás 18%-kal, a bányászat pedig 1,6%-al részesedik belőle. A feldolgozóipar ágazatairól pedig elmondható, hogy a gépgyártás dominál, és a 2022-es háborús események előtt növekvő tendenciát mutatott, a külföldi befektetőknek köszönhetően. Jelentős még a megyében az erdő- és fafeldolgozó ipar, valamint jelen van a vegyipar, építőanyag-ipar, tüzelőanyag-ipar, energiaipar, könnyűipar. Továbbá ki kell emelni még Kárpátalja élelmiszeriparát, annak ágazatait a bor-, ásványvíz és üdítőitalpalackozást, valamint a zöldség- és gyümölcskonzervipar, a tej-, hús- és a malomipart. (Fodor 2022).

Ezek az ipari és mezőgazdasági ágazatok nagymértékben hatással vannak megyénk munkaerőpiacára, a hivatalos megyei statisztikai adatok alapján 2021-ben a munkaképes foglalkoztatottak száma 544,1 ezer fő volt, míg a munkanélküliek száma 60,6 ezer fő volt. (Kárpátaljai Megyei Statisztikai kiadványa 2021).

A munkanélküliség arányát befolyásolhatja Kárpátalján, hogy a határ menti lakosság a helyi munkalehetőségeken túl igénybe tudja venni az EU munkahelykinálati adottságait (Fodor et al. 2014). A megye átlagkeresetéről elmondható, hogy a 2021-es évben, a statisztikai adatok alapján, a hivatalos munkahelyeken dolgozók átlagkeresete 12235 UAH volt (Kárpátaljai Megyei Statisztikai kiadványa 2021).

A 2022-es orosz-ukrán konfliktus kitörését követően Kárpátalja területe a biztonságos régiók közé sorolható, ennek következményeként 2023 elejéig több mint 360 vállalkozás települt át Ukrajna háború sújtotta területeiről. Ezeknek a vállalkozásoknak a legnagyobb része (47%) az IT-szektorban tevékenykedik, (27%) a szolgáltatási szektorban, (19%) a

feldolgozóiparban, (4%) az építőiparban és mindössze (0,5-0,5%) az áruszállításban és mezőgazdaság ágazatában. Ezen vállalkozásoknak a többsége a nagyobb városokban helyezkedtek el és kezdték meg működésüket (pl. Ungvár vagy Munkács városa) ahol a magyarság aránya nem számottevő, ezért ezek a vállalkozások a magyarság számára nem mérvadóak. E gazdasági átrendeződés elsősorban az ukrán lakosság beáramlását fogja előidézni, ugyanis a helyi lakosság már nem tud elegendő munkaerőt biztosítani, mivel az elvándorlás miatt munkaerőhiány alakult ki. A belső menekültek valamint az áttelepült vállalkozások megérkezése Ukrajna más régióiból egyfajta pozitív lendületet hoztak Kárpátalja gazdasági életében. Ugyanis az újonnan megjelenő vállalkozások új, magasabb minőségű szolgáltatásokat nyújtanak, amelyek növelik a helyi vállalkozók között is a versenyszellemet és a produktivitást. Továbbá elmondható, hogy megjelent egy új magasabb társadalmi helyzetben lévő, nagyobb vásárlóerővel rendelkező réteg Kárpátalján, ami a szintén pozitívumok közé sorolható. (Kovály 2024)

3.2. Decentralizáció Kárpátalján

Kárpátalja közigazgatási felosztása jelentősen nem változott az 1991–2014 közötti időszakban. Komolyabb változás 2014-ben a „Méltóság Forradalmát” követően kezdődött, amikor is az új kormány elhatározta, hogy Ukrajna területén megvalósítja az új adminisztratív reformot, amelynek fő célja a decentralizáció megvalósítása volt, és a korábbi szovjet rendszerből/időszakból megörökölt közigazgatási rendszer átalakítása, modernizálása. 2014 áprilisában a kormány elfogadta *A helyi önkormányzat és hatóság területi szerveződése reformjának koncepcióját*, amelynek megvalósítása 2020-ra fejeződött be (Molnár D 2021).

A decentralizáció fogalma a központi és döntéshozatali folyamatok elosztását jelenti kisebb, regionális vagy helyi szintekre. A decentralizáció esetében a hatáskör, feladatok, forrás a kormányzási szintek között lefelé halad (Kovács 2014). A decentralizációs reform célja egy hatékony helyi önkormányzat és területi hatalom kialakítása a polgárok teljes körű életkörüzetének létrehozása és támogatása érdekében, magas minőségű és elérhető közszolgáltatások nyújtása, valamint az állam és a területi közösségek érdekeinek összehangolása (www.kmu.gov.ua).

Kárpátalja 2020-ig 13 járásra oszlott, míg a járásokkal azonos szinten lévő megyei alárendeltségű városok száma 5 volt (Beregszász, Csap, Huszt, Munkács, Ungvár). A járásoknál kisebb hierarchiaszinten helyezkedtek el a tanácsok, amelyek egy vagy több települést foglaltak magukba. Attól függően, hogy város, városi típusú település vagy falu köré

szerveződött a tanács, városi típusú településnek vagy községi tanácsnak nevezték az adott településeggyüttest (Molnár D 2021).

2020 januárjáig Kárpátalján 17 kistérség jött létre, továbbá 23 a megalakulásának valamelyik szakaszában tartott. 2020 májusáig a települések önként hozhattak létre kistérségeket, vagy akár csatlakozhattak már meglévőkhöz. Ez idő alatt a tervezet is számos változáson ment át. Végül 2020. május 13-án Ukrajna Miniszteri Kabinetének 572-p számú rendelete alapján, azok a települések, amelyek még nem álltak össze kistérséggé, vagy nem csatlakoztak kistérséghez, Kárpátalja perspektivikus terve szerint össze lettek vonva. Így 64 kistérség, úgynevezett *hromada* került megalakításra. (Molnár D. 2021).

A járások számában is változás történt, ugyanis a kormány csökkenteni szeretne volna a járások számát. Kárpátalján az eddig meglévő 13 járás helyett, 6 új járást hoztak létre 2020. július 17-i 807 IX „A járások likvidálásáról és megalakításáról” szóló határozat értelmében. (Molnár D. 2021). Annak ellenére, hogy kistérségi szinten 10 magyar többségű egység alakult meg, az újonnan kialakított járásokban a magyarság mindenütt kisebbségbe került (Kovály 2024).

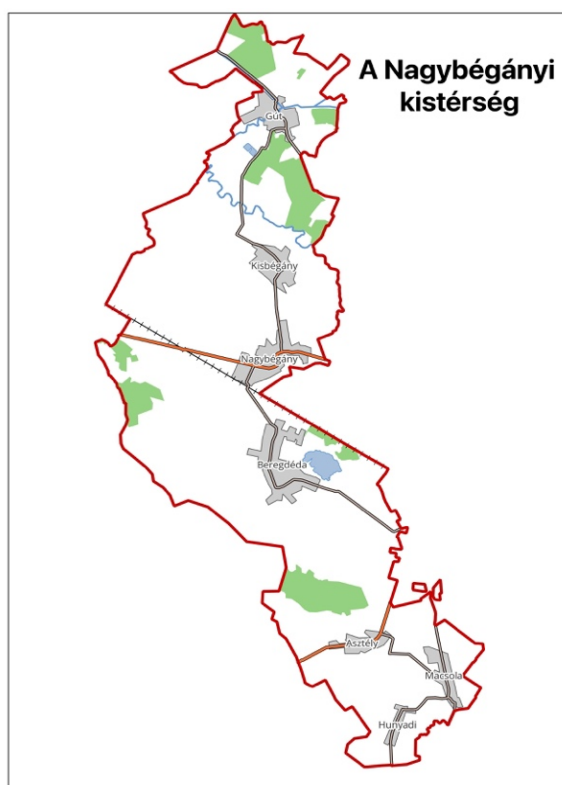
4. Fejezet

A Nagybégányi kistérség településeinek társadalomföldrajzi jellemzése

A Nagybégányi kistérség 2020. június 12-én alakult meg, hét település önkéntes csatlakozásával: Nagybégány (a kistérség központja), Kisbégány, Beregdéda, Gút, Asztély, Macsola, Hunyadi (1.ábra) (www.velyka-byigan-rada.gov.ua/).

Mint ahogyan az a módszertani résznél is leírásra került, a kutatás aktualitását és újszerűségét éppen az adja, hogy a Nagybégányi kistérségről – új adminisztratív területként – még nem készítettek társadalomföldrajzi elemzést, de összességében is rendkívül hiányos és elavult a kistérségekhez tartozó települések tudásanyaga.

1. ábra: A Nagybégányi kistérség térképe

Saját szerkesztés

Nagybégány kiválasztása a kistérség központjaként több szempontból is indokolt volt. Elsősorban infrastrukturális fejlettsége emelte ki a kistérség többi települése közül. Továbbá Nagybégány kistérségi központként való kijelölését erősítette az is, hogy a településen halad keresztül az M25-ös ukrán nemzetközi autópálya, amely megkönnyíti elérhetőségét a kistérség (és a járás) többi településéről, hozzájárulva Nagybégány központi szerepének megerősödéséhez. Továbbá földrajzi szempontból is kedvező elhelyezkedéssel rendelkezik,

hiszen a kistérség közlekedési útvonalainak metszéspontjában fekszik, ezáltal könnyen elérhető a térség többi települése számára. A település közlekedési előnyeit tovább növeli az itt áthaladó vasútvonal is, amely mind a személy-, mind a teherszállítás szempontjából fontos szerepet tölt be.

Ezek az infrastrukturális adottságok elősegítették, hogy Nagybégány logisztikai és közigazgatási központtá váljon, hiszen az ide szervezett intézmények és szolgáltatások minden környező település számára könnyen hozzáférhetők (2. ábra). A település lakosságszáma is indokolta, hogy Nagybégány legyen a kistérség központja.

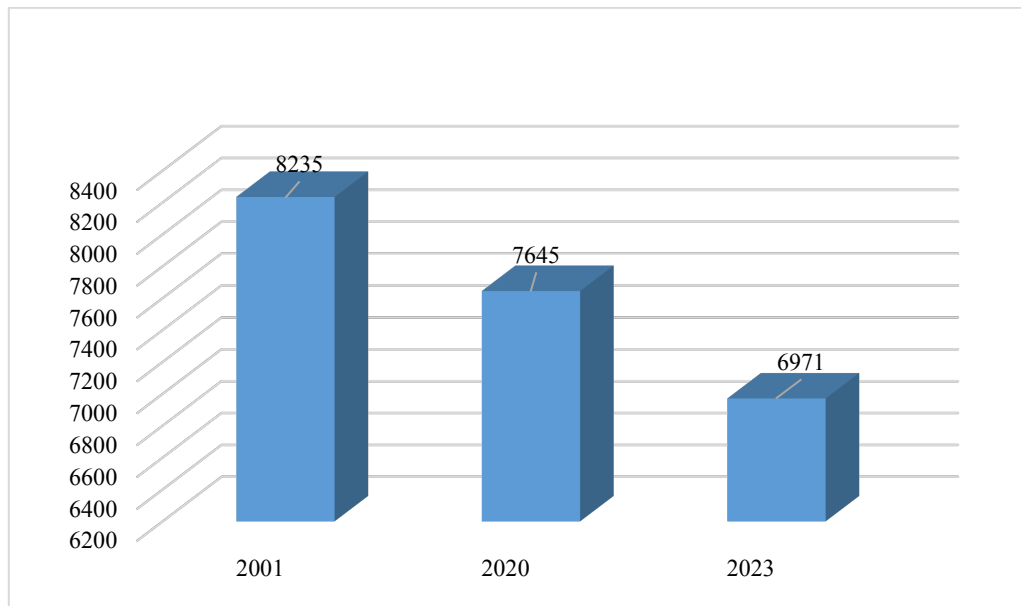
2. ábra: Nagybégány adminisztratív központja

Forrás: Saját fotó

A kistérség településeinek összlakosságának száma az évek során a következőképpen alakult. A 2001-es összukrajnai népszámlálás alapján a kistérségben 8235 lakos élt, 81,4%-a magyar nemzetiségűnek vallotta magát. A 2020-as évben, a kistérség megalakulásakor, a lakosság száma 7645 fő volt. A jelenlegi legfrissebb adatok szerint 2023-ra a lakosság száma tovább csökkent, jelenleg mindössze 6971 fő él a kistérség településein (3. ábra)

3. ábra: A Nagybégányi kistérség településeinek összlakossága (fő)

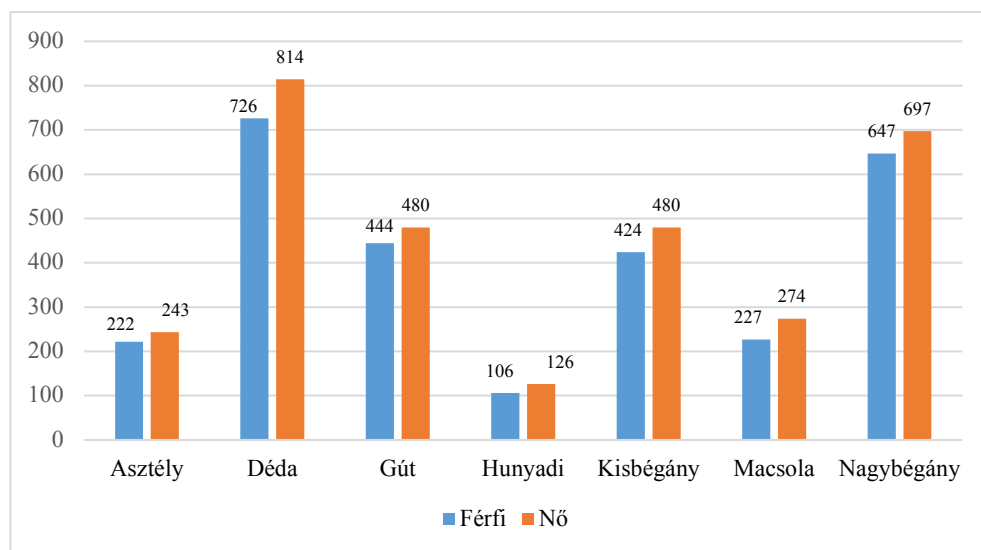

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

A fenti diagram adatait megfigyelve elmondható, hogy az elmúlt évek során népességsökkenés következett be. Kutatásunk alapján erre a népességsökkenésre több tényező is kihatott, egyrészt a fiatalabb generációk elköltözése nagyobb városokba, illetve külföldre, a jobb munkalehetőségek és életkörülmények reményében. Másrészt a természetes népességfogyás is hozzájárul a csökkenéshez. A 2023-as adatokat nagyrészt meghatározhatta az Ukrajnában jelenleg is zajló háború, amely következtében sok család költözött külföldre.

A népességsökkenés mellett érdemes megemlíteni a lakosság nemi összetételének alakulását is. A 2023-as adatok alapján a kistérség minden településén a női lakosság száma meghaladja a férfiakét (4. ábra).

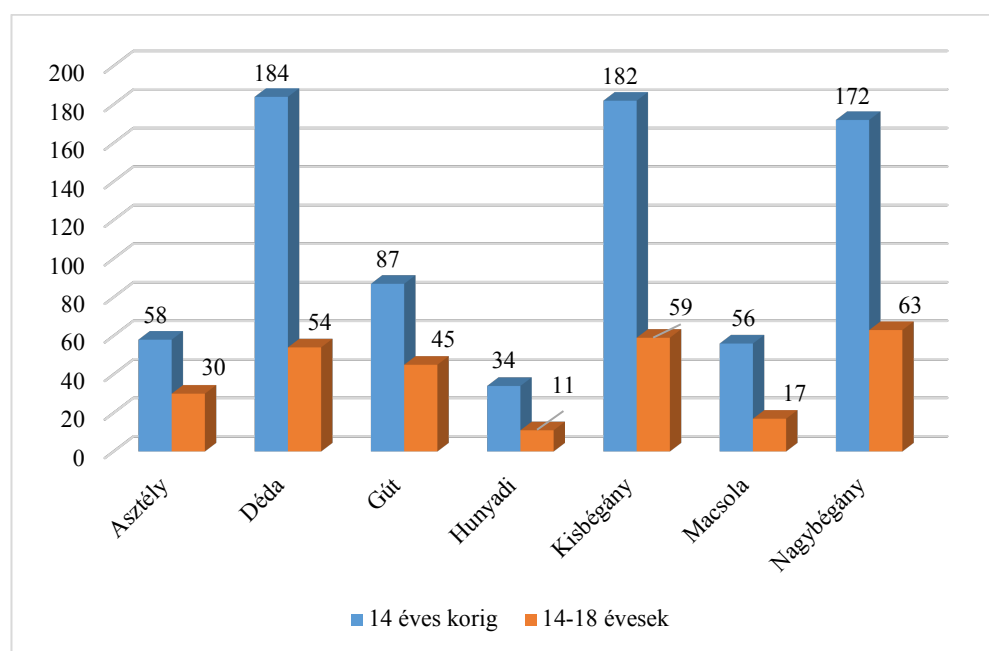
4. ábra: A Nagybégányi kistérség településeinek lakosságának nemek szerinti megoszlása (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

Ezen túlmenően figyelemre méltó a kiskorúak aránya a kistérség lakosságában. A 2023-as adatok szerint a kistérségben 1052 18 év alatti személy él, ami az összlakosság 15,5%-át teszi ki. Ez az arány fontos mutatója a demográfiai szerkezetnek, mivel jelzi a fiatalabb generáció jelenlétét (vagy épp hiányát) és a potenciális jövőbeli növekedési lehetőségeket (5. ábra). A 18 év alattiak magas aránya egy kistérségben pozitív mutató lehet, mivel a fiatalabb generációk biztosítják a munkaerő utánpótlását és hozzájárulnak egy közösség hosszú távú fenntarthatóságához.

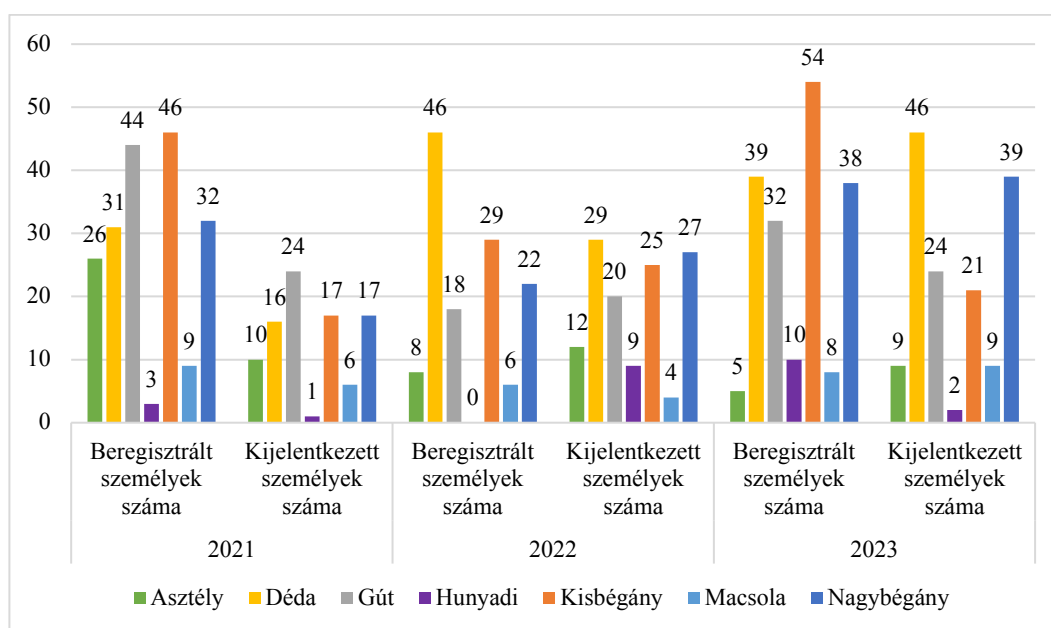
5. ábra: A kiskorúak száma a Nagybégányi kistérség településein (0-18 éves korosztály)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

Az elmúlt három év bejelentkezési és kijelentkezési adatai szintén fontos betekintést nyújtanak a kistérség demográfiai dinamikájába. 2021-ben a bejelentkezések száma 191 fő volt, míg a kijelentkezések száma 91 fő. 2022-ben a bejelentkezések száma 129 fő volt, a kijelentkezések száma pedig 126 fő, 2023-ban a bejelentkezések száma 186 fő volt, míg a kijelentkezések száma 150 fő. Tehát, 2021 és 2023 között a kistérség településeit összesítve 506 fő jelentkezett be, míg 367 fő jelentkezett ki (6. ábra).

6. ábra: A Nagybégányi kistérség migrációs mutatói (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

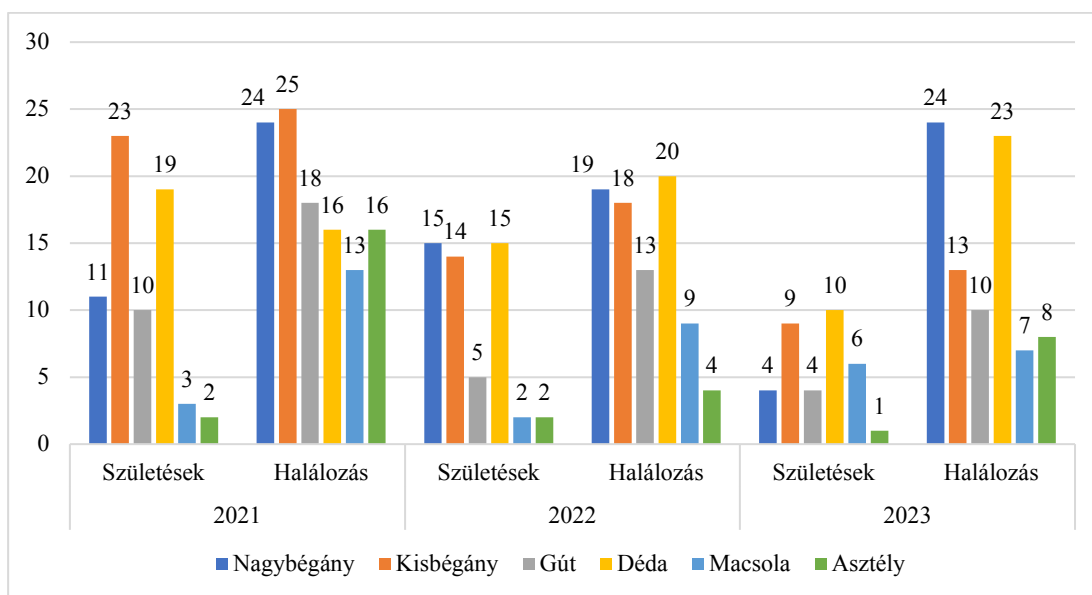
A fenti adatok alapján a kistérségben a bejelentkezések száma minden évben meghaladta a kijelentkezések számát. A bejelentkezések és kijelentkezések száma alapján feltételezhető, hogy a kistérség vonzó célpont a beköltözők számára. A növekvő bejelentkezési számok azt jelzik, hogy új lakók folyamatosan érkeznek, bár a kijelentkezések növekvő száma arra is utalhat, hogy egyes lakosok el is hagyják a térséget.

Egyes településeken magasnak tűnhet a bejelentkezések száma, például Kisbégányban vagy Beregdédában, amire az lehet a magyarázat, hogy azok a helyi lakosok, akik külföldre költöztek, eladták házaikat. Interjúalanyaink szerint ezeket a házakat többségében roma nemzetiségű nagycsaládok vásárolták meg, akik eddig külön szegregátumban éltek, viszont a háború kitörése után külföldre mentek menekült jogot kérve, ami által anyagi támogatást kaptak, ígyelegendő pénzforráshoz jutottak, hogy megtudják vásárolni ezeket a házakat. Továbbá, Ukrajna harcok által sújtott régióiból érkező belső menekültek is vásároltak házat.

A születési és halálozási arányok alakulása különösen fontos szerepet játszik a kistérség demográfiai helyzetének megértésében (7. ábra). Az elmúlt három évben a születési és halálozási adatok a következőképpen alakultak a kistérség településein összesítve:

- 2021-ben a kistérségben 68 születést és 112 halálozást regisztráltak.
- 2022-ben a születések száma 53-ra csökkent, míg a halálozások száma 83 volt
- 2023-ban 34 születést és 85 halálozást regisztráltak

7. ábra: Születési/Halálozás mutatók a Nagybégányi kistérség településein (fő)

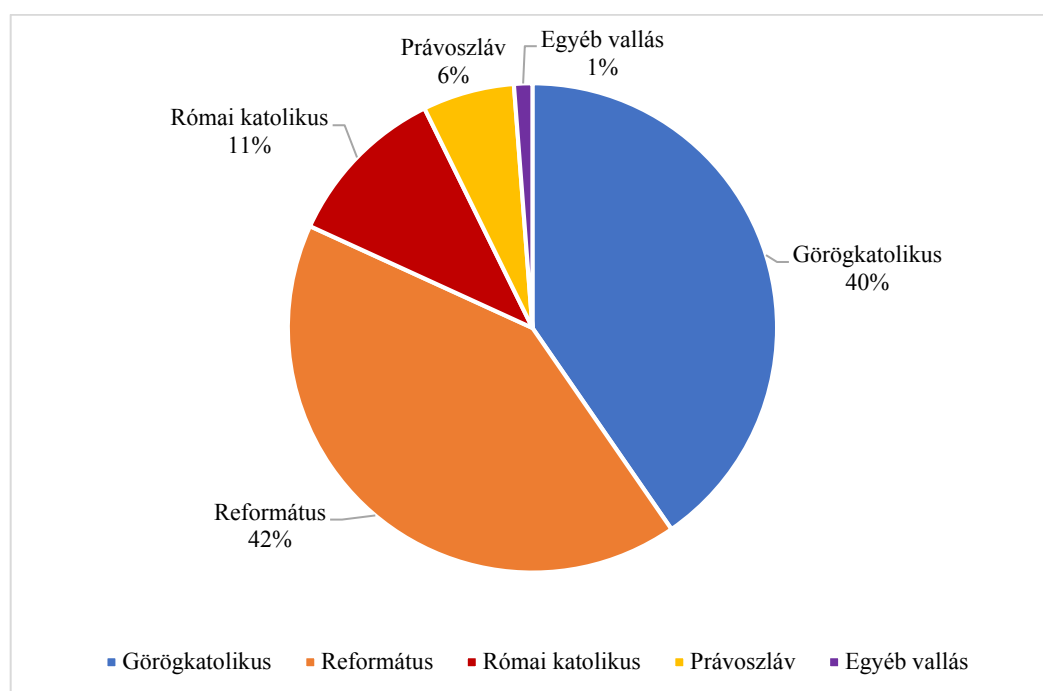
Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Egészségügyi osztályának adatai alapján

A fenti adatok világosan megmutatják, hogy a kistérségben a vizsgált időszakban a halálozások száma meghaladta a születések számát, ami hozzájárul a népesség természetes fogyásához. Az alacsony születési arány és a magas halálozási arány egyaránt befolyásolják a kistérség jövőbeli népességének alakulását. Az alacsony születési arány háttérében számos tényező állhat, például a fiatalok elvándorlása, valamint a családalapítás késleltetése. A magas halálozási arány pedig az idősödő lakosság következménye.

A Nagybégányi kistérség lakosainak felekezeti hovatartozása változatos. A kistérségben jelen van a református, a görögkatolikus, a római katolikus, a pravoszláv egyház, valamint egyébfelekezetek, pl. a jehova tanúi vagy abaptista egyház.

A 2023-as évben a kistérség vallás megoszlása a következőképpen alakult (8.ábra):

8. ábra: A Nagybégányi kistérség vallási megoszlása 2023-ban

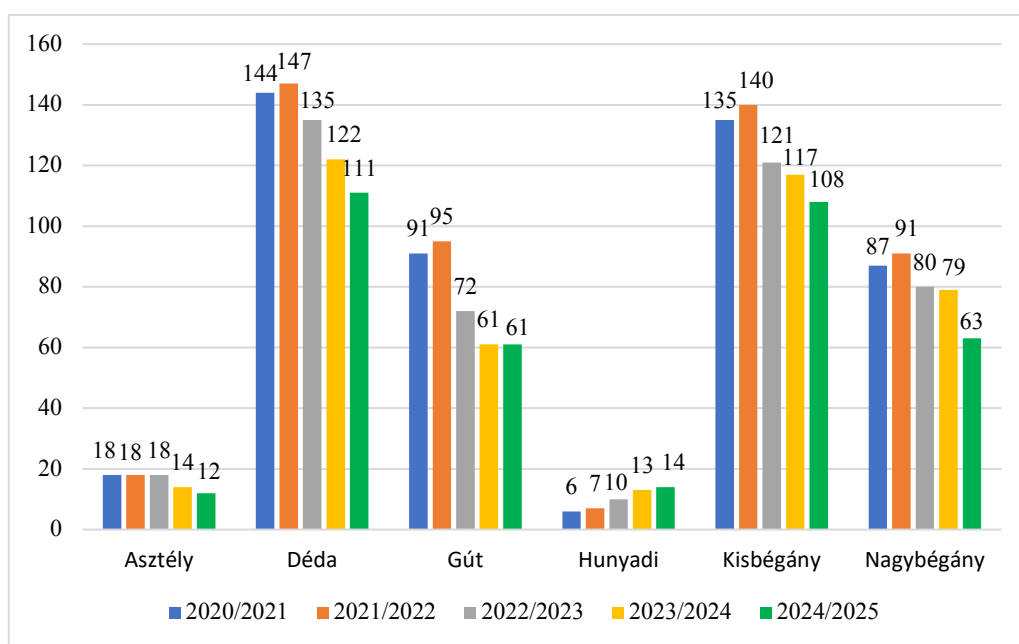
Forrás: Saját szerkesztés a helyi egyházak adatai alapján

A fenti adatok alapján elmondható, hogy legnagyobb arányban a reformátusok vannak (42%), nem sokkal kevesebb arányban pedig a görögkatolikusok (40%), őket követik a római katolikusok (11%-al), a pravoszláv egyházhoz mindössze a lakosság 6%-a tartozik, az egyéb vallások gyakorlóinak aránya mindössze 1%.

Empirikus kutatásunk eredményei alapján az is elmondható, hogy az oktatási intézmények fontos szerepet játszanak a Nagybégányi kistérség működésében, hiszen nem csupán a tudás átadását szolgálják, hanem a közösség kulturális és szociális életének is fontos részei. A kistérségben több oktatási intézmény is található, egészpontosan négy gimnázium (Nagybégány, Kisbégány, Beregdéda, Gút), illetve két elemi iskola (Asztély, Hunyadi). Macsolán azonban nincs iskola. Az oktatás a kistérségben magyar nyelven zajlik, Hunyadi kivételével, valamint Dédában párhuzamos magyar és ukrán osztályok működnek.

Az oktatási intézmények gyereklétszámának alakulása a kistérség megalakulása óta a 9. ábrán látható.

9. ábra: Az iskolák gyereklétszáma a Nagybégányi kistérségben (fő)

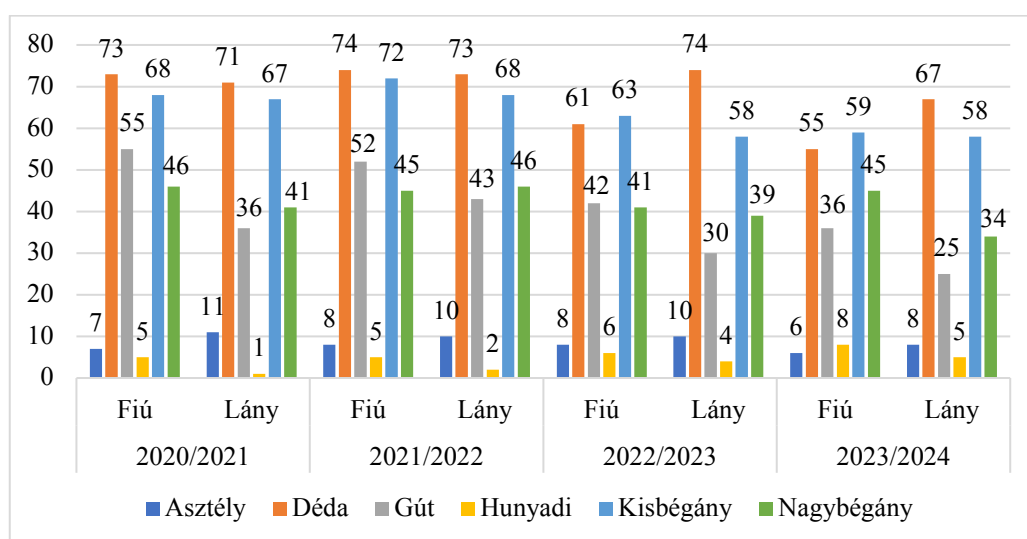

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

A fenti adatokat megfigyelve elmondható, hogy a tanulók létszáma az évek során Hunyadi kivételével minden településen csökkenő tendenciát mutatott.

A gyerekek létszámának alakulását nemek szerint pedig a 10. ábra szemlélteti. Az iskolába járó fiúk és lányok aránya a települések jövőbeli demográfiai összetételét is alakíthatja.

10. ábra: A Nagybégányi kistérség tanulóinak nemek szerinti megoszlása az évek során (fő)

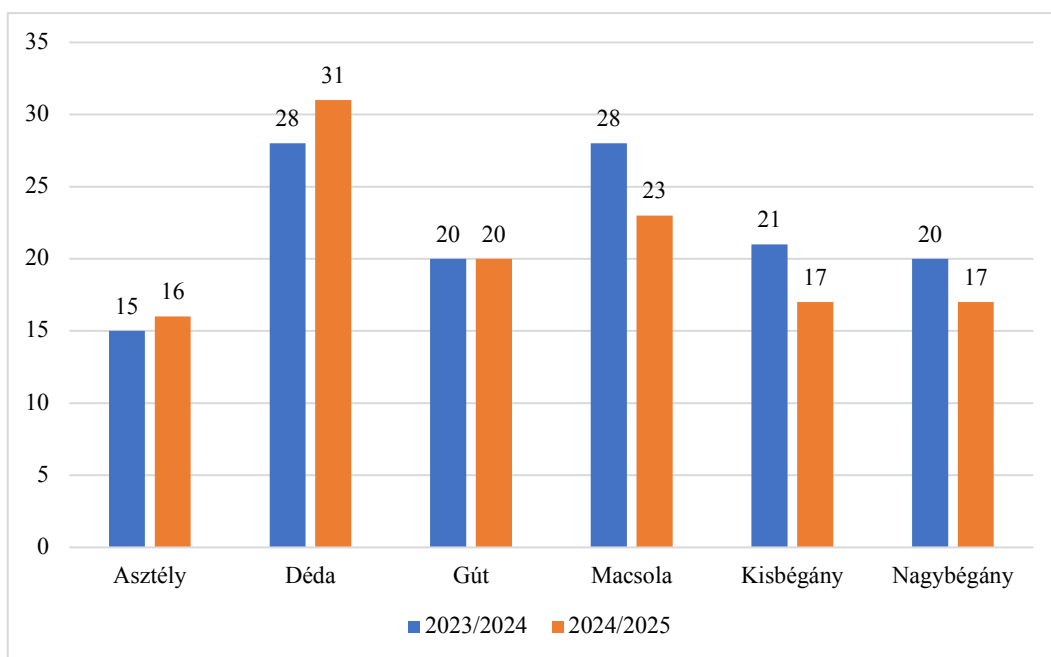

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

A fent bemutatott oktatási intézményeket kívül a kistérségben hat óvoda működik (Nagybégány, Kisbégány, Beregdéda, Gút, Macsola, Asztély), Hunyadi települése nem rendelkezik óvodával.

Az óvodák gyereklétszáma a következőképpen alakult a 2023/2024 és 2024/2025 oktatási években (11. ábra):

11. ábra: Az óvodák gyereklétszáma a Nagybégányi kistérségben (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

Az óvodák terén is elmondható, hogy a csökkenő gyereklétszám a jellemző és a legnagyobb probléma a jövőre nézve, mivel ezen számok befolyásolhatják az iskolák működését is.

Ami a jövőt illeti, a Nagybégányi kistérség is számos fejlesztési tervet fogadott el megalakulása óta, amelyek közül a legfontosabbakat emeljük ki:

- A Nagybégányi kistérség társadalmi-gazdasági fejlesztése
- A Nagybégányi kistérség kis- és közép vállalkozásainak fejlesztése
- A Nagybégányi kistérség közterületeinek
- A Nagybégányi kistérség sport és testnevelés fejlesztése
- A Nagybégányi kistérség kultúrájának és művészetének fejlesztése
- A Nagybégányi kistérség szilárd háztartási hulladékainak kezelése
- A Nagybégányi kistérség közlekedésbiztonsága
- Többfunkciós sportterem építése Asztély településén.

4.1. Nagybégány

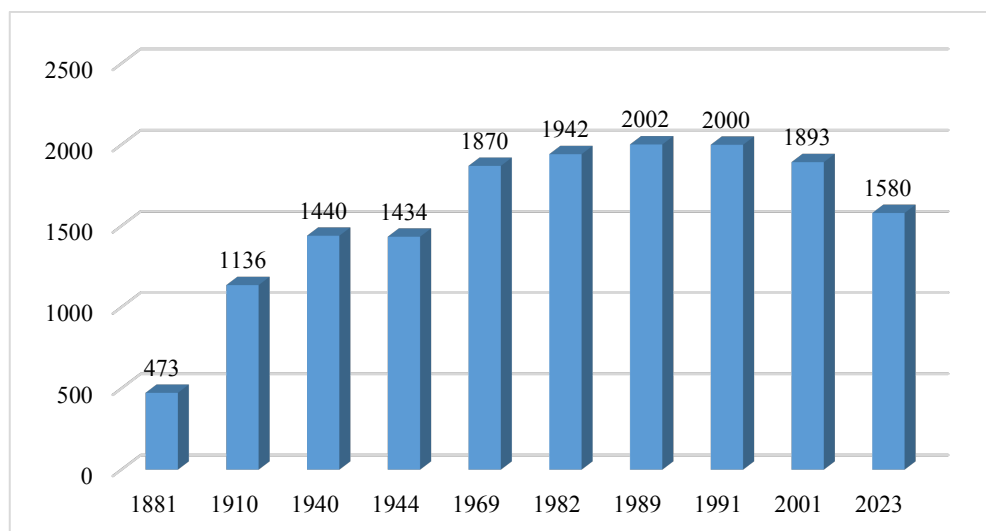
Nagybégány (ukránul Велика Бийгань/Velika Bijhany) a Beregszász–Nagydobrony–Csap–Ungvár közút mentél terül el, Beregszásztól 10 km-re. A Vérke patak bal partján fekvő településnek a Csap–Bátyú–Aknaszlatina vasútvonalon található a vasútállomása.

Nagybégány demográfiaja

Nagybégány történelme során szembetűnő demográfiai változások követhetők nyomon. Az 1881-es adatok szerint a falu mindössze 473 lakossal rendelkezett. A következő évtizedekben azonban folyamatos növekedés következett be. 1910-re a lakosság száma már 1136 főre emelkedett, majd a 20. század közepén, 1940-ben további növekedést tapasztalhattunk, amikor a lakosok száma 1440 főre emelkedett. A következő évtizedekben ismét növekedés következett be, és 1969-re 1870 főre emelkedett a lakosok száma. Az 1980-as években a növekedés folytatódott, és 1982-ben már 1942 lakos élt Nagybégányban. A település demográfiai növekedése a 20. század végére is kitartott, és 1989-ben a lakosság száma már elérte a 2002 főt. 1991-ben a lakosság száma kissé csökkent, 2000 főre (Botlik — Dupka 1993).

Az utolsó összukrajnai népszámlálás adatai szerint Nagybégány lakossága 1893 főt számlált. A legfrissebb adatok szerint 2023-ban Nagybégány lakosságának száma 1580 fő volt (12. ábra).

12. ábra: Nagybégány lakosságszámának változása (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

A magyar nemzetiségűek száma Nagybégányban a 2001-es összukrajnai felmérés alapján 1657 fő volt, míg a 2017-es SUMMA felmérés alapján 1401 főre csökkent (Tátrai et. al. 2018).

Nagybégány vallási megoszlása

A településen az első templom a katolikusok által épült 1418-ban, mely 1565-ben a reformátusok tulajdonába került és azóta is a református egyház gyülekezeti helyszínéül szolgál. A református templomon 2019 nyarán felújítást végeztek (13.ábra) (www.life.karpat.in.ua)

13. ábra: Nagybégány református temploma

Forrás: www.karpataljanepfoiskola.hu

1991-es adatok szerint a reformátusok száma 800 fő volt, míg 2023-ban a kutatásunk alapján elmondható, hogy 435 fő tartozik a református egyház gyülekezetéhez, tehát létszámuk majdnem felére csökkent.

A Nagybégányi görögkatolikus egyház jelenlegi temploma 1904-ben épült, a Szent Miklós nevet viseli, 2013-ban valósult meg a templom teljeskörű felújítása, átépítése és felszentelése (14.ábra). A parókia is felújítás révén nyerte el jelenlegi formáját (Marosi 2014).

14. ábra: Nagybégány görögkatolikus temploma

Forrás: www.karpataljanepfoiskola.hu

A Nagybégányi görögkatolikus hívek száma az évek során a következőképpen alakult: 1792-ben 20 fő, 1806-ban 65 fő, 1876-ban 204 fő, 1915-ben 383 fő, 1947-ben 499 fő, míg 2014-ben 750 fő tartozott az egyházközösséghez (Marosi 2014). 2023-ban pedig 500 fő tartozott a görögkatolikus egyházhoz.

Nagybégányban görögkatolikusok élnek a legnagyobb arányban, az évek során a hívek száma fokozatosan növekedett, napjainkra azonban csökkenés figyelhető meg, ami nem volt jellemző az előző évszázadokban. Ez a csökkenő tendencia az orosz-ukrán háború következményeként áll fenn.

Nagybégányban laknak római katolikus hitvallásúak is, viszont ők vannak a legkisebb arányban. A településnek már a XIII. Században volt római katolikus temploma, azonban a reformáció hatására megszűnt a közösség, akkoriban a megmaradt hívek a beregszászi vagy kaszonyi templomba jártak a Szovjetunió széthullásáig. A Nagybégányi római katolikus egyház újraalapítása 1991-ben valósult meg. Az egykori katolikus elemi iskolának épületét visszaszerezték, majd átalakították templommá (15.ábra) (www.ujhajt.net.ua).

15. ábra: Nagybégány római katolikus temploma

Forrás: Saját fotó

Az 1991-es adatok szerint a felnőtt római katolikus hívek száma 300 fő volt, míg kutatásaink alapján elmondható, hogy 2017-ben 260 fő tartozott ehhez az egyházközösséghez, 2023-ban pedig 182 fő. Tehát, elmondható, hogy Nagybégányban a római katolikus egyháznál is csökkenés figyelhető meg a hívek számában. Nagybégányban továbbá 10 fő tartozik a Jehova tanúi felekezethez (16. ábra).

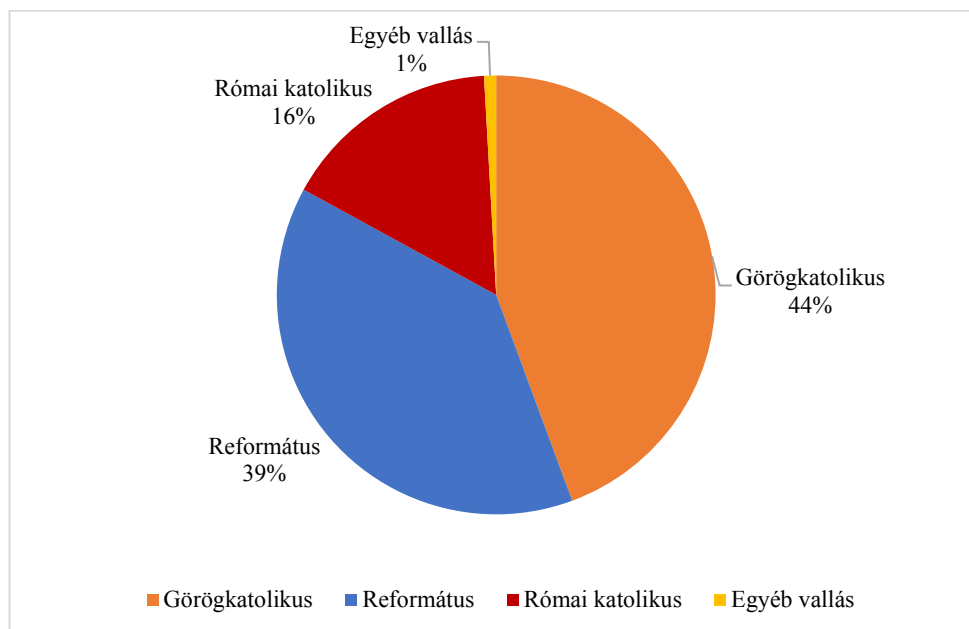
16. ábra: Nagybégány Jehova tanúi királyáság-terme

Forrás: Saját fotó

Kutatásunk alapján elmondható, hogy összességében 2023-ban Nagybégány vallási megoszlása a következőképpen alakult (17. ábra):

17. ábra: Nagybégány vallási megoszlása 2023-ban

Forrás: Saját szerkesztés a helyi egyházak adatai alapján

Nagybégány gazdasága

Nagybégány gazdaságáról elmondható, hogy a privatizáció előtt a földterületek a helyi gazdasághoz tartoztak, azt követően pedig magánszemélyekhez és vállalatokhoz kerültek (Botlik — Dupka 1993).

Nagybégány gazdaságának történetében meg kell említeni az egykori gazdaságközi keveréktakarmány gyárat. A település életében kedvező változások következtek be a gyárnak köszönhetően, amikor a hetvenes évek végére megépült Nagybégány és Kisbégány határán. A gyár létrehozásának célja az volt, hogy elássa a térség gazdaságait abraknakarmánnyal. A gazdaságközi sertéstelep működése is elindult Nagybégány határában ebben az időszakban, ahol fénykorában több ezer sertést tartottak. Viszont napjainkban ez a vállalat már nem üzemel és épülete elhagyatott (18. ábra).

18. ábra: Az egykori gazdaságközi keveréktakarmány gyár Nagybégány és Kisbégány határán.

Forrás: Saját fotó

Empirikus kutatásunk eredményei alapján elmondható, hogy Nagybégány gazdasága az évek során folyamatosan fejlődött, és napjainkban is fejlődést mutat – a háborús nehézségek ellenére – a helyi gazdasági tevékenységek sokszínűsége miatt. Kiemelkedő szerepet játszik a település életében a falusi turizmus, amely folyamatosan alakult ki az évek folyamán, köszönhetően annak, hogy Nagybégány közel helyezkedik el a Kaszonyi termálfürdőhöz. A Kaszonyi termálfürdő sok belföldi turistát vonz évente, akik szálláslehetőséget keresve sokszor Nagybégányt célozzák meg. A helyiek szálláslehetőséget kínálnak, jellemzően saját házaikban, de a turisták számának növekedése miatt – illetve azok igényeinek kielégítése céljából – gyakran külön korszerű épületeket építettek, amelyek sokféle szolgáltatást nyújtanak. Továbbá meg kell említeni azt is, hogy a helybéliek gyakran saját termékeiket értékesítik a turistáknak az út mentén (pl.: gyümölcsöket, zöldségeket, szőtteket, befőtteket, házi bort, stb.). A falusi turizmus – a háborús viszonyok ellenére – így stabil megélhetési lehetőséget, vagy kiegészítő keresletet kínál a Nagybégányi lakosok számára. Adatközlőim véleménye alapján a kistérségben Nagybégány rendelkezik a legmagasabb turistaforgalommal.

A falusi turizmuson kívül Nagybégányban sokan foglalkoznak mezőgazdasággal is, amely szintén fontos szerepet játszik a település gazdasági életében, a lakosok kereseti

tevékenységében. Vannak nagyobb gazdaságok, amelyek 50-100 hektáron is gazdálkodnak, viszont nagyobb számban találhatók kisebb, családi gazdaságokat.

A településen működik három étterem, egy hotel és egy panzió („Family” Hotel és Étterem, „Kisvirág” étterem és panzió, „Magyarka” étterem), amely mind a helyiek, mind a turisták körében közkedveltek. A településen építkezési bolt, és egy varroda is üzemel, amely Németországi megrendelőnek gyárt futballhoz való kapuskesztyűket, utóbbi sok helybélinek nyújt munkalehetőséget (19. ábra). Továbbá a településen működik nyolc élelmiszerüzlet, valamint egy gyógyszertár is.

19. ábra: A Nagybégányi varroda épületén lévő zászlók

Forrás: Saját fotó

Oktatás

Nagybégányban 1945-től működik magyar tananyelvű elemi iskola, 1952-től pedig általános magyar tananyelvű iskola is. A jelenlegi iskola épülete 1970-ben épült és a Nagybégányi Általános Iskola nevét viselte egészen 2021-ig, ugyanis a kistérség megalakulását követően átnevezték Nagybégányi Gimnáziumra (20. ábra) (www.ittmagyarulis.hu).

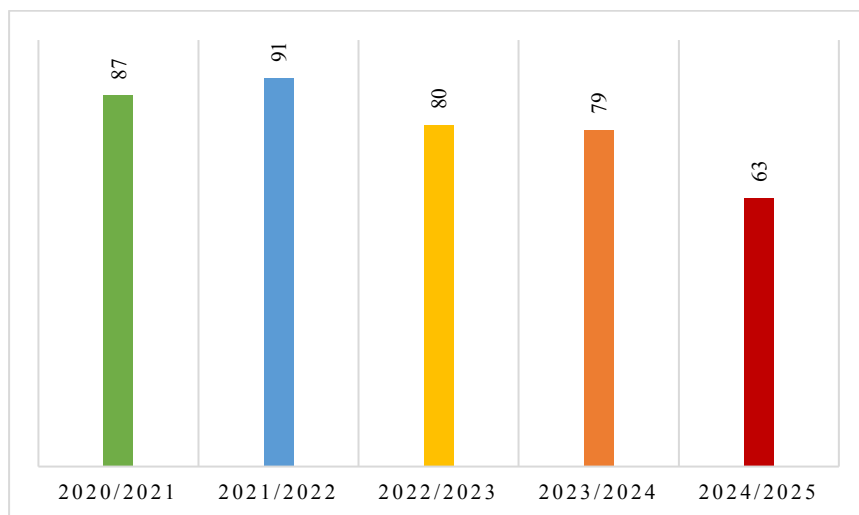
20. ábra: A Nagybégányi Gimnázium

Forrás: Saját fotó

Az 1991/1992-es tanévben 192 tanulója volt, és 21 pedagógus oktatott. Középiskolába Jánosiba vagy Beregszászba mehettek a továbbtanulni szándékozók. Jelenleg a 2024/2025-ös tanévben 63 tanulója van a Nagybégányi Gimnáziumnak (21. ábra), akiket 15 pedagógus tanít.

21. ábra: A Nagybégányi Gimnázium tanulói létszáma (fő)

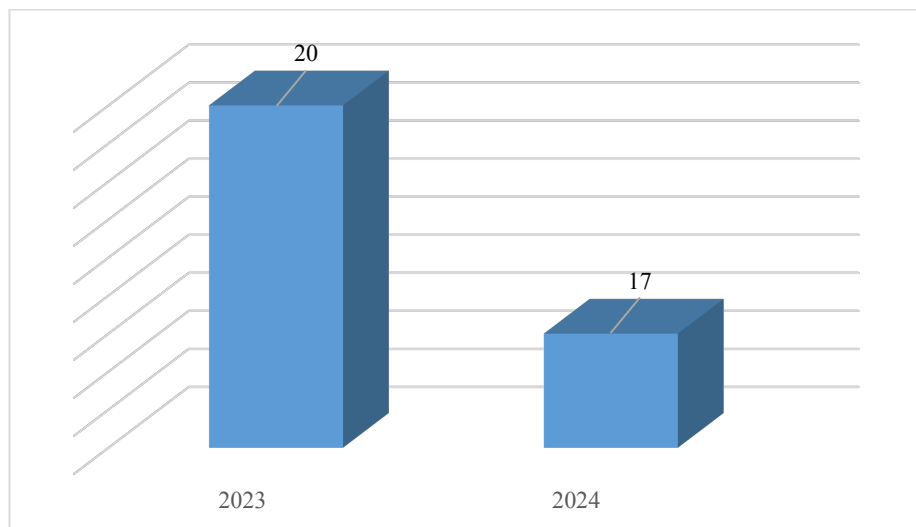

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

A fenti diagram adatai alapján elmondható, hogy a Nagybégányi Gimnázium tanulói létszáma az évek során csökkenő tendenciát mutat.

Nagybégányban magyar nyelvű óvoda is működik, amely a „Csöppség” nevet viseli. A 2023-as évben az intézménybe 20 gyerek járt, míg a 2024-es évben 17 gyerek (22. ábra).

22. ábra: A Nagybégányi "Csöppség" óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

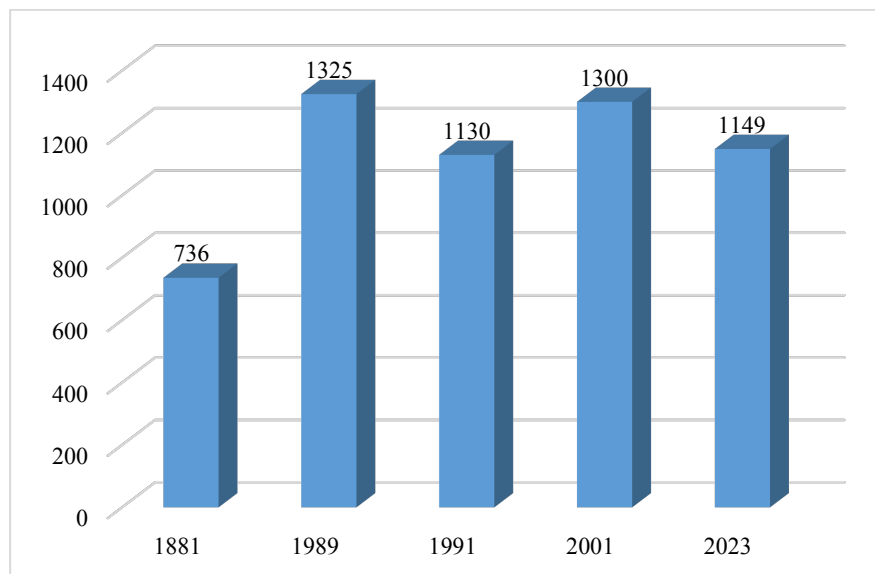
4.2. Kisbégány

Kisbégány (ukránul Мала Бийгань/Mala Bijhany), egy többségében magyarok által lakott település, a Beregszász–Nagydobrony–Csap között mentén terül el. Kisbégány 12 km-re található a járási központtól és 4 km-re Nagybégánytól. Legközelebbi vasútállomás Nagybégányban található, amely további kapcsolatot biztosít a környező településekkel (www.kmmi.org.ua).

Kisbégány demográfiája

Kisbégány lakosságának száma történelme során többször változott. Az 1881-es évben mindössze 736 lakos élt a településen. A 20. század végére 1989-ben, a lakosság száma már 1325 főre emelkedett, majd pedig 1991-re visszaesett 1130 főre (Botlik — Dupka 1993). Az utolsó összukrajnai népszámlálás adatai szerint, Kisbégány lakossága 1300 főt számlált, a 2023-as adatok szerint pedig 1149-főt (23. ábra).

23. ábra: Kisbégány lakosságszámának változása (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

A magyar nemzetiségűek száma Kisbégányban a 2001-es összukrajnai felmérés alapján 1003 fő volt, míg a 2017-es SUMMA felmérés alapján 810 főre csökkent (Tátrai et. al. 2018).

Kisbégány vallási összetétele

Kisbégány a reformáció óta többségében református vallású község. A község református gyülekezete sokáig Nagybégányhoz tartozott, 1784-ben külön vált, azóta saját anyakönyve is vezetettik. 1991-ben híveinek száma 950 körül volt. A falu mostani templomát 1805-ben építették (www.kmii.org.ua) (24. ábra).

24. ábra: Kisbégány református temploma

Forrás: Saját fotó

A 2020-as évben a Kisbégányi református egyháznak összesen 676 híve volt, ebből 70 14 év alatti gyerek. A legfrisebb adatok szerint a 2023-as évben 507 református él Kisbégányban, ebből 81 14 év alatti. A Kisbégányi református egyházzal elmondható, hogy jelentős csökkenés figyelhető meg a hívek számában. A 2020-as és 2023-as évek között 169 reformátussal lett kevesebb az egyházközösség létszáma. Ez a nagymértékű csökkenés magyarázható azzal is, hogy sok család költözött külföldre az orosz-ukrán háború kitörését követően.

Szórványban élnek itt római- és görögkatolikus családok is. A Kisbégányi görögkatolikus templom felszentelésére 2016 májusában került sor (25. ábra) (www.karpathir.com).

25. ábra: Kisbégány görögkatolikus temploma

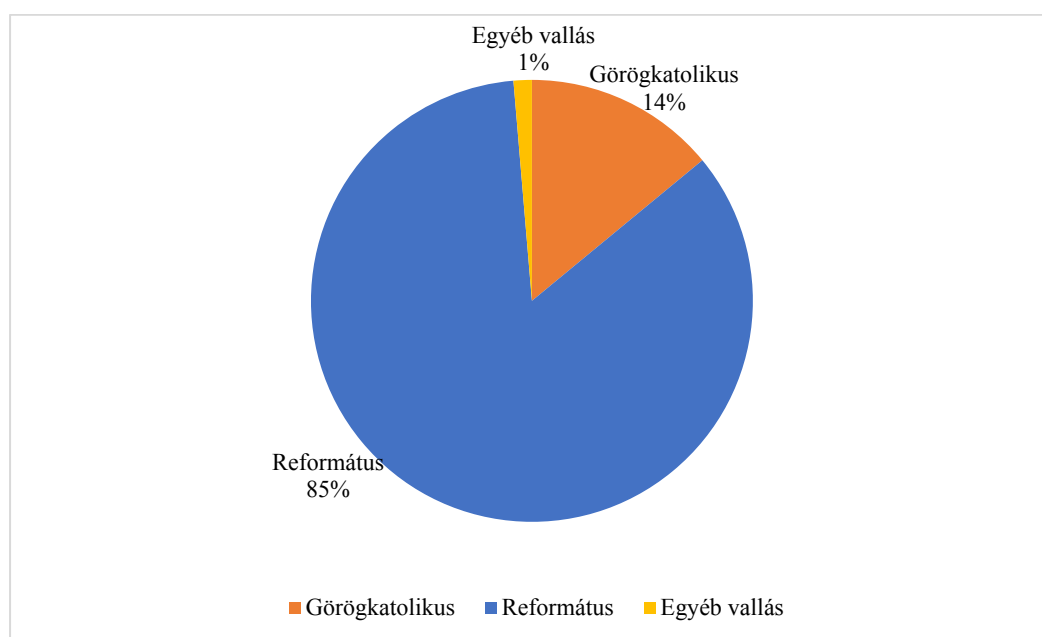

Forrás: Saját fotó

Kisbégányban a görögkatolikusok száma 94 fő volt 2021-ben, a legfrissebb adatok szerint pedig 2023-ra 84 főt számlálnak (ebből 14 fő a 18 év alatti korcsoportoz tartozik). Tehát, elmondható, hogy a görögkatolikus egyházhoz tartozó hívek körében szintén csökkenés figyelhető meg. Kisbégányban továbbá körülbelül négy család (6-8 fő) tartozik a Jehova tanúi felekezethez, egy család pedig az Adventista felekezethez.

Kutatásunk adatai alapján Kisbégány vallási megoszlása 2023-ban a következőképpen alakult (26. ábra):

26. ábra: Kisbégány vallási megoszlása 2023-ban

Forrás: Saját szerkesztés a helyi egyházak adatai alapján

Kisbégány gazdasága

Kisbégány gazdasága szorosan kapcsolódik a környező területekhez és a helyi vállalkozásokhoz. A falu földterületei a Nagybégányi gazdasághoz tartoztak a privatizáció előtt, a privatizációt követően pedig magánszemélyekhez és különböző vállalatokhoz kerültek. Szintén meg kell említeni az egykori takarmány keverékgyárat, amely a lakosság életében is fontos szerepet játszott, sok munkahelyet teremtett a helyiek számára. Továbbá többen jártak Kisbégányból a Nagybégányi sertéstelepre dolgozni. Napjainkban már nem üzemelnek, és az épületeik kihasználatlanul állnak.

Adatközlőim elmondása szerint a falu lakosságának megélhetése különböző forrásokból származik. Egy része helyben talál munkalehetőséget, mezőgazdasági vagy kisipari tevékenységek révén. Mások pedig a környező városokban helyezkednek el különböző vállalatoknál, vagy külföldön találnak munkalehetőséget.

Napjainkban Kisbégány gazdaságáról elmondható, hogy a lakosság egy része továbbra is mezőgazdaságból él. Foglalkoznak szabadföldi termesztéssel, különféle kalászos növények, szemes termények, valamint zöldségek és gyümölcsök termesztésével, amelyeket helyi vagy belföldi vásárlóknak értékesítenek, illetve a beregszászi vagy munkácsi piacra szállítanak eladásra. A múltban szinte minden háztartás rendelkezett saját szarvasmarhával. A faluban a 2020-as évben körülbelül 200 szarvasmarha volt, azonban ez mára kevesebb, mint felére csökkent.

A településen működött egy varroda, amely futballhoz való kapuskesztyűket alított elő Németországi megrendelőnek, hosszú évekig sok helyi nőnek biztosított munkát. A háború kitörését követően azonban bezárt, és Nagybégányba helyezte át a dolgozóit. Jelenleg Kisbégányban található egy "blokkgyár" is, ahol építkezési betonelemeket gyártanak, pontosabban falazóblokkokat és zsalukövet, amely sok helyi férfit foglalkoztat, több falubelinek munkalehetőséget biztosít. Kisbégányban üzemel egy kenyérgyár is, ahol minden nap friss kenyeret sütnék, és szállítják a környező falvakba. Emellett több Kisbégányi lakos dolgozik a munkácsi "Flextronics" gyárban, amely műszaki termékek, elektronikai eszközök, háztartási gépek és egyéb villamos berendezések gyártásával foglalkozik (www.mukachevovrada.gov.ua). Adatközlőink elmondása alapján jelenleg a településen kilenc ténylegesen működő vállalkozás tevékenykedik.

Oktatás

Kisbégányban 1945-től magyar tannyelvű elemi, 1960-tól pedig általános iskola működik. (Botlik — Dupka 1993). Az iskola létszáma igen magas volt megnyitásakor, tanárok viszont csak páran voltak, akik a szomszédos Nagybégányból érkeztek. Az oktatás teljes mértékben magyar nyelven zajlott egészen 1965-ig. 1965-ben viszont betelepítették az első ukrán családokat Kisbégányba, ezért nyitottak ukrán alsó osztályokat is, viszont csak 3-5 diák volt egy osztályban.

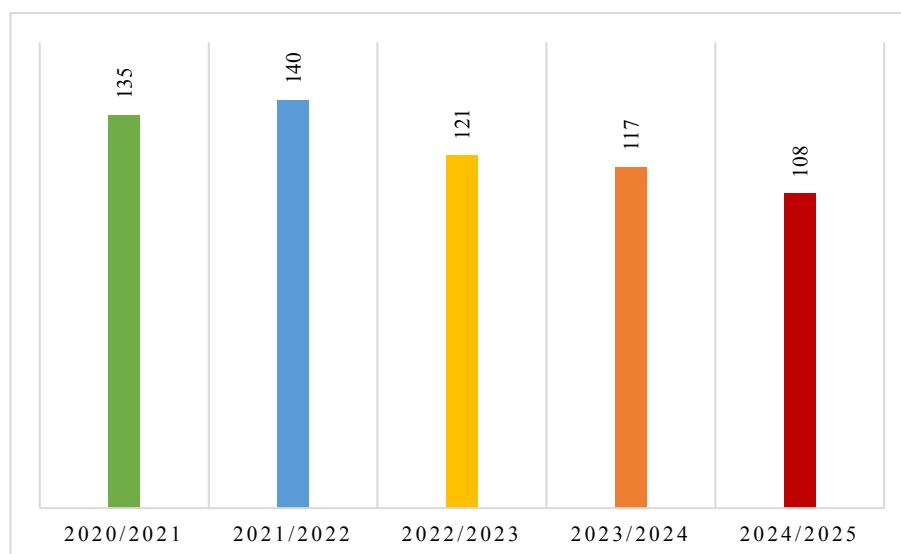
A szovjet rendszer követelményeinek megfelelően esti iskolát is működtettek az idősebbek számára, hogy középiskolai végzettséget tudjanak szerezni, viszont vizsgázniuk Beregházaiban kellett. Az 1991/92-es tanévben 137 tanulót számolt a Kisbégányi Általános Iskola, továbbá 17 pedagógus oktatatta a gyerekeket. (Botlik — Dupka 1993). A 2021-es évben, a kistérség megalakulását követően, a Kisbégányi Általános Iskolának új alapítója lett, a Nagybégányi községháza, ezáltal új nevet kapott, ukránul: "Малобийганська гімназія Великобийганської сільської ради Берегівського району Закарпатської області", magyarul pedig: Kisbégányi Gimnázium (27. ábra) (www.school_malobegany.klasna.com). A 2024/2025-ös tanévben 108 tanulója (28. ábra), és 16 pedagógusa van.)

27. ábra: A Kisbégányi Gimnázium

Forrás: Saját fotó

28. ábra: A Kisbégányi Gimnázium tanulójának létszáma (fő)

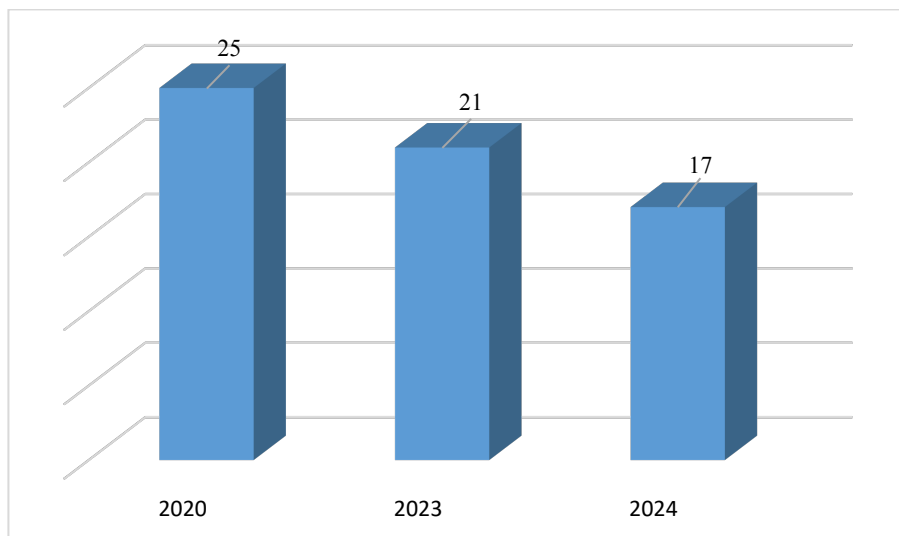
Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

A fenti diagramot megfigyelve elmondható, hogy az évek során a tanulók létszáma csökkenő tendenciát mutatott. A kistérség megalakulása óta a 2021/2022-es tanévben volt a legmagasabb a tanulók létszáma (140), míg jelenleg (108) gyerek tanul itt, tehát 32-vel kevesebben.

Az iskolán kívül a településnek magyar óvodája is van, ami a „Csillagocska” nevet viseli, amely 1986-ban épült. A 2020-as évben az óvodának kettő csoportja volt, bölcsőde és

vegyes csoport is, 25 gyermek járt az intézménybe. A 2023-as évben már csak 21 gyerek járt ide, míg a 2024-es évben 17 gyerek (29. ábra).

29. ábra: A Kisbégányi "Csillagocska" óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

Ami a település közösségi életére jellemző, hogy büszkén hirdeti magát a „cibere országának.” A faluban évszázados hagyománya van a cibere- és lekvárfőzésnek, s a környező településeken a kisbégányiakat egyszerűen "ciberéseknek" becézik. Az I. Ciberefesztivál 2001 szeptember 2-án került megrendezésre a kisbégányi klubudvaron, ahol a KMKSZ Kisbégányi Alapszervezete és a községi tanács közös szervezésében mutatta be ezt a különleges hagyományt. A faluban bőségesen teremnek szilvafák, és különlegesen nagy hagyománya van a nagyméretű üstben történő lekvárfőzésnek. Ez a tevékenység azon túl, hogy a gyümölcsöket tartósítja, egy valódi közösségi programot is kínál (www.kmksz.com.ua).

A közelben elterülő gúti erdőség, amely összességében 2000 hektár, kiváló lehetőséget kínál gyalogtúrákra és gombászásra. Továbbá a környéken több horgászhely van kialakítva, amelyek a pihenésre és kikapcsolódásra vágyóknak közkedvelt színhelyei (www.wikipedia.org).

4.3. Beregdéda

Beregdéda település (ukránul Дийда/Dyida), a Csap–Nagydobrony–Beregszász főúttól 7 km-re fekszik. Nagybégány irányából és a Beregszászhoz csatolt Bulcsun keresztül közelíthető meg. A legközelebbi vasútállomás 7 km-re Beregszászban található, maga a település az ukrán-magyar határ mentél terül el (Izsák 2007).

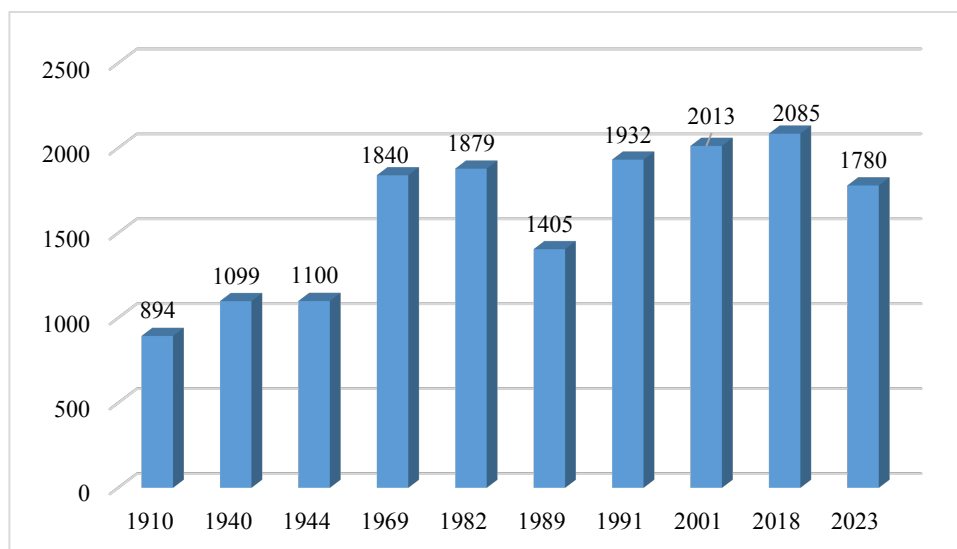
A ma Beregdédának nevezett település 1955-ben jött létre két község, Mezőhomok és Déda egyesüléséből. A két település az 1970-es évekre teljesen összeépült, a korábban különálló községek utcái ma már egybeérnek (www.karpatalja.ma).

Beregdéda demográfiaja

Beregdéda lakossága többnemzetiségű: magyar, ruszin, ukrán és roma származású lakosok is élnek itt. A település az 1910-es években csaknem 900 lakossal rendelkezett, pontosabban 894 fővel. A következő évtizedekben növekedés következett be, és 1940-re a lakosság száma 1099 főre emelkedett. Érdeemes megemlíteni, hogy a második világháború évében, 1944-ben, a lakosság száma szinte változatlan maradt 1100 fővel.

A 20. század közepén, 1969-re a lakosság száma jelentősen emelkedett, elérve az 1840 főt. Azonban az évtizedek során megfigyelhetők ingadozások. 1982-ben például a lakosok száma kissé csökkent, 1879 főre. A 1980-as évek végére, 1989-ben, további csökkenés következett be, amikor a lakosság száma 1405 főre apadt. Azonban az 1990-es évek elején a falu lakosságának száma ismét növekedésnek indult és 1991-ben 1932 főre emelkedett. A 2001-es népszámlálás alkalmával további növekedést regisztráltak, a lakosok száma elérte a 2013 főt, 2018-ban 2085, 2023-ra pedig 1780 lakosa volt Beregdédának (30. ábra)

30. ábra: Beregdéda lakosságszámának változása (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

A magyar nemzetiségűek száma Beregdédában a 2001-es összukrajnai felmérés alapján 1607 fő volt, míg a 2017-es SUMMA felmérés alapján 1465 főre csökkent (Tátrai et. al. 2018).

Beregdéda vallási összetétele

Beregdéda lakosai vallási hovatartozásuk szerint különböző felekezetekhez tartoznak, jelen van a görögkatolikus, református, római katolikus és pravoszláv egyház is, továbbá néhány család a „Jehova Tanúi” vallási közösséghez sorolja magát.

A Beregdédai görögkatolikus egyházközösségről elmondható hogy a 17. században a betelepített ruszin lakosságnak már volt temploma, amely fából készült. A jelenlegi templom 1862-ben épült. A hívek 1949-1989 között hitüket nem gyakorolhatták, mivel a templomot az ortodox egyház használatába helyezték (www.karpataljainepfoiskola.hu), a rendszerváltás után azonban visszakapták templomunkat. (31. ábra). A görögkatolikus egyházközösség tagjainak száma 1910-ben 274 fő, 2014-ben 950 fő, 2021-ben pedig 1406 fő volt.

31. ábra: Beregdéda görögkatolikus temploma

Forrás: www.falusiturizmusdeda.hu

Beregdéda református egyházközségének temploma, mint erődítmény magaslik ki a község közepén, eredetileg a 13. században épült, román stílusban, majd a 15. században átépítettek gótikus stílusban. A templom a reformáció hatásának következtében a református gyülekezet tulajdona. Az 1991-es adatok szerint 495 fő tartozott a református gyülekezethez, 2023-ban pedig 350 fő tartozik az egyházhoz (ebből 34-en 18 év alattiak) (32. ábra).

32. ábra: Beregdéda református temploma

Forrás: Saját fotó

A Beregdéda-i római katolikus templom építéséhez 2012-ben kezdtek hozzá, felszentelésére pedig 2013 decemberében került sor (33. ábra).

2023-ban 70 fő tartozott a római katolikus egyházhoz a település lakói közül, továbbá 80 fő (30 család) a pravoszláv egyházhoz.

33. ábra: Beregdéda római katolikus temploma

Forrás: Saját fotó

A Beregdédai Szent Péter-Pál pravoszláv templomot 2003-ban kezdték el építeni és 2011-ben szentelték fel (34. ábra). 2023-ban 80 fő (30 család) tartozik a pravoszláv egyházhoz Beregdédában.

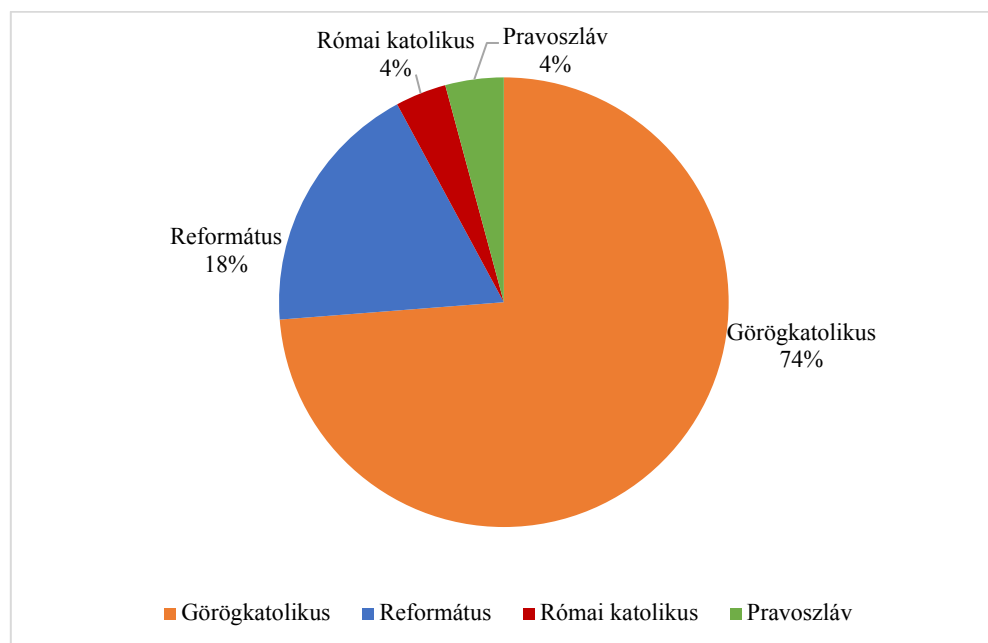
34. ábra: Beregdéda pravoszláv temploma

Forrás: Saját fotó

Összesítve 2023-ban Beregdéda vallási megoszlása a következőképpen alakult (35. ábra):

35. ábra: Beregdéda vallási megoszlása 2023-ban

Forrás: Saját szerkesztés a helyi egyházak adatai alapján

Beregdéda gazdasága

Beregdéda gazdaságáról elmondható, hogy a lakosság jelentős része a szovjet éra alatt is hatékonyan működő gazdaságban, valamint annak melléküzemágaiban tevékenykedett, ilyen volt például a konzervgyár (amely napjainkra már nem üzemel és az épület azóta is kihasználatlanul áll). A privatizáció előtt 1893 hektáron gabonát, zöldségféléket termeltek és állattenyésztéssel is foglalkoztak (Botlik — Dupka 1993). Beregszász közelsége, az autóbuszjáratok ingázással elérhető munkaalkalmakat, a háztáji gazdaságban termelt javak eladására jó piacot teremtettek. Szolgáltatási hálózata a helyi igények szerint alakult.

2000 tavaszán Beregdédában feloszlatták a kollektív gazdaságot. A tagok mindegyike 1,70-2,5 hektárnyi földhöz jutott, ennek következtében 615 családi gazdaság jött létre (www.kmmi.org.ua).

A 90-es években – a határok nyitottabbá válásával – a munkaképes korú dédai lakossággörében jellemzővé vált, hogy külföldön vállalt munkát, többnyire Magyarországon. A nők pedig a határ közelségének köszönhetően a mezőgazdasági szezon kezdetével sokszor a határ túloldalán vállaltak szezonális munkát (ez a tevékenység még napjainkban is jellemző) (www.kmmi.org.ua). Az elmúlt években Beregdéda gazdaságát jelentős mértékben befolyásolta a falusi turizmus. A kistérségben Nagybecsény mellett, Beregdéda rendelkezik a legnagyobb turistaforgalommal, amely szintén a közeli termálfürdőkre épül.

Beregdéda gazdaságának bemutatásánál érdemes megemlíteni a Dédai-tavat, amelyet üdülési-turisztikai céllal hasznosítanak, és jelentősen hozzájárul a település gazdaságának fejlődéséhez. Több évtizeddel ezelőtt, még a szovjet érában, a falu határában homokbányát hoztak létre. Amikor a helybeliek észrevették, hogy otthonaik falai egyre több helyen repedeznek, kezdeményezték a homokbánya bezárását. Amely meg is történt, és azóta a bánya helyén egy több mint hatvan hektáros tó alakult ki, amely a környékeliek és belföldi turisták kedvelt pihenőhelyévé vált. A Bumeráng Kft. elkezdte a terület rendezését és kulturált fürdőhelyek kialakítását. A céljuk egy hangulatos és modern üdülőövezet létrehozása volt, ahol lehetőség van csónakázásra és más vízi sportok gyakorlására is (www.kmmi.org.ua). Továbbá 2018-ban Beregdédában megnyitotta kapuit a Horus Aquapark, amely csúszdákkal, különböző úszómedencékkel csalogatja a turistákat (36. ábra).

36. ábra: A Beregdédai Horus Aquapark

Forrás: <https://aquaparkhorus.com>

A jelentős turistaforgalmat, amelyet ezek a pihenési lehetőség genárálnak, a helyi lakosok igyekeznek kihasználni. Dédában az orosz-ukrán háború ellenére sem állt le a falusi turizmus, sokan szálláshelyet kínálnak a belföldi turisták számára, amely megélhetési lehetőséget, kiegészítő keresetet nyújt a dédai lakosok számára.

Továbbá ahogyan a múltban is, napjainkban szintén jelentős a mezőgazdasági tevékenység a településen, sok családnak nyújt mindennapi megélhetési lehetőséget. Dédában is vannak nagyobb mezőgazdasági vállalkozások, üzemel olyan is, amely nemcsak földműveléssel, hanem állattartással is foglalkozik.

Dédában működik továbbá három nagyobb étterem és egy hotel (a „Nagykert” étterem, a „Paradise”, a „Villa Lamperti” hotel és étterem), valamint számos kisbolt is üzemel.

Szintén említést érdemel, hogy a község határában található egy közel 90 hektáros természetvédelmi terület (kmmi.org.ua). Ezt a területet a „Tóvár Ornitológiai Rezervátum”, mely a 20. század elején egy komplex vizes-mocsaras élőhely volt, ami a „Fekete mocsár” területéhez tartozott és amely Jánositól Barabásig húzódott. Az 1930-as, valamint 1950-es években a talaj termőképességének javítását megcélzó tevékenységek miatta természetes ökoszisztémája felborult, jelenleg már csak részeiben található meg az egykor összefüggő lápterület, mesterséges vízi létesítmények hálózák be. A területnek még napjainkban is bizonyos részein megmaradtak az elsődleges vizes mocsaras élőhelyek, ritka faunával és flórával (Szerényi 2022). Elmondható a területről, hogy Kárpátalja egyetlen helyi jelentőségű szezonális ornitológiai rezervátuma (Kolozsvári et. al. 2023). Továbbá ezen a területen

középtájt egy kisebb földhalom látható, a krónikák szerint ezen a kiemelkedésen a XIII-ik században egy földvár állt, amelyet Kirvának, a későbbiekben pedig Tóvárnak neveztek

Oktatás

1945-től magyar tannyelvű elemi, majd pedig 1948-tól általános iskola is működik a településen. A jelenlegi iskola épülete az 1970-es évek körül épült. Az 1991/1992-es tanévben 173 tanulója volt, valamint 20 pedagógusa. 2021-ig a Dédai Általános Iskola nevet viselte, azt követően pedig, a kistérség többi általános iskolájához hasonlóan, a Gimnázium megnevezést kapta (37. ábra)

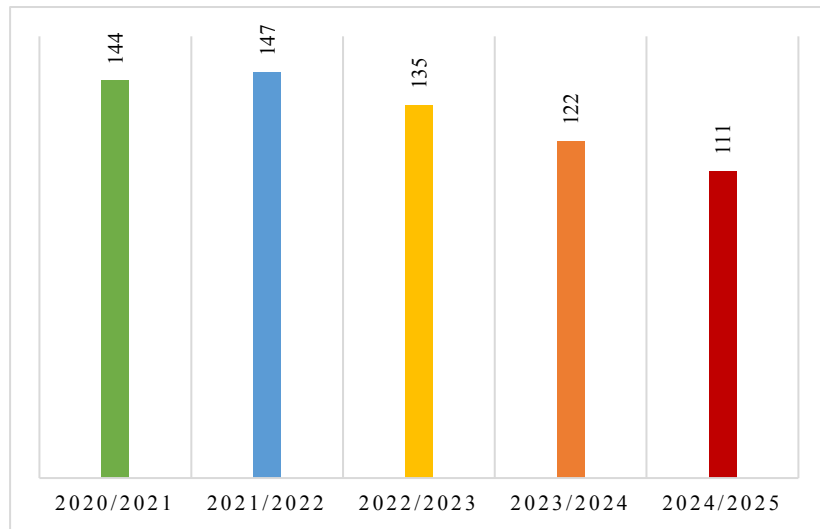
37. ábra: A Beregdédai Gimnázium

Forrás: www.falusiturizmusdeda.freewb.hu

A 2024/2025-ös tanévben 111 tanulója van a Beregdédai Gimnáziumnak (38. ábra), akiket 15 pedagógus tanít. A Beregdédai Gimnázium létszámátát megfigyelve elmondható, hogy a kistérség többi településéhez hasonlóan, csökkenő tendencia jellemző a tanulók létszámában.

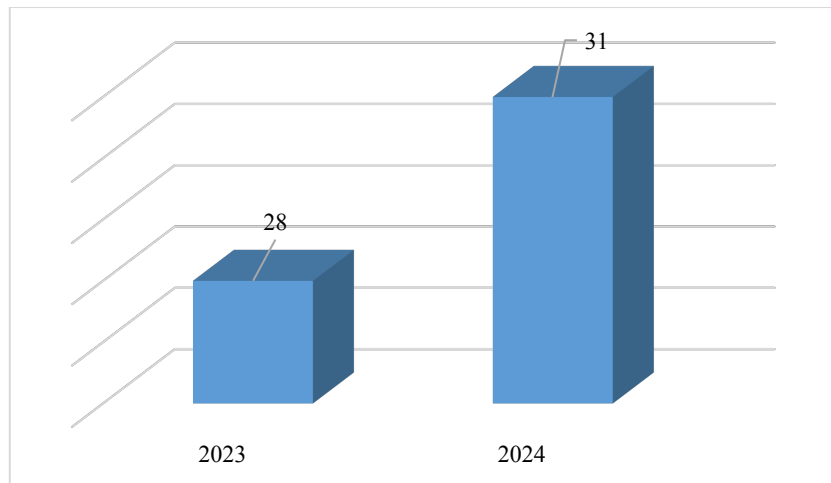
38. ábra: A Beregdédai Gimnázium tanulójának létszáma (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

Szintén található a településen magyar nyelvű óvoda, amely a „Búzavirág” nevet viseli. Az óvoda még a szovjet rendszerben épült, körülbelül (1986-1987-ben). Az óvodába 2023-ban 28 gyerek járt, míg 2024-ben 31 gyerek, ami pozitív tendenciaként értékelhető (39. ábra).

39. ábra: A Beregdédai "Búzavirág" óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

4.4. Gút

Gút (ukránul Гут/Hut) az Alföldhöz simuló beregi síkság északnyugati részén fekszik, 5 kilométernyire a Beregaszász-Munkács között húzódó autópályától. A legközelebbi vasútállomás Nagybégányban és Barkaszon található, mindkettő 12 kilométernyire. Területe sík vidék,

néhány dombbal, amelyek magassága 150 méter a tenger szintje fölött. A vízrajz tekintetében Borzsova és a Bene környékén a Borzsából kiszakadó Vérke Jászenó vagy Nagyvíz néven itt torkollik a Szernyébe. A Szernye, a gúti szakaszon a Fekete víz nevet viseli. Itt torkollik bele a Kerepec patak is (Zubánics 2000).

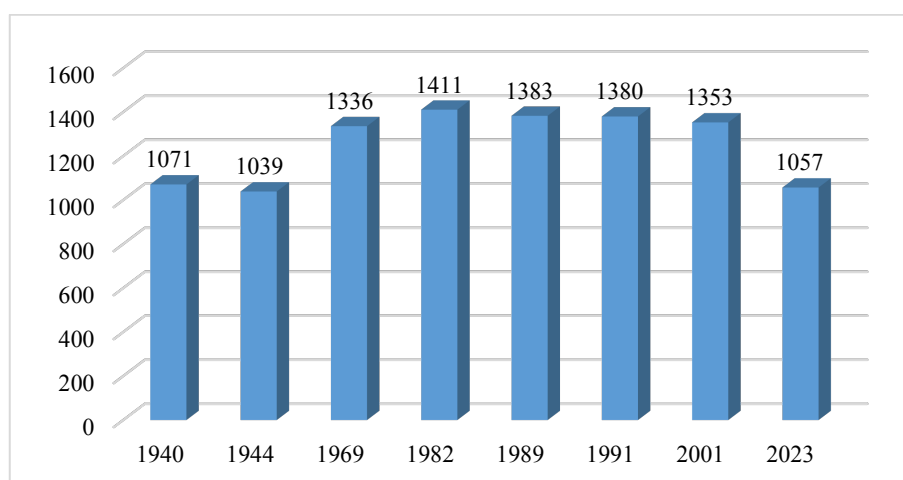
A község és a vidék története évszázadokra nyúlik vissza. Árpád-kori település, 1312-ben tűnik fel a Csarodán hatalmaskodó nemes nevében. Eredetileg két helységből, Kis- és Nagygútból állt, egészen 1946-ig. Akkor az addig két különálló községet egyesítették előbb Kétgút, majd pedig Gút néven (Zubánics 2000).

Gút demográfiaja

Gút lakosságának száma történelme során szintén többször változott. 1940-ben a településrészek között különbségek mutatkoztak a lakosságban: Nagygút 634 fővel rendelkezett, míg Kisgút 437 fővel. Kétgút, 1944-ben az összevonás eredményeként számolható 1039 lakossal. Az évtizedek során a lakosság folyamatosan növekedett, és 1969-re Gút lakosainak száma 1336 főre emelkedett. Ez a növekedés 1982-ben is folytatódott, amikor a lakosok száma elérte az 1411 főt. Azonban az 1980-as évek végére Gút lakossága kissé csökkent, 1383 főre.

Az 1990-es évek elején, további enyhe csökkenés következett be, amikor a lakosok száma 1380 főre esett vissza (Botlik — Dupka 1993). A 2001-es népszámlálás alkalmával Gút lakossága továbbra is csökkenő tendenciát mutatott, 1353 főre apadt, míg 2023-ra 1057 főre (40. ábra).

40. ábra: Gút lakosságszámának változása (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

A magyar nemzetiségűek száma Gúton a 2001-es összukrajnai népszámlálás alapján 1357 fő volt, míg a 2017-es SUMMA felmérés alapján 1353 főre csökkent (Tátrai et. al. 2018).

Gút vallási összetétele

Gút lakossága nagyjából református vallású, viszont jelen van a görögkatolikus egyház is, illetve a Baptista közösséghez is tartoznak néhányan. Református egyháza 1645-ben keletkezett, 1991-ben 1100 felnőtt hivat számlált. 2023-ban pedig a hívek száma 513 főre apadt (41. ábra).

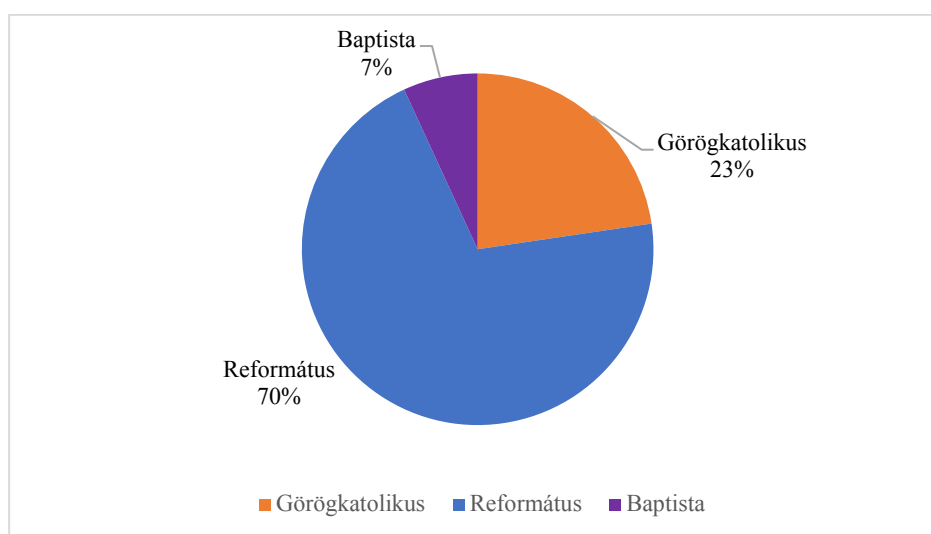
41. ábra: Gút református temploma

Forrás: Saját fotó

1947-ben 106-an vallották magukat görögkatolikusnak, 2014-ben 50-en, míg 2021-ben 187-en (50 család). A legfrissebb adatok szerint pedig 2023-ban 165 fő tartozott a görögkatolikus egyházhoz (40 család) a településen. A baptista közösséghez pedig 2023-ban 50 fő tartozott. Összesítve, 2023-ban Gút vallási megoszlása a következőképpen alakult (42. ábra):

42. ábra: Gút vallási megoszlása 2023-ban

Forrás: Saját szerkesztés a helyi egyházak adatai alapján

Gút gazdasága

Gút gazdaságáról elmondható, hogy már az őskortól fogva földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoztak az itt élők, illetve jelentős szerepet játszott még az erdőgazdálkodás. A privatizáció előtt Gút földterülete a nagybégányi gazdasághoz tartozott. A helyi lakosok ebben a gazdaságban, illetve Munkács és Beregszász iparvállalatainál találtak munkát (Zubánics 2000).

Gúton korlátozottabbak a munkalehetőségek a kistérség többi településéhez képest, részben az elszigetelt elhelyezkedése miatt, másrészt nincsenek nagyobb vállalkozások, amelyek munkahelyeket biztosítanának a helyiek számára. Ennek következtében a fiatalabb korosztály jellemzően külföldön vállal munkát jobb anyagi lehetőségek reményében. Az idősebbek pedig többnyire mezőgazdasággal foglalkoznak, több nagyobb gazdaság is működik a településen, amelyek akár 100 hektáros területeken is gazdálkodnak, de kisebb, családi gazdaságok is jelen vannak. A 2023-as évben Gúton először próbálkoztak meg nagyobb mennyiségű görögdinnyét termesztani (több mint 10 hektáron), egy helyi gazdálkodó, valamint egy Herszoni gazdálkodó közös vállalkozásaként, aki a háború kitörése után költözött a településre.

Gúton egy vállalkozást ki kell emelni, mégpedig az 1998-ban alakult „Bon Ton Kft”-t, amely a német, svéd és brit piacra készít felsőruházatot. A varroda több helyi lakosnak, leginkább nőknek ad munkalehetőséget (www.kiszo.net). A településen továbbá több kisbolt is üzemel.

Gúton egy nagyobb méretű halastó is található, ahová a környező településekről járnak horgászni és kikapcsolódni a környékbeliek. Ki kell elemelni továbbá, hogy Gúton található

termálvízforrás, amely azonban megfelelő befektető hiányában több éve kihasználatlan maradt. Néhány éve befektetők megvásárolták a forrást, és elindították a kihasználás folyamatát (megszerezték a szükséges engedélyeket, elkezdték az építkezési folyamatot). A helyi adatközlőim elmondása szerint azonban az a projekt egyelőre nem halad a megfelelő ütemben, ám a jövőre nézve rendkívül nagy potenciállal rendelkezik, ugyanis ez az egész falu gazdaságát fellendítené, és fejlődést hozhatna a helyi közösség számára.

Oktatás

Gúton az oktatás kezdete a reformáció korával esik egybe, tehát a 16. század második felével. Az önálló egyházközség kialakulásakor jött létre az elemi oktatás Gúton, erről írásos feljegyzések is vannak 1801-ből, ekkoriban négyosztályos felekezeti iskola működött egy tanítóval. Az 1900-as években a településnek három iskolája volt, Nagyguton református magyar felekezeti és ruszin iskola, Kisguton pedig állami iskola működött. A jelenlegi iskola épülete pedig 1964-ben épült fel. (www.guti-iskola2.webnode.com.ua). Az 1991/1992-es tanévben a tanulók száma 140 fő volt, és 21 pedagógus oktatott (Botlik — Dupka 1993). A tanulók középiskolában és szakiskolákban jellemzően Makkosjánosiban vagy Beregszászban tanulnak tovább. Az iskola 2021-ig a Gúti Általános Iskola nevet viselte, viszont a kistérség megalakulásakor – a többi iskolához hasonlóan – megkapta a Gimnázium megnevezést (43. ábra).

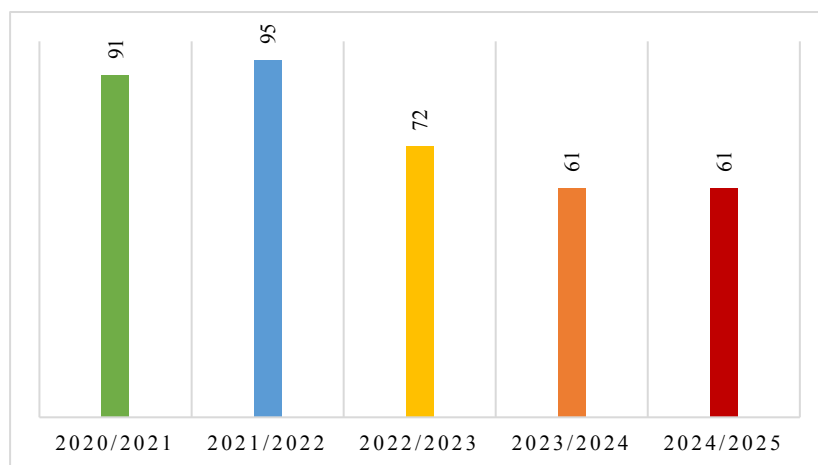
43. ábra: A Gúti Gimnázium

Forrás: Saját fotó

A Gúti Gimnáziumnak a 2024/2025-ös tanévben 61 tanulója van (44. ábra), akiket 16 pedagógus tanít (<https://guti-iskola2.webnode.com.ua>).

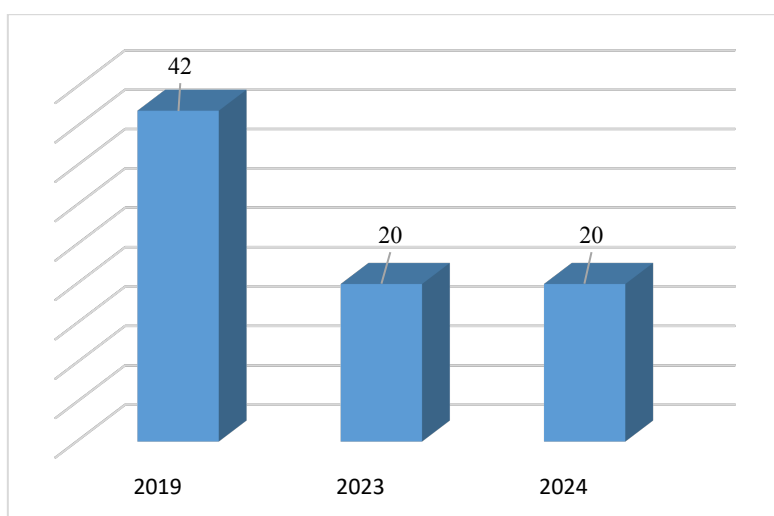
44. ábra: A Gúti Gimnázium tanulójának létszáma (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

Gúton óvoda is működik, ahol magyar nyelven történnek a foglalkozások, és a „Szivárvány” nevet viseli. A településen már az 1940-es években is működött óvoda a jelenlegi orvosi rendelő épületében, egészen a 90-es évekig. A jelenlegi óvoda épületét a kolhoz építette fel és adta a községnek. Kezdetben csupánegy csoporttal működött az óvoda, majd 2001-et követően még egy csoportot nyitottak, ezáltal 40 gyerek részesülhetett óvodai nevelésben. 2019-ben az óvoda kettő csoporttal 42 gyermekkel és 11 dolgozóval működött (www.kmpsz.uz.ua). 2023-ban 20 gyerek, míg 2024-ben szintén 20 gyerek jár a Gúti “Szivárvány” óvodába (45. ábra).

45. ábra: A Gúti "Szivárvány" óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

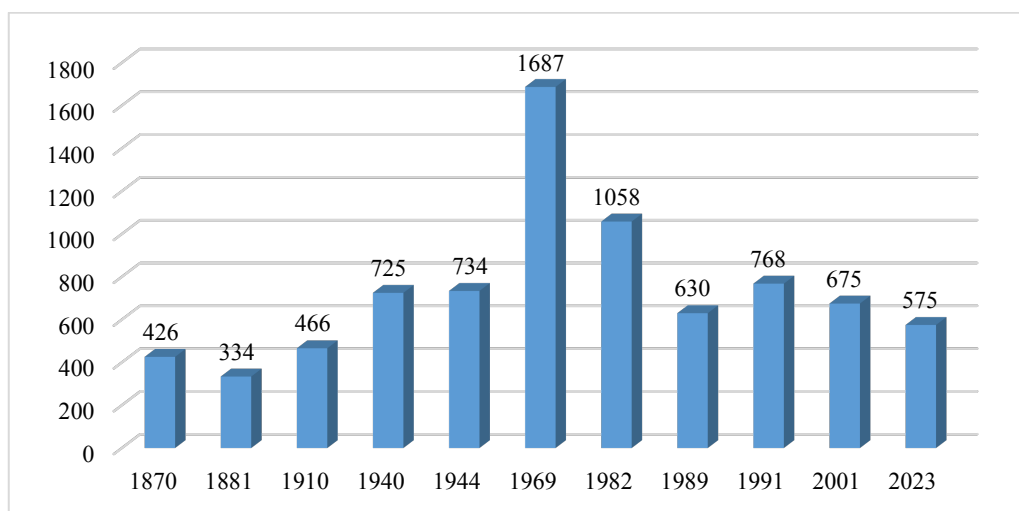
4.5. Macsola

Macsola (ukránul Мочола/Mochola) 6 km-re fekszik Beregszásztól, annak vasútállomásától pedig 6,5 km-re (Izsák 2007).

Macsola demográfiája

Macsola lakossága az 1870-es években mindössze 426 fővel rendelkezett. Azonban az évtizedek során változások történtek. Az 1881-es évben a lakosok száma 334 főre csökkent, de a 20. század elején ismét emelkedés következett be, és 1910-re a település lakossága 466 főre nőtt. A második világháború idején, 1940-ben és 1944-ben, a lakosság száma tovább növekedett, elérve a 725 főt és a 734 főt. Azonban az évtizedek során ekkor is változások következtek be. 1969-re például a lakosság száma jelentősen emelkedett, 1687 főre. A későbbi években, különösen az 1980-as évek elején és végén, a település népessége csökkent. 1982-ben 1058 lakos élt Macsolán, majd további csökkenés következett be 1989-ben, amikor a lakosság száma 630 főre esett vissza. Az 1990-es évek elején kis mértékű növekedés volt tapasztalható, és 1991-ben a lakosok száma 767 főre emelkedett (Botlik — Dupka 1993). A 2000-es évek elején ismét csökkenés következett be. A 2001-es népszámlálási adatok szerint a lakosság 675 főre, 2023-ra pedig 575 főre zsugorodott a lakosság száma (46. ábra).

46. ábra: Macsola lakosságának változása (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

A magyar nemzetiségűek száma Macsolán a 2001-es összukrajnai népszámlálás alapján 545 fő volt, míg a 2017-es SUMMA felmérés alapján 516 főre csökkent (Tátrai et. al. 2018).

Macsola vallási összetétele

Macsolán legnagyobb számban római katolikus vallásúak élnek, de sokan tartoznak a református egyház közösségéhez is, legkisebb a görögkatolikus egyházhoz tartozók aránya.

Macsolán a reformációt követően, a 19. században alapítottak újra a római katolikus egyházközösséget. Templomát 1927-ben építették, majd 1960-ban bezárták és lomtárnak használták egészen 1991-ig. Az évek folyamán több felújításon esett át. Érdekesség, hogy a templomot felváltva használják a római és a görögkatolikus vallásúak (47. ábra) (www.munkacs-diocese.org).

Az 1991-es adatok szerint a hívek száma 150 fő volt, kutatásunk alapján pedig a 2023-as adatok szerint 260 fő tartozik a római katolikus egyházhoz.

47. ábra: Macsola római katolikus temploma

Forrás: Saját fotó

A görögkatolikus hívek száma a következőképpen alakult: 1792-ben 23 fő, 1847-ben 54 fő, 1915-ben 70 fő, 1947-ben 256 fő, 2014-ben 130 fő, 2021-ben 112 fő, míg a legfrissebb adatok szerint 2023-ban 90 fő tartozik a görögkatolikus egyházhoz

Macsola református egyháza 1526-ban keletkezett, mai kőtemploma 1840-1844 között épült, az Ilosvay család kúriájából ajándékozott telkén. A templom kézzel faragott cifra mintázatú szószékkal, valamint modern, több szólamú orgonával rendelkezik. A templom 1984-ben külső felújításon esett keresztül, a belső felújítására pedig 1998-ban került sor a református gyülekezet önerőjéből. 2018-ban újabb korszerűsítés kezdődött a magyar kormány támogatásával, amelyet 2022-ben fejeztek be (48. ábra) (www.refbereg.org). A református egyházhoz 1991-ben 150 fő, míg 2023-ban 180 fő tartozott.

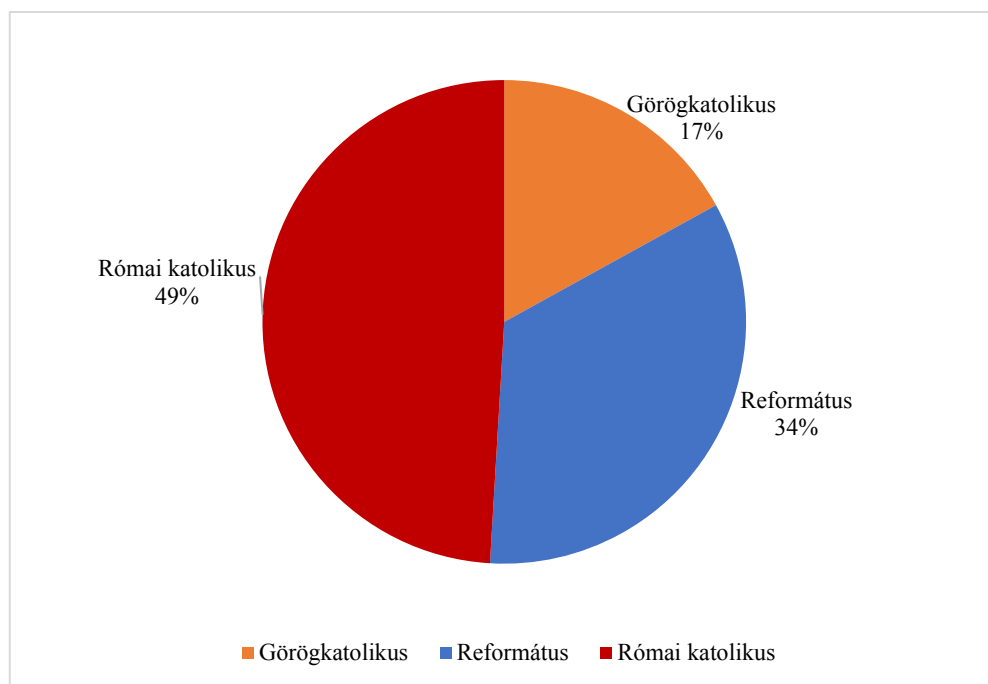
48. ábra: Macsola református temploma

Forrás: Saját fotó

Összesítve 2023-ban Macsola vallási megoszlása a következőképpen alakult (49. ábra):

49. ábra: Macsola vallási megoszlása 2023-ban

Forrás: Saját szerkesztés a helyi egyházak adatai alapján

Macsola gazdasága

A település gazdasági életét főként a mezőgazdasági termelés, különösen a kertészet, gyümölcsstermesztés és állattenyésztés határozza meg. Az ukrán törvények értelmében azonban az agráripari kutatóintézetek által használt földterületek nem privatizálhatók, így Macsola lakóinak nagy része nem részesült az 1993-ban indított földreform előnyeiből. A Nagybaktán székelő kutatóintézettel szemben az itt élőknek annyit sikerült elérni, hogy háztáji földrészlegüket 60 árra kiegészítették. A 90-es években a község lakói összességében 210 hektáron gazdálkodtak, és a macsolai kistermelők termékeiket a beregszászi és más közpiacokon értékesítik (www.kmmi.org).

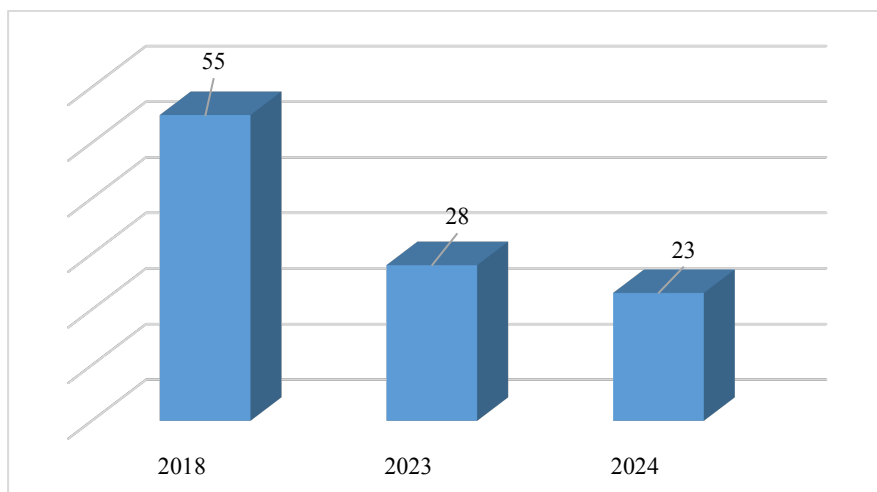
Macsola határában húzódott az ukrán-magyar határ mentén a Barátság-kert, amelyet évtizedekkel ezelőtt a magyarországi beregsurányiakkal létesítettek a határ mindkét oldalán kijelölt területeken, többször rendeztek közös almaszüretek is, napjainkban azonban ez már nem létezik.

Oktatás

A macsolai gyerekek 1945-től a helyi magyar tannyelvű elemi iskolába járhattak. Az 1991/92-es tanévben 18 gyerek tanult, és 2 pedagógus oktatott. Napjainkra viszont Macsolán nincs iskola.

A macsolai óvoda az 50-es évek óta működik, és jelenlegi épülete 110 éve épült, korábban elemi iskolaként, majd tanítói lakként funkcionált. Az óvodában magyar nyelven vezetik a foglalkozásokat. 2018-ban 55 gyermek tartozott az intézmény kötelékébe. 2023-ban már csak 28 gyermek, 2024-ben pedig 23 gyermek jár ide óvodába (50. ábra) (www.kmpsz.uz.ua).

50. ábra: A Macsolai óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybecsényi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

4.6. Asztély

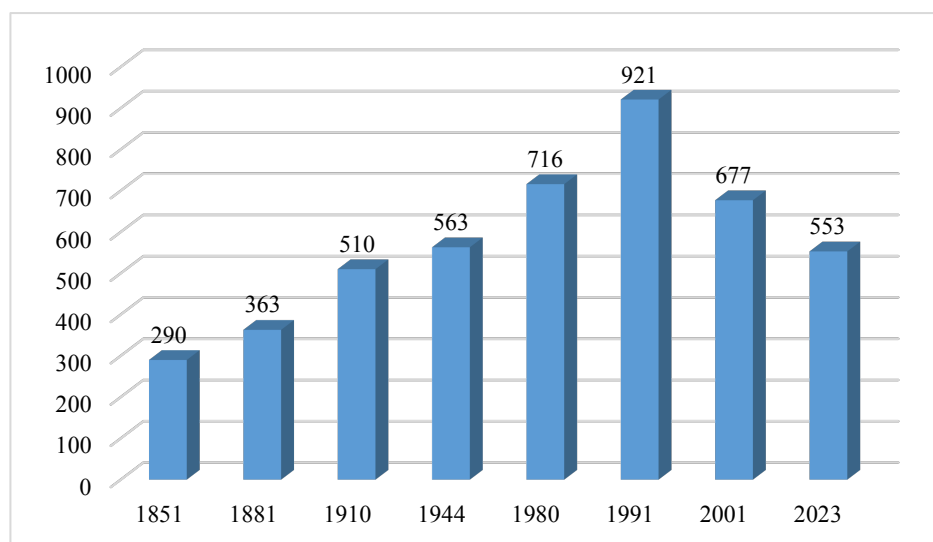
Asztély megnevezése 1946-tól ukránul Luzsanka (Лужанка), 1991-től pedig újra Asztély (ukránul Астеї/Astei). Beregszásztól és annak vasútállomásától 3 km-re, az egykori Beregszász–Beregsurány útvonalon helyezkedik el. 1985 után kishatárátkelőhely nyílt itt, a magyarországi Beregsurány felé (Botlik — Dupka 1993).

Asztély demográfiája

Asztély az 1851-es adatok szerint mindössze 290 lakossal rendelkezett. Azonban az évtizedek során fokozatos növekedés következett be. 1881-re a lakosság száma 363 főre emelkedett, majd további növekedést regisztráltak 1910-ben, amikor a lakosok száma már 510 fő volt. A második világháború éveiben, 1944-ben, a lakosság száma 573 főre nőtt. Az 1980-as években a lakosság

száma elérte a 716 főt, a következő évtizedben, 1991-ben, további növekedés volt tapasztalható, amikor a lakosok száma 921 főre emelkedett (Botlik — Dupka 1993). 2001-ben azonban egy kisebb visszaesés történt, és a lakosság száma 677 főre csökkent, míg a legfrissebb adat szerint 553 lakosa van Asztélynak (51. ábra).

51. ábra: Asztély lakosságának változása (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

A magyar nemzetiségűek száma Asztélyban a 2001-es összkrajnai népszámlálás alapján 590 fő volt, míg a 2017-es SUMMA felmérés szerint 605 főre csökkent (Tátrai et. al. 2018).

Asztély vallási összetétele

Asztély lakosságának számottevő része a református egyházhoz tartozik. Református egyháza 1729-ben keletkezett. 1708-ig a település Beregsurány filiájaként funkcionált, majd ezt követően önálló egyházzá vált (52. ábra). Az 1991-es adatok szerint 250 hívet számláltak (Botlik — Dupka 1993), 2023-ban pedig 330 fő tartozik a református egyházhoz.

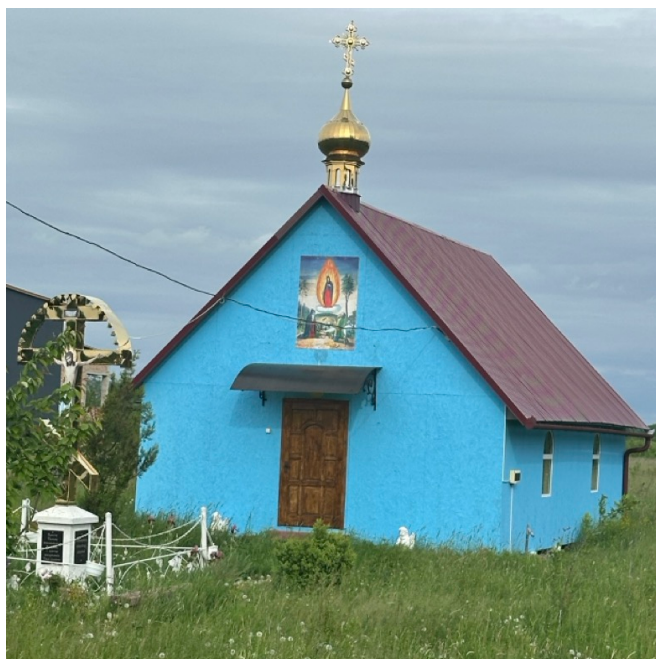
52. ábra: Asztély református temploma

Forrás: Saját fotó

A településen csekély arányban vannak jelen azok, akik más vallási felekezethez tartoznak, számszerint római katolikus (90 fő), görögkatolikus (10 fő), pravoszláv (10 fő). Ezen egyházak közül csak a pravoszláv felekezet rendelkezik saját kápolnával (53. ábra).

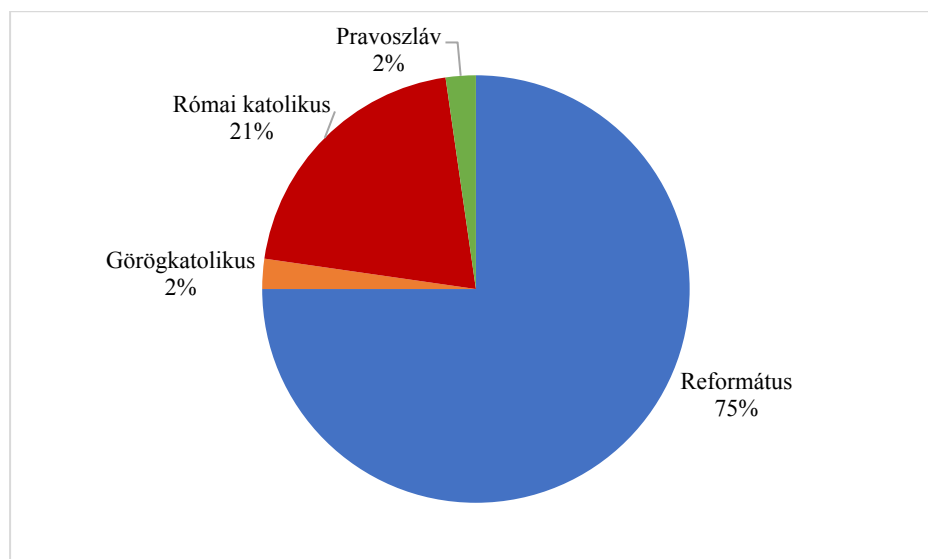
53. ábra: Asztély pravoszláv kápolnája

Forrás: Saját fotó

Összesítve 2023-ban Asztély vallási megoszlása a következőképpen alakult (54. ábra):

54. ábra: Asztély vallási megoszlása 2023-ban

Forrás: Saját szerkesztés a helyi egyházak adatai alapján

Asztély gazdasága

A település gazdaságáról elmondható, hogy a privatizáció előtt földterülete a Kárpátaljai Területi Állami Mezőgazdasági Kísérleti Állomáshoz tartozott. Asztély-Beregsurány határának mentén létesült a Barátság-kert főbejárata, a településről sokan találtak itt munkalehetőséget.

A település gazdasági életében meghatározó szerepet játszott az 1980-as évek végén megnyíló Asztély-Beregsurány határátkelő, amely által a falu forgalma megnövekedett, így több gazdasági ágazat fejlődése megindult a településen. Több benzinkút létesült, melyek a település legnagyobb bevételi forrását jelentik ma is, továbbá több kisbolt is üzemel, kielégítve a helyiek és a Magyarországról érkezők igényeit is. Napjainkban is a határátkelőhelyhez való közeli elhelyezkedés befolyásolja Asztély gazdasági életét, továbbá is működik több benzinkút a településen, viszont a kisboltok száma csökkent, három kisbolt működik a településen. Ez annak is lehet a következménye, hogy mára a termékek ára megváltozott, nagy árkülönbség már nem tapasztalható a határ két oldalán, ezért egyre kevesebben érkeznek azzal a céllal, hogy itt vásároljanak. Továbbá a háborús viszonyok is hatással voltak a határforgalomra.

Adatközlőim szerint Asztély gazdaságának fellendítését eredményezheti a teherforgalom elindítása az Asztély-Beregsurányi határátkelőhelyen, amelyet az elkövetkezendő időszakban terveznek megvalósítani. Továbbá fontos szerepet játszik még a mezőgazdaság is azok számára, akik szülőföldjükön maradtak.

Oktatás

1945-től magyar tananyelvű elemi iskola működik a településen (55. ábra), az 1991/92-es tanévben 22 tanulója és 2 pedagógusa volt. Általános, illetve középiskolai végzettséget a közeli beregszászi oktatási intézményekben szerezhettek az itt élők.

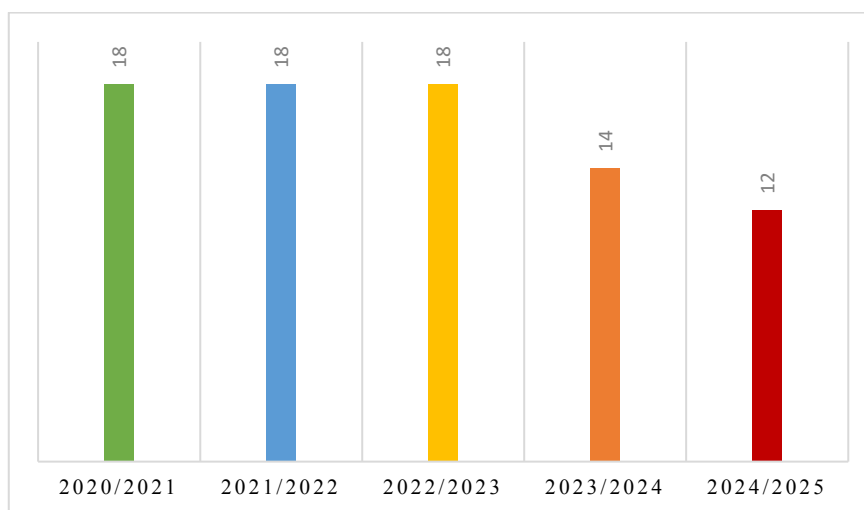
55. ábra: Az Asztélyi Elemi Iskola

Forrás Saját fotó

A 2024/2025-ös tanévben az Asztélyi Elemi Iskolában 12 gyerek tanul 4 osztályban, akiket 3 pedagógus oktat (56. ábra).

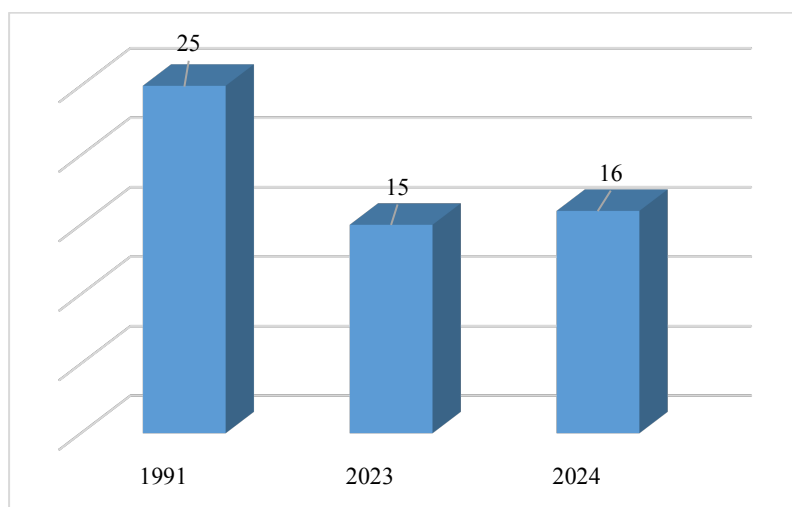
56. ábra: Az Asztélyi Elemi Iskola gyereklétszáma (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

Asztélyban óvoda is működik a gyerekek számára. Korábban Asztélynek nem volt saját óvodája, míg 1991-ben a Baktai Kiserleti Állomás megvásárolt egy lakóházat, amelyben óvoda kezdett működni, egy csoportban 25 gyerekkel. Majd a 2003-as évet követően a községnek saját önkormányzata lett, ezáltal az óvoda fejlődésnek indult és 2009-et követően az Asztályi Községi Tanács közbenjárására kétszoboros óvodaként működött. Az Asztályi „Mese” óvodában magyar nyelven vezetik a foglalkozásokat (www.kmksz.com.ua). 2023/2024-ben 15 gyermek tartozott az intézmény kötelékébe. Jelenleg (2024/2025) pedig 16 gyermek jár ide óvodába (57. ábra).

57. ábra: Az Asztályi "Mese" óvoda gyereklétszáma az évek során (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybecsényi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

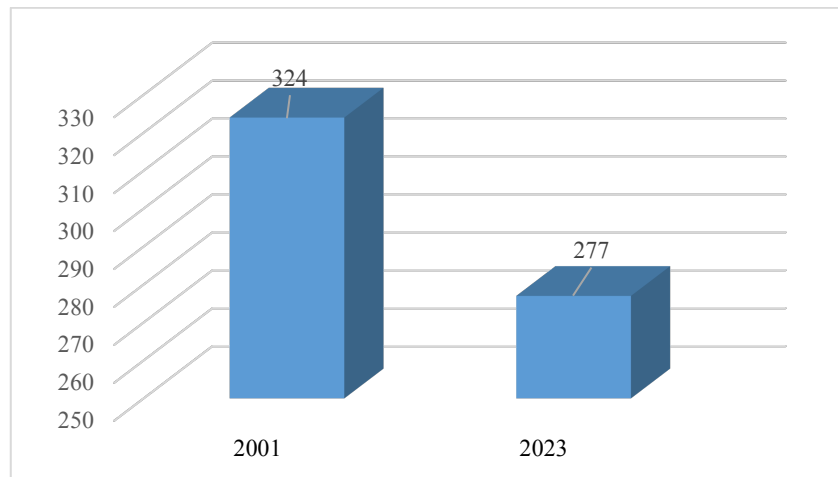
4.7. Hunyadi

Beregszásztól délnyugatra, a magyar határ közelében fekvő település (ukránul Гуняді/Huniadi). Hunyadi 1927-ben alapították, a Csehszlovák köztárság hatóságai. A település első lakói 24 telepes család volt, akik Kárpátalja hegyvidéki régióiból származtak (többnyire az akkori Ökörmezői, Técsői és Huszti járásból). A szovjet időszak alatt, egészen 1990. november 14-ig Hunyadi Macsola részét képezte, de ezt követően megkapta az önálló falu státuszát. A község kialakulásával egy időben, 1927-ben egy művelődési ház is épült a településen, amely a mai napig működik (www.istoria.ko.net.ua).

Hunyadi demográfiaja

A 2001-es népszámlálás alapján 324 lakosa volt a településnek, a legfrissebb adatok szerint 2023-ban 277 lakosa van (58 ábra).

58. ábra: Hunyadi lakosságának változása (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai alapján

Hunyadi nemzetiségi összetételéről elmondható, hogy nagyjából ukrán nemzetiségűek lakják, a 2001-es népszámlálás alapján 315 fő vallotta magát ukránnak, míg magyar nemzetiségűnek mindössze 9 fő. Ez az egyetlen település a kistérségben, ahol az ukrán nemzetiségűek vannak magasabb arányban.

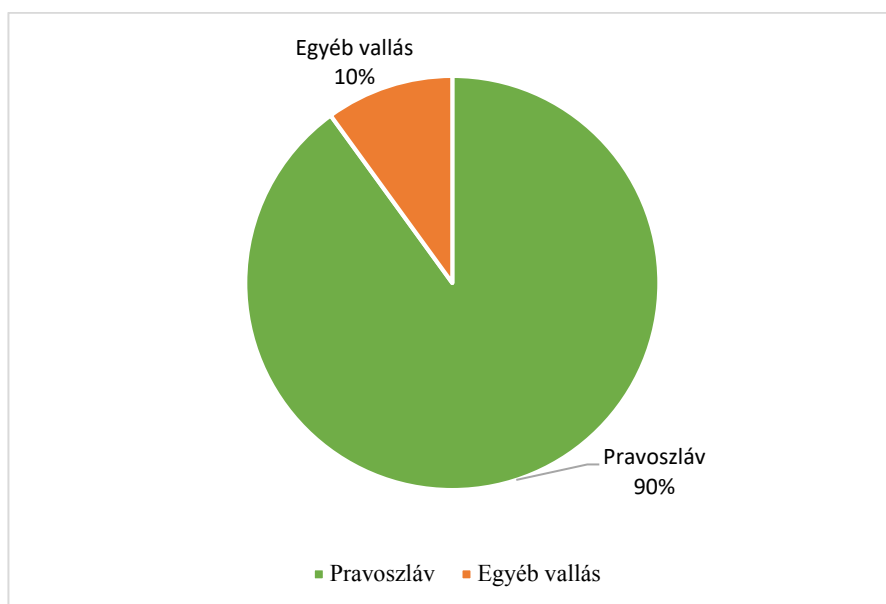
Hunyadi gazdasága

Hunyadiban 2023-ban 109 ház található meg, továbbá a településen 1 kisbolt működik. A falu gazdaságáról elmondható, hogy nincsenek munkalehetőségek a helyiek számára, többnyire mezőgazdasági tevényt végeznek, valamint a közelben elhelyezkedő Beregszászban találnak munkahelyet. Jellemző a külföldi munkavállalás is.

Hunyadi vallási összetétele

Hunyadi lakossága 2023-ban 90%-ban a pravoszláv egyházhoz tartozik, a maradék 10%-a pedig más egyházhoz tartozik (59. ábra).

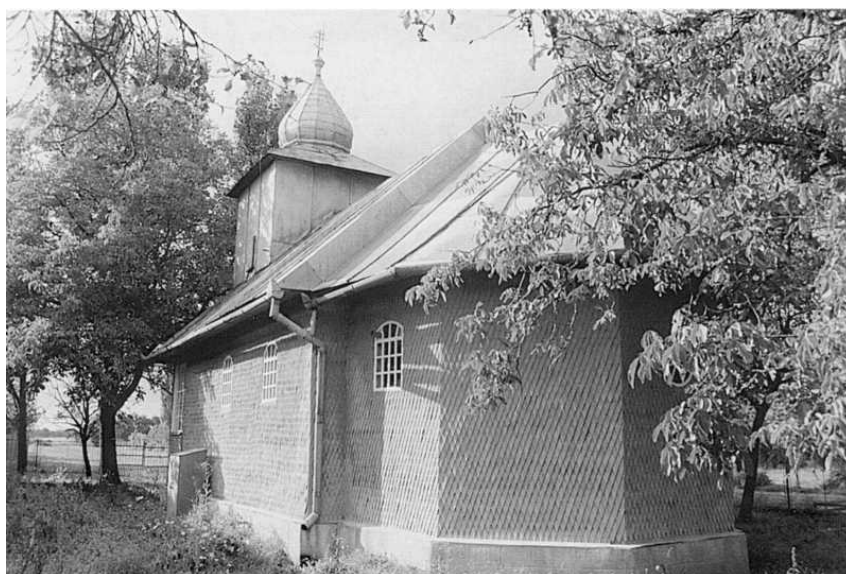
59. ábra: Hunyadi vallási megoszlása 2023-ban

Forrás: Saját szerkesztés a helyi egyházak adatai alapján

Hunyadi nevezetességei közé tartozik kis fa temploma, amely a „Mi Urunk Mennybemenetele” nevet viseli. A templom szentélyét, a hegyvidéki stílus vonásai jellemzik. A templom épülete egy téglalap alakú hajóból és egy ötszögletű szentélyből áll. A falak „ékekkel”, a tetők és a torony pedig fémllemezzel van borítva. A templom hajójában egy 18. századi ikonosztáz található, amely egykor az Ökörmezői Vucskómező templomából származik, amelyet az 1930-as években szétszedettek (60. ábra) (www.web.archive.org).

60. ábra: Hunyadi pravoszláv temploma

Forrás: [www. web.archive.org](http://www.web.archive.org)

Oktatás

A település iskoláját 1932-ben építették, falai között ukrán nyelvű oktatás zajlik. Az iskola ma is működik, kettő tanteremmel (61. ábra) (www.wikipedia.org).

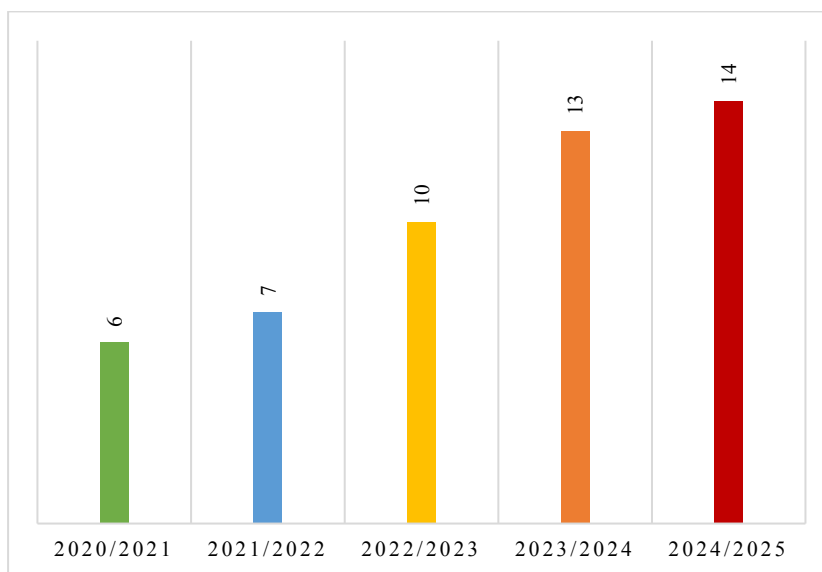
61. ábra: A Hunyadi Elemi Iskola

Forrás: www.history.karpat.in.ua

A Hunyadi elemi iskolában a 2024/2025-ös tanévben 14 gyerek tanul (62. ábra), akiket két pedagógus oktat. Hunyadiban nincs óvoda a gyerekek számára, a legközelebbi intézmény Macsolán működik, a szülők jellemzően oda íratják be gyerekeiket.

62. ábra: A Hunyadi Elemi Iskola tanulójának létszáma (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a Nagybecsényi kistérség Oktatási osztályának adatai alapján

5. Fejezet

Az empirikus kutatás eredményei

Demográfiai helyzet és migráció

Az interjúk beszélgetések során a demográfiai folyamatokkal kapcsolatos kérdések, az egyre fokozódó migráció játszották a legfontosabb szerepet. Az empirikus kutatás eredményei is megerősítették azokat a trendeket, amit a statisztikai adatok is mutatnak. Elsősorban bebizonyosodott az a tény, hogy a Nagybégányi kistérség lakosságának nagyobb része magyar nemzetiségű, kivéve Hunyadit.

Pontos arányokat a nemzetiségi megoszlásra senki nem tudott adni, több interjúalanyom is megemlítette azt, hogy az orosz-ukrán háború következményeképpen sok ukrán család költözött a magyarlakta településekre, amely idővel befolyásolhatja a nemzetiségi megoszlást a kistérségben.

A beszélgetések során kitértem a települések lakosság számára is, a megkérdezett interjúalanyok ugyanazon a véleményen voltak, mely szerint a vizsgált településeken népességcsökkenés következett be, ezt elsősorban az orosz-ukrán háború következményeként indokolják. A települések munkaképes, elsősorban fiatalabb férfi lakosai a háború kitörését követően nagy számban hagyták el otthonukat és külföldre költöztek, jellemzően Magyarországra. Az idő múlásával ezeket a férfiakat követték a családtagjaik is, az egyik adatközlőmet idézve: *„Jobbik esetben a család nem költözik ki, de rosszabbik esetben a férfinak már elege van abból két év elteltével, hogy egyedül éljen, inkább kiköltözik a család is hozzá. (A8)”* A vizsgált településeken így magas arányban nők, időskorúak/nyugdíjasok maradtak. Ez a folyamat nagyban meghatározhatja a kistérség jövőjét és a társadalom további előregedéséhez, a demográfiai folyamatok torzulásához vezethet. Adatközlőim sokszor egybehangzó véleménye alapján ennek következtében keletkezik majd egy „szakadék”, egy betöltetlen rés, és felvetődik a kérdés, hogy *„ki lesz az új generáció? kik lesznek a gyerekek az óvodákban, iskolákban? Ki lesz a kistérségben a jövő nemzedéke? (A3)”*

Adatközlőim egybehangzó véleménye alapján a jövőre nézve további problémaként tekinthető a településekre nézve, hogy a halálozási mutatók évek óta magasabbak, mint a születési arányok. Volt olyan település, ahol azt az információt kaptam, hogy több mint 2 éve nem volt keresztelő, viszont az elhalálozások száma 1 év alatt megközelítette a 20-at.

Vallás

Empirikus kutatásunk alapján a kistérség vallási megoszlásáról szintén elmondható, hogy eredményeink megerősítették a statisztikai adatokból kirajzolódó képet. A vizsgált települések felekezeti összetétele változó, azonban a legnagyobb arányban a református, görögkatolikus és római katolikus valláshoz tartoznak az ott élők. Egyes településeken jelen van még a pravoszláv és a baptista vallás, de vannak, akik adventistának vagy jehova tanúinak vallják magukat.

Az adatközlők véleménye alapján az orosz-ukrán háború kitörése az egyházi életet is befolyásolta, ami elsősorban az egyházadót fizetők csökkenő számaiban, az egyházi alkalmak látogatottságának csökkenésében, az egyre ritkuló keresztelőkben mutatkozik meg. Ez a negatív trend a férfiak elvándorlásával, a családok szétszakadásával magyarázható. Az egyház képviselőihez tartozó adatközlők szerint ez a jövőre nézve az egyházaknak is problémát jelenthet, ugyanis az egyház működéséhez szükséges anyagi szükségleteket az gyülekezeti tagok adóiból tudják finanszírozni. A kieső egyháztagok adóhozzájárulását csak úgy pótolhatják, ha az itt maradt egyháztagok adóinak összegét megnövelik, ami újabb terhet jelent az egyébként is nehézségekkel küzdő lakosok számára.

Az egyházközségeknek fokozott szerepe van a kisebb települések életében, ugyanis összetartja és segíti a helyi közösségeket. Adatközlőim szerint a gyülekezeti tagok még inkább összetartanak a háború kirobbanása óta, probléma esetén, *„mindenki egyként oda áll és segítkezik a problémák megoldásában, legyen ez a probléma akár egy felujjítás, egy szeretetvendégség, vagy egy másik településre való utazás megszervezése. (A2)”*

Az egyházak a célzott támogatásokon, segélyezéseken kívül lelkisegélyszolgálatot is működtetnek, segítenek az itthon maradt egyháztagok mindennapi nehézségeiben, a lelki egészségük fenntartásával. Az egyházak továbbá számos programot is szerveznek, amelyekkel bevonják az ifjabb és az idősebb korosztályt is, például kézműves foglalkozásokat, vasárnapi iskolát, különböző vallási ünnepségeket, énekkart, hittan órákat szerveznek, ami segíti az összetartozás megerősödését és csökkenti a magárahagyatottság érzését.

Oktatás

Mint ahogyan az a statisztikai-elemző részben leírásra került, a Nagybégányi kistérségben összesen négy gimnázium (Nagybégányi, Kisbégányi, Gúti, Beregdédai) és két elemi iskola (Aszélyi, Hunyadi) működik, továbbá hat óvoda (a kistérség minden településén Hunyadi kivételével). Ezek az intézmények biztosítják a települések gyerekei számára a színvonalas oktatást és nevelést magyar nyelven.

Az interjú beszélgetések során itt is az rajzolódott ki, hogy ezen intézmények egyik legnagyobb kihívása szintén a csökkenő gyerek létszám. Az osztályok létszáma folyamatosan csökken, a kiköltözéseket valamint az alacsony születési arányokat megfigyelve ez a jövőre nézve sem mutat biztató jeleket.

A kistérség iskoláinak aggodalomra adhatnak okot az új ukrán oktatási törvények is, amelyek szerint azok az iskolák, amelyekben 2025. szeptember 1-én nem éri el a tanulók létszáma a 45 főt az 5-9 osztályokban, azokat automatikusan elemi iskolává minősítik át.

“A kistérség oktatási színvonaláról azonban elmondható, hogy az iskolákban és az óvodákban szakképzett nevelők és pedagógusok foglalkoznak a gyerekekkel (A1)”. Az adatközlők elmondása szerint a kistérség iskolái korszerűen felszereltek a napjaink oktatási elvárásainak kielégítésére. Mindez kiemelten fontos, hiszen az iskolák és óvodák biztosítják azt a helyet a gyerekek számára, ahol színvonalasan tudnak tanulni, fejlődni. Továbbá ami még nagyon fontos, hogy a gyerekek ezekben a kis közösségekben, a számukra szervezett célzott programok segítségével meg tudnak feledkezni a mindennapi nehézségekről, a háború okozta szerszhezelyzetet is igyekeznek csökkenteni a számukra itt.

A kistérség oktatásért felelős önkormányzati osztálya törekszik arra, hogy számos rendezvényt, versenyt, pihenési és szórakozási lehetőséget biztosítson a tanulók számára, amelyek közül kiemelném a következőket: „Arany Ősz”, „Idősek világnapja”, „az ukrán írásbeliség napja”, „Magyar nyelv napja”, „Karácsony”, „Betlehemezés”, „Vállvetve Összukrajnai sportverseny”, „Farsang”, „Mesemondó verseny”, „Megemlékezés március 15-re”, „Költészet napja”, „Dzsura katonai-hazafias játék”, „Anyák napja” és a különböző tantárgyi vetélkedők, olimpiádák.

Gazdaság

Az interjú kutatás során sikerült vállalkozókkal és turizmus-vendéglátással foglalkozó személyekkel is beszélgetést folytatnom. Általánosságban elmondható, hogy a kistérség gazdaságára is befolyással van a jelenlegi háborús helyzet, az elvándorlás és a munkaerőhiány miatt több kisvállalkozás bezárni kényszerült, újabbak pedig nem nyitnak. Ezáltal a kistérség kevesebb bevételhez jut, szűkültek a helyben elérhető munkalehetőségek is.

A jelenlegi ukrán háborús helyzet miatt, a kistérség fejlesztési projektjeit „befagyasztani” kényszerült. Számos olyan fejlesztési projektet, ami már működött, illetve azokat is, amelyeket a jövőben terveztek megvalósítani, ideiglenesen félbeszakítottak. Erre jó példa az Asztélyban található többfunkcionális sportterem, amely pénzforrás hiányában befejezésre vár (63. ábra).

63. ábra: Az épülő többfunkcionális sportterem Asztély településén

Forrás: Saját fotó

Meg kell azonban említeni, hogy a kistérségben működik több olyan nagyobb vállalkozás, amelyek továbbra is munkalehetőséget biztosítanak a helyi lakosok számára, valamint bevételiforrásként szolgálnak a kistérség költségvetésének.

Az interjúzás során megtudhattam azt is, hogy a kistérség települései közül a legnagyobb bevételi forrással Asztély települése rendelkezik, ami azzal magyarázható, hogy Asztély az egyetlen a vizsgált kistérség települései közül, ahol benzinkút működik, és ezek a benzinkutak biztosítják a kistérség számára az egyik legnagyobb bevételi forrást a befizetett adók által. Megemlítendő továbbá, hogy Asztélyban működik az Asztély-Beregsurány határátkelő, amely szintén forgalmat generál a település benzinkútjai számára, bár ez a háború kirobbanása óta visszaesett.

Ami szintén megemlítendő a kistérséggel kapcsolatban, és amit az interjúalanyok is megerősítettek, az az a tény, hogy a Nagybégányi kistérség, azon belül is Nagybégány és Beregdéda települései, továbbra is nagy belföldi turistaforgalommal rendelkeznek, nem sokkal csökkentette a forgalmat a jelenlegi geopolitikai helyzet a turistaszezonban. Az egyik adatközlőmet idézve: *"A COVID 19 alatt nagyobb visszaesés volt, mint a jelenlegi helyzetben (A4)"*. Az interjúalanyok szerint ez a turista forgalom Nagybégány esetében egyrészt a közelben elhelyezkedő Kaszonyi Termálfürdőnek köszönhető, Beregdéda esetében pedig a településen elhelyezkedő Dédai-tó is idevonzza a turistákat.

Nagybégány és Beregdéda területén működik több olyan nagyobb vendéglátóhely, amelyek nagy forgalommal rendelkeznek és kielégítik az ide érkező turisták igényeit. Viszont

azt meg kell említeni, hogy ezen igényeket nemcsak ezek a vendéglátó egységek szolgálják ki, hanem sok helyi lakos is foglalkozik falusi turizmussal, vendéglátással, szobakiadással, továbbá saját termékek árusításával, ami szintén bevételi forrás a helyi lakosok számára.

Sikerült interjút készítenem egy olyan vállalkozóval, aki maga is foglalkozik falusi turizmussal, már több mint 10 éve. Az ő állítása szerint a helyi turizmusban nem érzékelhető olyan jelentős változás az orosz-ukrán háború kirobbanását követően, mint más gazdasági területeken, a turisták még így is nagy számban érkeznek a településekre a turistaszezonban.

Megkérdeztem azt is az interjúalanyaimtól, hogy szerintük milyen hatással volt a településekre a kistérség megalakulása? Többnyire pozitív válaszokat kaptam és a válaszadók többsége azzal indokolta mindezt, hogy a kistérség megalakulását követően sok új közigazgatási és szolgáltatási osztály kezdte meg működését központosítva, többféle szolgáltatást nyújtanak a lakosok számára helyben, így könnyebben, gyorsabban intézhetők el a bürokratikus folyamatok. Ezek közé az új adminisztratív egységek közé tartoznak: Gazdasági és fejlesztési osztály; Jogi osztály; Egészségügyi osztály; Oktatási és kulturális osztály; Szociális osztály. Továbbá megalakult az úgynevezett „ІІННІІ” (magyarra fordítva: Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó központ), amely sokrétű szolgáltatásokat nyújt a helyi lakosok számára, például: személyigazolvány készítése, útlevél készítése, lakcímgigazolás, bejelentkezés, kijelentkezés stb. Ezek a szolgáltatások megkönnyítik a lakosok hivatali ügyintézéseit, ugyanis nem kell messzebb utazni, minden elérhető számukra kényelmes távolságra.

6. Fejezet

Az eredmények hasznosítása a földrajz oktatásában

A diplomamunka egyik fő célja volt, hogy a kutatási eredmények alapján olyan javaslatokat és észrevételeket fogalmazzunk meg a kutatott témával kapcsolatban, amelyek hatékonyan és szakszerűen felhasználhatóak a földrajz oktatása során.

A földrajz oktatásában jelentős szerepe van a földrajzi kutatásoknak, a kutatások eredményei színvonalasabbá, érdekesebbé, aktuálisabbá és persze interaktívabbá teszik az órákat. Az általunk végzett kutatás eredményei különösen hasznosak lehetnek a földrajzoktatás különböző szintjein, ugyanis aktuális eseményeket dolgozz fel (például: demográfiai helyzet és migráció, gazdasági helyzet, vallás), naprakész információkkal szolgál és kiegészíti a sokszor hiányos és elavult meglévő tananyagot. A földrajz oktatásában, a szülőföldhöz való lojalitás megerősítésében különös jelentőséggel bír a saját környezetünk, településünk mélyreható megismerése, amelyhez – a Nagybégányi kistérség településeinek példáján – szintén hasznos és aktuális információkat hordoz jelen munka. Azt is fontos kiemelni, hogy bár jelen kutatás keretein belül egy konkrét kistérséget vizsgáltunk meg részletesen, de a feltárt társadalmi-gazdasági folyamatok, az orosz-ukrán háború következményeként fellépő változások a tágabb régió (Kárpátalja, vagy akár egész Ukrajna) trendjeinek is tükröt állíthat. Az olyan feltárt folyamatok, mint például a migráció fokozódása vagy a rurális települések elöregedő népessége pedig a globális trendekbe is beilleszthető. Éppen ezért jelen kutatás eredményei nemcsak az iskolai tanórákon, de a felsőoktatásban, vagy akár a különböző tudományos kutatások során is hasznosulhatnak. Ezen kívül, a kutatás által jobban áttekinthetővé válik az Ukrajnában végbement decentralizáció folyamata és annak következményei, a Nagybégányi kistérség példáján bemutatva, a munka segítségével beleláthatunk egy kistérség felépítésébe és működésébe.

A fentiekből kiindulva konkrét példákon szemléltetve kívánjuk bemutatni az elvégzett kutatás eredményeinek hasznosíthatóságát a földrajz oktatásában, amihez a 8. osztályos középszintű földrajz oktatás egyes témaköreit, valamint a 6. osztályos “Kárpát-medence földrajza” c. tantárgyat választottuk.

Ukrajnában a 8. osztályos Földrajz tantárgy oktatási programja az állami szabványnak megfelelően került kidolgozásra, a kerettanterv szerint heti két óra javasolt, tehát, összesen 70 óra/tanév (www.mon.gov.ua). A kutatás eredményei a következő témakörök oktatása során lehetnek a leginkább hasznosíthatóak a 8. osztályos Földrajz tantárgy tanítása során:

- Ukrajna és a világ népességének demográfiai folyamatai, nem és kor szerinti összetétele:
 1. A népesség számának változása
 2. A lakosság nemek és kor szerinti összetétele. Demográfiai helyzet
 3. A mechanikus népességmozgás
- A népesség vallási összetétele
 1. Ukrajna és a világ lakosságának vallási összetétele
- Ukrajna és a világ népességének foglalkoztatottsága
 1. A népesség foglalkoztatottsága
- A Saját közigazgatási régió természetvilága és népessége
 1. A régió jellemzésének vázlata

A kutatás eredményei elősegítenék a tanulók helyi szintűtudásának gyarapítását, kritikai gondolkodásuk fejlesztését és a problémamegoldó képességük fejlesztését. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak és fejleszthetik a tanulók szülőföldjükről való aktuális ismereteit, bővíthetik tudásszintjüket konkrét és számszerű adatokkal. Ezen kívül a kutatás eredményei a 6. osztályos „Kárpát-medence földrajza” c. tantárgy oktatása során is rendkívül hasznos lehet.

A kárpátaljai magyar oktatás megerősítése érdekében a II Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elkészítette az „Európai integrált magyar tannyelvű iskolamodellt” (ukránul: «Європейська інтегрована модель школи з угорською мовою навчання»), amelyet Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériumának 2021. szeptember 29-i 1033-as számú rendeletében jóváhagytak.

Az „Európai integrált magyar tannyelvű iskolamodell” célja egy hatékony, a diákok számára komfortos, integratív oktatási modell megteremtése annak érdekében, hogy az oktatás minősége a magyar nemzeti kisebbség képviselői számára biztosítva legyen az „Új Ukrán Iskola” (NUS) (ukránul: «Нова українська школа» (НУШ) reformjának folyamatában (www.mon.gov.ua). Az oktatási modell kidolgozásában ukrán és magyar szakemberek közösen együttműködtek, annak érdekében, hogy a NUS reform eredményeként a kárpátaljai magyar gyerekek integrációja sikeres és hatékony legyen (www.karpatinfo.net).

A 2021-es évben kezdetben csak néhány kárpátaljai iskola kezdte el használni ezt az iskolai modellt kísérleti jelleggel, viszont 2022-ben már több mint 87 magyar tannyelvű iskola használta ezt az oktatási modellt. Ezen oktatási modell keretein belül jelent meg a „Kárpát-medence földrajza” nevezetű tantárgy a 6-ik osztályos tanulók számára, amely egy választható

tantárgy az iskolák számára, a tantárgy oktatására heti egy óra javasolt a kerettanterv szerint, tehát összesen 35 óra/tanév. A „Kárpát-medence földrajza” tantárgy oktatása során a tanulók megismerkedhetnek és átfogóbb képet kaphatnak a Kárpát-medence természetföldrajzáról (domborzat, éghajlat, élővilág), valamint a Kárpát-medence népességéről és gazdasági viszonyairól. Éppen utóbbi témakör tanítása során hasznosíthatók széleskörűen az általunk elvégzett kutatási eredmények. Ilyen lehet a települések demográfiai viszonyaival, migrációs trendjeivel, vagy épp gazdasági szerkezetének átalakulásával foglalkozó témakörök.

A fent bemutatott általánosabb hasznosíthatósági javaslatok után konkrét óravázlat kidolgozásával kívánjuk szemléltetni eredményeink hasznosíthatóságát a földrajz oktatásában, mégpedig a 8. osztályos Földrajz „mechanikus népességmozgás” témáján keresztül.

Óratervezet/Óravázlat

I. Alapadatok

Tantárgy: földrajz

Osztály: 8. osztály

A témakör megnevezése: Ukrajna és a világ népességének demográfiai folyamatai, nem és kor szerinti összetétele

A tanítási egység címe: A mechanikus népességmozgás

Az óra típusa: Új ismeretet feldolgozó óra

Az óra jellemző munkaformája: frontális osztálymunka

Az óra időtartalma: 45 perc

II. Tantervi követelmények

A tanítási óra oktatási célja: A diákok megtanulják és megismerjék a mechanikus népességmozgás fogalmát, valamint típusait, kiváltó okait és irányait. További cél, hogy a diákok képesek legyenek megnevezni konkrét példát a migrációs folyamatokra vonatkozóan.

A tanítási óra nevelési célja: A diákok nevelése más kultúrák és etnikai csoportok elfogadására és tiszteletére. További cél a tanulók kritikus gondolkodásának fejlesztése a migrációs folyamatokkal kapcsolatban.

A tanítási óra fejlesztési célja: A diákok kommunikációs és együttműködő készségének fejlesztése.

Órán megjelenő új fogalmak: migráció, ingázás, menekült, bevándorló, kivándorló.

III. Taneszközök

- **Tankönyv:** Bojko V. M., Gyitsuk I. L., Zasztavecka L. B. [ford. Izsák Tibor]., 2021: Földrajz Tankönyv a középszintű oktatás 8.osztály számára., Csernyivci., „Bukrek” kiadó
- **Saját kutatásunk eredményei**
- Iskolai tábla
- Laptop
- PowerPoint (PPT) prezentáció vetítés
- Grafikonok/Diagrammok/Térképek

IV. Az óra részletes terve:

2. táblázat: Óravázlat a “Mechanikus népességmozgás” témára

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Eszköz
1 p.	I. Az óra szervezése: köszönés, jelentés, adminisztráció			
	II. Az óra témájának bevezetése			
3 p.	Ötletbörze • Hogyan határozzák meg egy ország népességszámát? • Mit jelent a népesség kor és nemek szerinti összetétele? • Hogyan változott Ukrajna népességszáma az XXI. században • Milyen okból települnek át Ukrajna egyik régiójából másikba vagy más országba az emberek?	Előzetes ismeretek összegyűjtése	Frontális osztálymunka	Tábla, prezentáció, tankönyv
	III. Az új anyag feldolgozása			
5 p.	A Migráció fogalma, válfajai és okai: Az országok és régiók népességszámának változása nemcsak természetes módon történhet, hanem a mechanikus népességmozgás is befolyásolhatja. A mechanikus népességmozgás vagy másnéven migráció – az emberek áttelepülését jelenti egyik vidékről a másikra, lakóhelyének megváltoztatása állandó tartózkodás céljából vagy pedig rövidebb időre. A mechanikus népességmozgásnak vannak különböző válfajai, amelyek attól függenek,	Új ismeretek szerzése	Frontális osztálymunka	Tábla, prezentáció, tankönyv

	hogyan az emberek átlépik-e az államhatárt vagy sem. Ez alapján megkülönböztetünk belső és külső migrációt. A belső migráció az országon belül megy végbe. A külső (vagy nemzetközi) migráció azt jelenti, amikor az egyes személyek az adott ország határain túlra vándorolnak (emigráció), a bevándorlás az országba (immigráció), vagy visszatérés az előző kivándorlási országba (reemigráció). Megkülönböztetnek még állandó és ideiglenes migrációt. A migráció sokféle okból történhet: • szociális-gazdasági • családi-életmódi • vallási, etnikai, politikai • háborús • természeti és ökológiai (Bojko., Gyitsuk., Zasztavecka, 2021)			
5 p.	A migrációs folyamatok válfajai és irányai a világban Napjainkban a mechanikus népességmozgásnak vannak bizonyos jellegzetességei: • Gazdasági okok miatt jobb életmórkörülmények keresése • A szakemberek elvándorlása felerősödött • A különböző etnikai, vallási, fegyveres összecsapások és konfliktusok következtében nagymértékben megnövekedett a migráció • Ökológiai migráció növekedése (Bojko., Gyitsuk., Zasztavecka, 2021)	Új ismeretek szerzése	Frontális osztálymunka	Tábla, prezentáció, tankönyv
10 p.	Ukrajna népességének migrációja Országunk lakosságának belső migrációja a megyék, járások, települések között megy végbe.	Új ismeretek szerzése	Frontális osztálymunka	Tábla, prezentáció, tankönyv

	A szociális-gazdasági valamint családi-életmódi okokhoz társulnak ökológiai, politikai és háborús okok is. Ukrajna lakosságának külső migrációjának bemutatása. (Bojko., Gyitsuk., Zasztavecka, 2021)			
10 p.	Migráció a 2001-es évet követően (Kárpátalja valamint a Nagybégányi kistérség példáján bemutatva) Főbb fejlemények és események bemutatása, amelyek nagymértékű hatást gyakoroltak a kárpátaljai magyarok migrációs mozgalmaira (pl. 2011 – egyszerűsített honosítás hatályba lépése, 2013-as évet követő geopolitikai folyamatok: Euromajdan, kelet-ukrajnai harcok.) 2017-es SUMMA felmérés bemutatása röviden (felmérés a kárpátaljai magyarság demográfiai helyzetéről). A Nagybégányi kistérség migrációs folyamatainak bemutatása (háborús migráció)	Új ismeretek szerzése	Frontális osztálymunka	Tábla, prezentáció, tankönyv, diagram
3p.	Az ukrán diaszpóra A diaszpóra fogalmának ismertetése (a diaszpóra szó jelentése görög nyelvből fordítva azt jelenti, hogy szétszóródás) Az ukrán diaszpóra kialakulásának négy fő hullámának bemutatása. (Bojko., Gyitsuk., Zasztavecka, 2021)	Új ismeretek szerzése	Frontális osztálymunka	Tábla, prezentáció, tankönyv
Összefoglalás				
5 p.	A tanultak összefoglalása, egy tanuló 5 mondatban összefoglalja az órán elhangzott fontosabb részeket	Elleőrző rögzítése	Egyéni munka	
Házi feladat kijelölése				
2 p.	51 § olvasása a könyvből, jegyzet megtanulása, keresztretjtvény megoldása	Feladat kijelölése	Tanári közlés	
1p.	Az óra befejezése: Elköszönés és adminisztráció			

Saját szerkesztés

Házi feladat leírása

Házi feladatnak a tanulók számára egy keresztrejtvényt készítettem (64. ábra). A keresztrejtvény kérdései az óra tananyagából lettek összeállítva, ha helyesen válaszolnak a kérdésekre a tanulók, megoldásként a „MIGRÁCIÓ” fogalmát kapják. Majd ezt követően a tanulóknak röviden meg kell magyarázniuk a kapott fogalmat. A keresztrejtvény egy kreatív módszer lehet arra, hogy felmérjük az elhangzott új tananyag tanulók általi elsajátításának szintjét, továbbá segít a z új információk rögzülésében is.

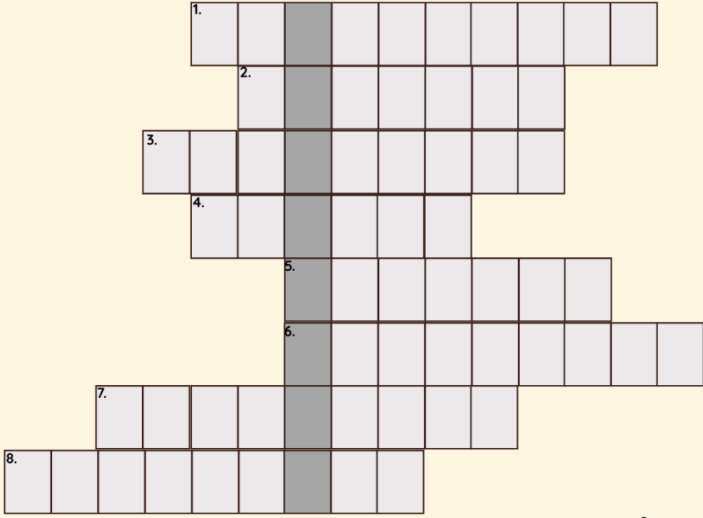
64. ábra: Keresztrejtvény házi feladat a tanulók számára

Házi feladat

Fejtsd meg a keresztrejtvényt!

Írd le röviden, mit tudsz a függőleges sorban olvasható fogalomról!

1. Bevándorlás az országba
2. Az a személy, aki eredeti lakóhelyének országát elhagyja, részt vesz a nemzetközi vándorlásban
3. Kivándorlás az ország határain túlra
4. Gyűjtőfogalom, amelyet különböző területek illetve területi egységek megnevezésére használnak.
5. Migrációs típus, amely véglegesen történik, nem tervezett visszatéréssel.
6. Olyan ország, amelyet a migránsok végső célként választanak
7. Olyan migrációs folyamatot jelent, amikor az emberek társadalmi, gazdasági vagy életminőségbeli javulás érdekében vándorolnak egyik helyről a másikra.
8. Nép, közösség tagjainak szétszóródása, egy részének elköltözése a szülőföldről, megtelepedve más nép lakta helyen, és más közösségekben való léte.

Forrás: Saját szerkesztés

Következtetések

Diplomamunkámban a 2020-ban Ukrajnában lezajló decentralizációs reform következtében létrejött új területi-adminisztratív egység, a Nagybégányi kistérség (Nagybégány, Kisbégány, Gút, Beregdéda, Asztély, Macsola, Hunyadi) társadalomföldrajzi jellemzőit elemeztük, bemutatva az elmúlt évek főbb változásait. Továbbá az eredmények alapján javaslatokat fogalmaztunk meg arra vonatkozóan, hogy hogyan használhatóak fel az adott téma eredményei a földrajz oktatása során. A kutatás több módszer együttes alkalmazásával széleskörűen és mélyrehatóan vizsgálja a Nagybégányi kistérség településeinek társadalmi-gazdasági folyamatait, különös tekintettel az orosz-ukrán háború hatásaira. A kutatás kezdetén három fő kérdés került megfogalmazásra, amelyekre az alábbi válaszok adhatók:

1. Mik a vizsgált kistérség társadalomföldrajzi sajátosságai?

Kutatásunk alapján elmondható, hogy a Nagybégányi kistérség települései közül Beregdéda és Nagybégány rendelkezik a legnagyobb lakosságszámmal, továbbá a vizsgált településeken jelenleg a nők aránya magasabb mint a férfiaké. Az is elmondható, hogy a vizsgált településeken problémát jelent az egyre előregedő lakosság, amely egrészt az általános demográfiai trendeknek, másrészt a fiatalabb korosztály egyre fokozódó elvándorlásának az eredménye. A lakosság nagyobb része magyar nemzetiségű, kivéve Hunyadi települését, amely utóbi keletkezéstörténetének eredménye. A kistérség összes településén a halálozások száma meghaladja a születések számát, ami negatív tendenciának tekinthető és nagyban befolyásolhatja a kistérség jövőbeli népesedési folyamatainak alakulását is.

A Nagybégányi kistérség vallási megoszlásáról elmondható, hogy a református és a görögkatolikus egyházhoz tartozik a lakosság legnagyobb része, de jelentős számban élnek még római katolikusok is.

A kistérségben több oktatási intézmény működik: négy gimnázium (Nagybégány, Kisbégány, Beregdéda, Gút), illetve két elemi iskola (Asztély, Hunyadi). Macsolán pedig nincs iskola. Ezen kívül hat óvoda működik Nagybégány, Kisbégány, Beregdéda, Gút, Asztély és Macsola településein, Hunyadiban pedig nincs óvoda. Bár tanárhiányról nem számoltak be az interjúalanyok, ám minden oktatási intézmény esetében egyre nagyobb problémát jelent a csökkenő gyereklétszám.

A kistérség gazdaságáról elmondható, hogy az itt élők főként mezőgazdasággal foglalkoznak, Nagybégány és Beregdéda települései esetében kiemelendő a falusi turizmus, amely a jelenlegi háborús heylzetben is megbízható bevételi forrás a lakosok számára. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy Kárpátalja többi magyarlakta régiójához hasonlóan, a Nagybégányi

kistérség lakosai körében is egyre nagyobb gondot jelent a helyben elérhető munkalehetőségek hiánya, így sokan évtizedek óta külföldön dolgoznak, amely trend az orosz-ukrán háború kirobbanását követően tovább erősödött.

2. Milyen főbb társadalmi-gazdasági változásokat indukáltak az orosz-ukrán háború hatásai?

A legfőbb változás, ami az orosz-ukrán háború eredményeként megfigyelhető, hogy az összes vizsgált település lakosság száma csökkenő tendenciát mutat. A települések nemi megoszlását is ez a tényező befolyásolja (ferfiak csökkenő aránya/a nők magasabb száma a településeken). A háború kirobbanását követően ugyanis a vizsgált települések munkaképes, elsősorban fiatalabb férfi lakosai elhagyták otthonukat és külföldre költöztek. Az idő múlásával ezeket a férfiakat követték a családtagjaik is. A településeken így magas arányban maradtak idős korú lakosok, akikről való gondoskodás sokszor az otthon maradt közösségre, elsősorban az egyházra hárul. Ez a folyamat nagyban meghatározhatja a kistérség jövőjét és a társadalom további elöregedéséhez vezet. Az egyre fokozódó migráció, a családok külföldre költözése a kistérség iskoláit és óvodáit is kihívások elé állítja az egyre csökkenő gyereklétszám miatt.

A kistérség gazdaságára is befolyással van a jelenlegi háborús helyzet, az elvándorlás és a munkaerőhiány miatt több kisvállalkozás bezárni kényszerült, újabbak pedig nem nyitnak. Ezáltal a kistérség kevesebb bevételhez jut, szűkültek a helyben elérhető munkalehetőségek. A jelenlegi ukrajnai háborús helyzet miatt, a kistérség fejlesztési projektjeit „befagyasztani” kényszerült. Számos olyan fejlesztési projektet, ami már működött, illetve azokat is, amelyeket a jövőben terveztek megvalósítani, ideiglenesen félbeszakítottak.

Az orosz-ukrán háború kitörése az egyházi életet is befolyásolta, ami elsősorban az egyházadót fizetők csökkenő számaiban, az egyházi alkalmak látogatottságának csökkenésében, az egyre ritkuló kereszttelőkben mutatkozik meg. Ez a negatív trend a férfiak elvándorlásával, a családok szétszakadásával magyarázható. Kutatásunk alapján azonban az is elmondható, hogy a jelenlegi nehéz helyzet a helyi közösségben megerősítette az összetartást, az egymásnak való segítségnyújtást.

3. Miben különböznek a vizsgált kistérség kurrens társadalomföldrajzi folyamatai Kárpátalja többi kistérségétől, különös tekintettel a magyarok által lakott kistérségekre?

Tereptapasztalataink és a korábbi empirikus kutatások eredményei alapján (Erőss et al. 2024; Kovály 2024; Kovály-Opiola 2024) az mondható el, hogy nincsenek jelentős eltérések a vizsgált Nagybégányi kistérség és Kárpátalja más, magyarok által lakott településterületeinek

kurrens társadalmi-gazdasági folyamataiban. Összességében hasonló folyamatok figyelhetők meg: népességsökkenés, fokozódó migráció, gazdasági visszaesés. Viszont megemlítenénk a kistérség kedvező földrajzi elhelyezkedését (országhatárhoz való közelség, turisztikai központok közelsége, pl.: Kaszonyi Termálfürdő), ami nagymértékben befolyásolja azt, hogy a háborús viszonyok ellenére még mindig jelentős számú belső ukrainai menekült e kistérséget választja új lakhelyéül vagy turisztikai célpontjául, amely tényezők perspektívát jelenthetnek a Nagybégányi kistérség gazdaságát illetően.

Összegzés

Diplomamunkám témája a Nagybégányi kistérség társadalomföldrajzi jellemzőinek komplex vizsgálata. A kutatás fő célja a Nagybégányi kistérség demográfiai folyamatainak, migrációs trendjeinek és társadalmi-gazdasági jellemzőinek elemzése volt.

A kutatás során többféle módszer került alkalmazásra a célkitűzések eléréséhez: a vonatkozó szakirodalom feltárása és elemzése; statisztikai adatok gyűjtése és adatbázisokba rendezése, valamint azok elemzése; empirikus kutatás megvalósítása. Utóbbit félig strukturált interjúk beszélgetések révén végeztem el a Nagybégányi kistérség településeinek prominens személyeivel (például a kistérség polgármesterével, oktatásban tevékenykedőkkel, vállalkozókkal, egyházi vezetőkkel, stb.). A kistérség összes településén sikerült legalább 1 interjú beszélgetést lebonyolítani. A kutatás során 15 interjú beszélgetést végeztem el, olyan adatközlőkkel, akik szélekkörű tudással rendelkeznek adott témakör kapcsán, valamint kellő rálátással bírnak a helyi közösségek mindennapjaira, problémáikra.

Az empirikus kutatás eredményei alapján elmondható, hogy a vizsgált kistérség összes településén csökkenés figyelhető meg a lakosok számában. Leginkább a munkaképes korú fiatal férfiak és azok családjai távoztak külföldre. További problémát jelent az egyedül maradt idősök helyzete is.

A kistérség gazdaságára is befolyással van a jelenlegi háborús helyzet, a migráció és a kialakult munkaerőhiány miatt több kisvállalkozás bezárni kényszerült, újabbak pedig nem nyitnak, ezáltal a kistérség kevesebb bevételhez jut, szűkültek a helyben elérhető munkalehetőségek is. A jelenlegi ukrajnai háborús helyzet miatt továbbá a kistérség fejlesztési projektjeit „befagyasztani” kényszerült.

Az oktatás terén elmondható, hogy a csökkenő gyereklétszám okozhat a jövőben problémát, pedagógushiány azonban nincs. A jelenlegi nehéz helyzetben is igyekeznek színvonalas oktatást biztosítani a gyerekek számára a helyi iskolák.

Az egyházközségek életét, működését szintén a csökkenő lakosságszám befolyásolja, amely a jövőre nézve újabb problémákat eredményezhet. Azonban az is elmondható, hogy a helyben maradtak társadalmi kapcsolatai megerősödtek, nagyobb lett az egymásra való odafigyelés, probléma esetén az egymásnak való segítségnyújtás.

Az is elmondható, hogy a kistérség turizmusában nem történt drasztikus változás, a belföldi turisták száma a háború ellenére sem csökkent jelentősen, a helyiek számára ez még jelenleg is megbízható anyagi erőforrást jelent.

A diplomamunkában azt is bemutattam, hogyan hasznosulhatnak a kutatás eredményei a földrajz oktatásában. Ilyen lehet például a 8. osztályos földrajzi tanterven belül: Ukrajna és a világ népességének demográfiai folyamatainak bemutatása, nem és kor szerinti összetétele, a népesség vallási összetétele, Ukrajna és a világ népességének foglalkoztatottsága, vagy a saját közigazgatási régió természetvilága és népessége témákba való beépítése. De a vizsgálat eredményei szintén hasznosulhatnak a 6. osztályos „Kárpát-medence földrajza” tantárgy egyes témaköreinek oktatása során, továbbá honismereti szakköri/foglalkozás keretein belül.

Noha jelen kutatás során egy konkrét kistérséget vizsgáltunk meg részletesen, de a feltárt társadalmi-gazdasági folyamatok, az orosz-ukrán háború következményeként fellépő változások a tágabb régió (Kárpátalja, vagy akár egész Ukrajna) trendjeinek is tükröt állíthat. Az olyan feltárt folyamatok, mint például a migráció fokozódása vagy a rurális települések előregedő népessége pedig a globális trendekbe is beilleszthető. Éppen ezért jelen kutatás eredményei nemcsak az iskolai tanórákon, de a felsőoktatásban, vagy akár a különböző tudományos kutatások során is hasznosulhatnak. A kutatás eredményei által a tanulók beleláthatnak továbbá egy kistérség működésébe, felépítésébe.

Felhasznált irodalom

1. Berghauer S. (2012): A turizmus, mint kitörési pont Kárpátalján (Értékek, remények, lehetőségek Ukrajna legnyugatibb megyéjében). Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 214 p.
2. Bojko V.M., Gyitsuk I.L., Zasztavecka L.B. (2021): Földrajz Tankönyv a középszintű oktatás 8.osztálya számára, Csernyivci, „Bukrek”, 2021, p 212
3. Botlik J., Dupka Gy. (1993): Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján, Intermix kiadó, Ungvár-Budapest, 352 p.
4. Fedinec Cs. (2002): Kárpátaljai autonómia, határváltozások 1918-1944. In: Pásztor C. (szerk.): „...ahol a határ elválaszt”: *Trianon és következményei a Kárpát-medencében*. Nagy Iván Történeti Kör – Nógrád Megyei Levéltár – Szindbád Kht., Salgótarján–Balassagyarmat–Várpalota, pp. 415–436.
5. Fodor Gy. (2022): Kárpátalja gazdasága. In: Molnár J., Papp G. (szerk.): *A Kárpát-medence földrajza: Természet, társadalom, gazdaság, néprajz, Beregszász, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Fősikola.*, 2022., pp 373-380
6. Fodor Gy., Berghauer S., Bacsó R., Patagi G., Hidi L. (2014): Gazdasági áttekintés. In: Egán Ede-Terv: *A kárpátaljai magyarság gazdaságfejlesztési stratégiai terve*, pp. 15-25
7. Izsák T. (2007): A Beregszászi járás természeti földrajza. In: Rákóczi füzetek, Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség, PoliPrint, Beregszász, 52 p.
8. Kocsis K., Bottlik Zs., Tátrai P. (2006): *Etnikai térfolyamatok a Kárpát-medence határokon túli régióiban (1989-2002)*. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 197 p.
9. Kocsis K., Kocsisné Hodosi E. (1991): *Magyarok a határainkon túl – a Kárpát-medencében*. 1. kiadás. Tankönyvkiadó, Budapest, 179 p.
10. Kolozsvári I., Andrik É., Hadnagy I., Ljubka T., Csoma Z., Kohut E. (2023): *A beregdédai tóvár ornitológiai rezervátum élővilága és élőhelyi viszonyai*. Monográfia. Beregszász-Ungvár, II. RF KMF-„RIK-U” Kft., 2023. 116 p.
11. Kovály K., Erőss A., Ferenc V., Tátrai P. (2020): Kárpátaljáról dióhéjban. In: Ferenc Viktória és Kovály Katalin (szerk.): *Kárpátalja mozgásban: társadalmi változások és interetnikus viszonyok az Euromajdan után*. Budapest, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., 2020. pp. 11-21.
12. Kovály K., Opióła W. (2024): In the Grip of Crisis: How the Geopolitical Turn in Ukraine Reshaped the Hungarian Minority in Transcarpathia. In: Tarvet R. (ed.):

European minorities in times of crisis: negotiating identities. Routledge: London, pp. 98-119. Letöltve: 2025. május 01.

<https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003426486-6>

13. Kovály K. (2024): Az etnikai kapcsolati tőke földrajza: ukrainai vállalkozók a transznacionalitás útján. Gondolat Kiadó: Budapest, Magyarország, 217 p
14. Tátrai P., Molnár J., Molnár D. I., Kovály K., Erőss Á., Ferenc V., Rákóczi K. (2018): A migrációs folyamatok hatása a kárpátaljai magyarok számának alakulására. *Metszetek - Társadalomtudományi Folyóirat*, 7 (1). pp. 5-29.
15. Marosi I. (2014): Görögkatolikus magyarok Kárpátalján – Közösségek és templomok, Szent Miklós Egyesület, Nagybecsény-Beregszász, 152 p.
16. Molnár D. I. (2013): A hatalomváltások hatása Kárpátalja népességszámának alakulására 1869-től napjainkig. Egyetemi doktori értekezés. Debreceni Egyetem, Debrecen, 142 p.
17. Molnár D. I. (2018): Perifériáról perifériára. Kárpátalja népessége 1869-től napjainkig. REGIO könyvek. MTA TK Kisebbségkutató Intézet. Kalligram. Budapest, 2018. P. 180.
18. Molnár D. I. (2021): A közigazgatási térfelosztás változásai a mai Kárpátalja területén In: Brenzovics L., Csatóry Gy., Braun L., Szakál I., Szamborovszkyné N. I., Dobos S.; Orbán M. (szerk.): Kárpátalja története: Örökség és kihívások. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, RIK-U Kiadó, pp. 3-32.
19. Molnár J. (2009): Földrajzi fekvés. In: Kárpátalja (szerk.: Baranyi B.), Pécs–Budapest, MTA Regionális Kutatások Központja–Dialóg Campus Kiadó, 2009.
20. Molnár J. (2014): Kárpátalja természeti erőforrásai. In: Egán Ede-Terv: A kárpátaljai magyarság gazdaságfejlesztési stratégiai terve, pp. 5-6
21. Molnár J., Molnár D. I. (2005): Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében. Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztára, Ungvár, 120 p.
22. Pálné Kovács I. (2014): Jó kormányzás és decentralizáció., Magyar Tudományos Akadémia, 90 p.
23. Pataki G. (2016): Kárpátaljai vállalkozások helyzetértékelése a magyarlakta területek mentén. *Limes*, 3, pp. 184–193.

24. Szakál I. (2021): Kárpátalja története: Örökség és kihívások. In: Brenzovics L., Csatáry Gy., Braun L., Szakál I., Szamborovszkyné Nagy I., Dobos S., Orbán M. (szerk.): Beregszász – Ungvár: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 788 p.
25. Szerényi Sz. (2022): A Dédai-tó és a tóvár Ornitológiai rezervátum ornitofaunájának felmérése. Biológia és Kémia Tanszék, Beregszász, 68 p.
26. Tátrai P., Eröss Á., Kovály K. (2016): Migráció és versengő nemzetpolitikák Kárpátalján az Euromajdan után. *Regio*, 24 (3), pp. 82–110.
27. Tátrai P., Molnár J., Kovály K., Eröss Á. (2018): A kárpátaljai magyarok lélekszáma és a népesedésüket befolyásoló tényezők a SUMMA 2017 felmérés alapján., *Kisebbségi Szemle* 3 (3), pp. 7–31.
28. Tátrai P., Molnár J., Kovály K., Eröss Á. (2020): SUMMA 2017: a kárpátaljai magyarok demográfiai felmérése . In: Ferenc Viktória és Kovály Katalin (szerk.): Kárpátalja mozgásban: társadalmi változások és interetnikus viszonyok az Euromajdan után. Budapest, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., 2020. pp. 21-51.
29. Zubánics L. (2000): Gutti körkép., Intermix kiadó Ungvár-Budapest, 93 p
30. Державна служба статистики України Головне управління статистики у Закарпатській області (2021): Статистичний щорічник Закарпаття 2021.

Internetes források

1. <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>.
2. <https://velyka-byigan-rada.gov.ua>
3. A 2001-es ukrainai népszámlálás honlapja (<http://www.ukrcensus.gov.ua/>).
4. <https://life.karpat.in.ua/?p=9669&lang=hu>
5. <https://www.karpataljainepfoiskola.hu/nagybeganyi-reformatus-templom/>
6. <https://www.karpataljainepfoiskola.hu/nagybeganyi-szent-miklos-gorogkatolikus-templom/>
7. <https://ujhajtas.net.ua/25-eves-a-nagybeganyi-romai-katolikus-egyhazkozseg/>.
8. <https://ittmagyarulis.hu/item/nagybeganyi-altalanos-iskola/>)
9. <https://kmml.org.ua/regiok/telepulesek/beregszaszi-jaras/kisbegany>)
10. <https://karpathir.com/2016/05/21/uj-gorogkatolikus-templomot-szenteltek-fel-a-karpataljai-kisbeganyban/>)

11. <https://mukachevo-rada.gov.ua/storage/app/media/docs/invest%20passports/investment-passport-mukachevo-hu.pdf>).
12. https://school_malobegany.klasna.com/uk/site/index.html?
13. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Kisb%C3%A9g%C3%A1ny>).
14. <https://kmksz.com.ua/2017/08/30/kisbegany-cibere-orszaga/>).
15. <https://kmmi.org.ua/regiok/telepulesek/beregszaszi-jaras/beregdeda>)
16. <https://karpatalja.ma/karpatalja/kozelet/fennallasanak-750-evfordulojat-unnepelte-beregdeda/>
17. <https://www.karpataljainepfoiskola.hu/beregdedai-gorogkatolikus-egyhazkozseg-temploma/>
18. <https://falusiturizmusdeda.freewb.hu/kepek-kozsegunkrol/>
19. <https://aquaparkhorus.com>
20. <https://kiszoz.net/2023/03/26/bon-ton-kft-a-textilipar-technologiai-fejlodesenek-karpataljai-nagykovetei-/>
21. <https://guti-iskola2.webnode.com.ua>
22. <https://kmpsz.uz.ua/ovodaprogram-201718/guti-ovoda.html>
23. <https://munkacs-diocese.org/hu/2011/10/01/macsolai-romai-katolikus-templom/>)
24. <https://refbereg.org/macsolai-reformatus-egyhazkozseg>
25. <https://kmmi.org.ua/regiok/telepulesek/beregszaszi-jaras/macsola>
26. <https://kmpsz.uz.ua/ovodaprogram-201718/macsolai-ovoda.html>
27. <https://kmksz.com.ua/2020/10/17/atadtak-az-asztelyi-mese-ovodat/>
28. <https://istoria.ko.net.ua/?p=3187>
29. https://web.archive.org/web/20200622142945/https://www.pslava.info/GunjadiS_CerkVoznesinnja,115615.html
30. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Гуняді>
31. <https://history.karpat.in.ua/?p=2832&lang=uk>
32. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-6-9.pdf>
33. <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/uploads/public/661/692/410/661692410b260261658026.pdf>
34. <https://karpatinfo.net/202343/krizishelyzetek-es-megoldasok-nemzetkozi-tudomanyos-konferencia-rakoczi-foiskolan-kompromisszumkeszseg-kiszamithatosag-pozitiv-jovokep>

Egyéb források

1. a Nagybégányi kistérség Adminisztratív szolgáltatásokat nyújtó osztályának adatai
2. a Nagybégányi kistérség Egészségügyi osztályának adatai
3. a Nagybégányi kistérség Oktatási osztályának adatai
4. a Nagybégányi kistérség helyi egyházainak adatai

Mellékletek

1. Interjúvázlat: Polgármester

- Kérem, röviden mutakozzon be. Mi a foglalkozása és mióta tölti be ezt a tisztséget?
- Kérem, hogy röviden beszéljen a kistérséghez tartozó településekről:
- Hogyan jellemezné a települések lakosságának összetételét (nemzetiségi, vallási, demográfiai szempontból)?
- Hogyan alakult a települések lakosságszáma az elmúlt években Ön szerint? (növekedés, csökkenés, stagnálás)
- Milyen a települések és összeségében a kistérség demográfiai helyzete (előregedés, fiatalok elvándorlása)?
- Milyen hatással volt Ön szerint a kistérség megalakulása a településekre és a település lakosságára?
- Milyen a kistérség intézményi ellátottsága? (óvodák, iskolák, tanodák, templom, kultúra, KMKSZ, UMDSZ, stb.)
- Ha visszagondol az elmúlt 10 évre (az Euromajdan előttre), melyek voltak a főbb fordulópontok a vizsgált települések életében? Milyen változások mentek végbe a vizsgált településeken ezekben a korszakokban?
- Milyen fejlesztések valósultak meg az elmúlt időszakban és melyek a legfontosabb infrastruktúra-fejlesztési projektek, amelyeken a település jelenleg dolgozik? Ha volt/ van fejlesztés, ezeket milyen forrásokból valósították meg?
- Milyen főbb problémák és kihívások elé néznek a települések jelenleg?
- Van-e kapcsolata a kistérség településeinek civil szervezetekkel és ha igen milyen szerepet töltenek/vállalnak a települések életében?
- Milyen munkalehetőségek vannak a vizsgált településeken? Mivel foglalkoznak a helyiek? Miből élnek meg?
- Milyen vállalkozások vannak a településeken? (A kistérség hogyan tudja támogatni a helyi vállalkozásokat?) Alakulnak-e új vállalkozások, amelyek munkahelyeket teremtenek?
- Van-e idegenforgalom/turizmus a kistérségben, ha igen melyik településeken, hol játszik szerepet a legnagyobb arányban?
- Hogyan viszonyulnak a helyiek az idegenforgalomhoz?
- Mennyire vonzó az adott település a turisták számára?
- Milyen rendezvények, ünnepek, hagyományok jellemzik a települést? Hogyan járulnak hozzá ezek a közösségi élethez?
- Milyen hatással van a kistérség településeire, lakosaira az országban jelenleg zajló háború? (Milyen hatással volt a háború a helyi gazdaságra és a vállalkozások működésére?)
- Befolyásolja-e a háború a kistérség településeinek közszolgáltatásait, például az egészségügyet vagy az oktatást?
- Érkeztek-e menekültek a kistérségbe és ha igen, mennyire volt szükség arra, hogy az önkormányzat támogassa az érkező menekülteket vagy az ideiglenesen elhelyezkedő családokat?
- Milyen terveik vannak a település fejlődésére a következő 5-10 évben? Hogyan képzelik el a jövőt, és milyen irányban fejlődne a leginkább a kistérség?
- Van-e olyan témakör, amiről nem beszéltünk, de fontosnak tartaná elmondani a kistérség kapcsán?

2. Interjúvázlat: Oktatásban tevékenykedő

- Kérem, röviden mutakozzon be, és mondja el, mióta dolgozik a település oktatási vezetőjeként?
- Milyen oktatási intézmények találhatók a kistérség településein??
- Hogyan értékelné az iskolák színvonalát és a pedagógusok képzettségét? Hogyan alakult a tanulói létszám az elmúlt 10 évben? Kik a tanulók? Honnan járnak? (vannak-e más kistérségből beutazók)? Milyen a nemzetiségi összetételük?
- Ha visszagondol az elmúlt 10 évre (az Euromajdan előttre), melyek voltak a főbb fordulópontok a vizsgált települések életében? Milyen változások mentek végbe a vizsgált településeken ezekben a korszakokban?
- Hogyan változott az oktatás helyzete az évek során a településeken? Milyen fontos események vagy változások befolyásolták az oktatási rendszert?
- Mik a legnagyobb kihívások, amikkel jelenleg szembesülnek az oktatás terén? Hogyan érinti ez a helyi közösséget és a jövő generációit?
- Milyen szerepet játszik a digitalizáció az oktatásban a településen? Milyen korszerű felszerelések vannak az iskoláknak, vagy milyenekre lenne még szükség?
- Milyen támogatást/segítséget kap/kaptak az iskolák az ukrán államtól? És a magyar államtól?
- Vettek-e részt valamilyen ukrainai vagy magyarországi pályázatban?
- Hogyan viszonyulnak a helyi családok az oktatáshoz, és mennyire aktívak a szülők az iskolai életben?
- Vannak-e programok, amelyek támogatják a diákok továbbtanulását vagy pályaválasztását?
- Mennyire elérhető az iskolai oktatás a hátrányos helyzetű gyermekek számára?
- Milyen hagyományos események vannak az iskolákban, amelyek a közösséget is bevonják?
- Vannak-e kihívások, amelyekkel küzdenek a tanárok, és milyen segítséget kapnak?
- Van-e terve arra, hogy bővítsék az oktatási lehetőségeket, például szakképzéssel vagy szakmai gyakorlatokkal?
- Milyen kihívásokkal szembesülnek az iskolák és óvodák a háborús helyzet miatt?
- Hogyan befolyásolja a háború az iskolai tanulók létszámát, például menekült diákok fogadásával? Jellemző a helyi tanulók lemorzsolódása/elvándorlása?
- Adnak-e pszichológiai támogatást a háború hatásait érző diákoknak?
- Hogyan látja a települések oktatásának jövőjét a demográfiai és gazdasági trendek tükrében?
- Milyen jövőbeli fejlesztésekre lenne szükség az oktatás színvonalának javítása érdekében?
- Van-e olyan témakör, amiről nem beszéltünk, de fontosnak tartaná elmondani a kistérség kapcsán?

3. Interjúvázlat: Vállalkozó

- Röviden mutakozzon be, és mondja el, milyen vállalkozást vezet a településen, és mióta foglalkozik ezzel!
- Milyen lehetőségei vannak egy helyi vállalkozónak?
- Hogyan változott a vállalkozói környezet az évek során? Volt-e valamilyen különleges esemény, amely nagy hatással volt a helyi gazdaságra? (háború)
- Milyen jelenlegi kihívásokkal szembesülnek a helyi vállalkozók (munkaerőhiány, támogatások, piacok)?

- Miért választotta ezt a vállalkozási területet, és milyen úton jutott el ide?
- Milyen termékek vagy szolgáltatások a legnépszerűbbek a helyi lakosság körében?
- Hogyan látja a helyi gazdaság erősségeit és gyengeségeit?
- Mennyire stabil a helyi munkaerőpiac, és milyen szakemberek hiányoznak?
- Milyen szerepet játszanak a helyi és regionális támogatások, hitelek, pályázatok a vállalkozása fejlődésében?
- Ön részt vett ukrain pályázatokon az elmúlt időszakban? és magyarországiakon? Amennyiben igen, melyek voltak ezek és mennyire voltak sikeresek?
- Hogyan érintették vállalkozását a pandémia és a háború? Milyen konkrét kihívásokkal szembesültek vállalkozásukkal a háború kitörése óta?
- Mennyire jellemző a verseny a településen a vállalkozások között?
- Hogyan épít kapcsolatot a helyi közösséggel, és mennyire fogadják el a helyiek vállalkozását?
- Hogyan látja a vállalkozása környezetvédelmi és fenntarthatósági hatásait?
- Milyen szerepet játszik a helyi turizmus vállalkozása sikerében? Van-e szezonális hatása a forgalomnak?
- Mit gondol a jövő gazdasági kihívásairól és a vállalkozások helyi támogatási lehetőségeiről?
- Hogyan változott az ellátási lánc és az alapanyagokhoz való hozzáférés a háború alatt?
- Mennyire befolyásolta a háború a vásárlói szokásokat és a forgalmat?
- Milyen irányban szeretné fejleszteni vállalkozását a jövőben? Milyen lehetőségeket lát a település gazdasági növekedésére?
- Milyen új lehetőségeket lát a helyi gazdaságban az elkövetkező 5 évre?
- Hogyan képzelik el a jövőt, és milyen irányban fejlődhetnek a vállalkozások a kistérségben?
- Van-e olyan témakör, amiről nem beszéltünk, de fontosnak tartaná elmondani a kistérség kapcsán?

4. Interjúvázlat: Turizmus-vendéglátásban tevékenykedő

- Kérem, röviden mutatkozzon be, és mondja el, hogyan kapcsolódik a turizmushoz a településen? Mióta foglalkozik szállásadással?
- Mi motiválta, hogy a turizmus területén helyezkedjen el, és milyen háttérrel rendelkezik ezen a téren?
- Hogyan jellemezné a település turizmusát? Melyek a kistérség/település legfontosabb turisztikai látványosságai, és kiket vonzanak ezek a helyszínek?
- Milyen jelentős események vagy fejlesztések voltak a település turizmusában az utóbbi években? Kik támogatták ezeket a fejlesztéseket? (a helyi önkormányzat, Magyarország? pályázati forrás, stb.)
- Jelenleg milyen nehézségekkel néz szembe a helyi turizmus? Hogyan érintette a pandémia vagy a háború a helyi turizmust?
- Milyen események és fesztiválok színesítik a helyi turizmust?
- Milyen szálláslehetőségeket és szolgáltatásokat kínálnak a látogatóknak?
- Hogyan alakult a látogatószám az elmúlt években? Milyen trendeket lát?
- Hogyan népszerűsítik a települést mint turisztikai desztinációt?
- Hogyan kapcsolódik a helyi lakosság a turizmushoz? Mennyire fogadják szívesen a turistákat?
- Mik a legnagyobb kihívások a turizmus fejlesztésében, például infrastrukturális vagy anyagi problémák?

- Milyen fejlesztéseket terveznek a turizmus vonzerejének növelésére?
- Hogyan látja a település turizmusának jövőjét?
- Milyen turisztikai lehetőségeket kínálhatna a települések még a közeljövőben?
- Hogyan hatott a háború a látogatók számának csökkenésére vagy változására a településen?
- Milyen lépéseket tettek annak érdekében, hogy támogassák a helyi turizmust a jelenlegi helyzetben?
- Érkeztek-e a településre olyan turisták, akik kifejezetten a háború miatt keresnek biztonságosabb helyet?
- Milyen jövőbeli terveik vannak a turizmus fejlesztésére?
- Milyen reményekkel tekintenek a turizmus jövőjére, ha a helyzet stabilizálódik?
- Van-e olyan témakör, amiről nem beszéltünk, de fontosnak tartaná elmondani a kistérség kapcsán?

5. Interjúvázlat: Óvónő

- Kérem, röviden mutakozzon be, és meséljen arról, mióta dolgozik a település óvodájában!
- Hogyan látja a település fiatal generációjának fejlődését? Mennyire támogató a környezet az óvodás korosztály számára?
- Hogyan alakult a gyerekek létszáma az elmúlt 10 évben? Kik az óvodások? Adott település lakói? (vannak-e más kistérségből beutazók)? Milyen a nemzetiségi összetételük?
- Ha visszagondol az elmúlt 10 évre (az Euromajdan előttre), melyek voltak a főbb fordulópontok a vizsgált települések életében? Milyen változások mentek végbe a vizsgált településeken ezekben a korszakokban?
- Hogyan változott az óvodai nevelés helyzete az évek során a településeken? Milyen fontos események vagy változások befolyásolták az óvodai rendszert?
- Milyen különleges programok vagy kezdeményezések vannak az óvodában, amelyek támogatják a gyerekek fejlődését?
- Milyen szempontok alapján dolgoznak a gyerekek fejlesztésén az óvodában?
- Milyen szerepet játszanak a szülők a gyermekek nevelésében és óvodai életében?
- Hogyan befolyásolja a háborús helyzet a kisgyermek nap rutinját és érzelmi állapotát?
- Milyen különleges figyelmet igényelnek a gyermekek, akiknek családjai közvetlenül érintettek a háborúban?
- Milyen kapcsolatot tartanak a szülőkkel a gyermekek érzelmi támogatásáról és biztonságáról?
- Hogyan hat a háború a gyermekek szociális fejlődésére és együttműködési készségükre az óvodában?
- Milyen módszerekkel segítik az óvodában a gyerekek érzelmi és szociális fejlődését?
- Milyen kihívásokkal küzdenek a kisgyermeknevelés terén (pl. infrastruktúra, anyagi támogatás)?
- Milyen támogatást/segítséget kap/kaptak az óvodák az ukrán államtól? És a magyar államtól?
- Vettek-e részt valamilyen ukrainai vagy magyarországi pályázatban?
-
- Milyen kulturális és hagyományőrző programokat szerveznek az óvodában?
- Mennyire vannak jelen a modern pedagógiai módszerek, és hogyan hat a digitalizáció az óvodai nevelésre?

- Hogyan érintette az óvodai nevelést a pandémia és a háború?
- Hogyan járul hozzá az óvoda a helyi közösség összetartásához?
- Milyen jövőbeli terveik vannak az óvoda fejlesztésére? Hogyan látja a jövő generáció fejlődési lehetőségeit a településen?
- Hogyan képzelik el a jövőt, és milyen irányban fejlődjön az óvodai nevelés a kistérségben?
- Van-e olyan témakör, amiről nem beszéltünk, de fontosnak tartaná elmondani a kistérség kapcsán?

6. Interjúvázlat: Egyházi személy

- Kérem, röviden mutakozzon be, és mondja el, mióta szolgál, és melyik településeken?
- Hogyan jellemezné a vallási életet a kistérségben, vagy az Ön által szolgált településeken?
- Milyen vallási összetétel jellemzi a települést, ahol szolgál?
- Milyen szerepe van az egyháznak a településeken? Közösségszervezés, idősgondozás, oktatás, stb.
- Ha visszagondol az elmúlt 10 évre (az Euromajdan előttre), melyek voltak a főbb fordulópontok a vizsgált települések életében? Milyen változások mentek végbe a vizsgált településeken ezekben a korszakokban?
- Milyen kihívásokkal szembesülnek jelenleg a helyi vallási közösségek?
- Meglátása szerint milyen szociális problémákkal néz szembe a település? (egyedül maradt idősök, szétszakított családok, stb.)
- Milyen hagyományos vallási események és ünnepek vannak a településeken?
- Mennyire aktívak a hívők a közösség életében, és milyen programokat szerveznek számukra?
- Hogyan vonják be a fiatalokat az egyházi életbe?
- Hogyan támogatják a helyi egyházi közösséget a településen kívülről? Milyen támogatásokat kapnak? Ukrajnaiakat? Magyarországiakat?
- Mennyire fontos a vallás a település lakói számára, és hogyan hat ez az életmódjukra?
- Hogyan kapcsolódik az egyház a település kulturális és történelmi értékeihez?
- Milyen szerepet vállalt az egyház a közösség támogatásában a háború alatt?
- Milyen lelkipásztori programokat kínálnak azoknak, akik közvetlenül érintettek a háborúban?
- Hogyan támogatják a menekült családokat vagy az érintett helyieket, ha van ilyen?
- Hogyan változott az egyházi közösség létszáma vagy összetétele a háború óta?
- Hogyan látja az egyházi közösség jövőjét a településen?
- Milyen jövőbeli elképzeléseik vannak a közösségi élet és a vallási események fejlesztésére?
- Van-e olyan témakör, amiről nem beszéltünk, de fontosnak tartaná elmondani a kistérség kapcsán?

Ábrák jegyzéke

1.ábra: A Nagybégányi kistérség térképe	19
2.ábra: Nagybégányi adminisztratív központja	20
3.ábra: A Nagybégányi kistérség településeinek összlakossága (fő)	21
4. ábra: A Nagybégányi kistérség településeinek lakosságának nemek szerinti megoszlása..	22
5.ábra: A kiskorúak száma a Nagybégányi kistérség településein (0-18 éves korosztály)	23
6.ábra: A Nagybégányi kistérség migrációs mutatói (fő).....	24
7.ábra: Születési/Halálozás mutatók a Nagybégányi kistérség településein (fő)	25
8.ábra: A Nagybégányi kistérség vallási megoszlása 2023-ban.....	26
9.ábra: Az iskolák gyereklétszáma a Nagybégányi kistérségben (fő).....	27
10.ábra: A Nagybégányi kistérség tanulóinak nemek szerinti megoszlása (fő).....	27
11.ábra: Az óvodák gyereklétszáma a Nagybégányi kistérségben (fő).....	28
12.ábra: Nagybégány lakosságszámának változása (fő)	29
13.ábra: Nagybégány református temploma.....	30
14.ábra: Nagybégány görögkatolikus temploma.....	31
15.ábra: Nagybégány római katolikus temploma.....	32
16.ábra: Nagybégány Jehova tanúi királyság-terme.....	32
17.ábra: Nagybégány vallási megoszlása 2023-ban	33
18.ábra: Az egykori gazdaságközi keveréktakarmány gyár	34
19.ábra: A Nagybégányi varroda épületén lévő zászlók	35
20.ábra: A Nagybégányi Gimnázium.....	36
21.ábra: A Nagybégányi Gimnázium tanulóinak létszáma (fő)	36
22. ábra: A Nagybégányi "Csöppség" óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)	37
23.ábra: Kisebégány lakosságszámának változása (fő).....	38
24.ábra: Kisebégány református temploma.....	39
25.ábra: Kisebégány görögkatolikus temploma	40
26.ábra: Kisebégány vallási megoszlása 2023-ban	41
27.ábra: A Kisebégányi Gimnázium	43
28.ábra: A Kisebégányi Gimnázium tanulóinak létszáma (fő)	43
29.ábra: A Kisebégányi "Csillagocskák" óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)	44
30.ábra: Beregdéda lakosságszámának változása (fő).....	45
31.ábra: Beregdéda görögkatolikus temploma	46
32.ábra: Beregdéda református temploma.....	47

33.ábra: Beregdéda római katolikus temploma	47
34.ábra: Beregdéda pravoszláv temploma.....	48
35.ábra: Beregdéda vallási megoszlása 2023-ban	48
36.ábra: A Beregdédei Horus Aquapark	50
37.ábra: A Beregdédei Gimnázium	51
38.ábra: A Beregdédei Gimnázium tanulóinak létszáma (fő)	52
39.ábra: A Beregdédei "Búzavirág" óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)	52
40.ábra: Gút lakosság számának változása (fő).....	53
41.ábra: Gút református temploma.....	54
42.ábra: Gút vallási megoszlása 2023-ban	55
43.ábra: A Gúti Gimnázium	56
44.ábra: A Gúti Gimnázium tanulóinak létszáma (fő)	57
45.ábra: A Gúti "Szivárvány" óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)	57
46.ábra: Macsola lakosság számának változása (fő)	58
47.ábra: Macsola római katolikus temploma.....	59
48.ábra: Macsola református temploma	60
49.ábra: Macsola vallási megoszlása 2023-ban	61
50.ábra: A Macsolai óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő).....	62
51.ábra: Asztély lakosság számának változása (fő)	63
52.ábra: Asztély református temploma.....	64
53.ábra: Asztély pravoszláv kápolnája	64
54.ábra: Asztély vallási megoszlása 2023-ban	65
55.ábra: Az Asztélyi Elemi Iskola.....	66
56.ábra: Az Asztélyi Elemi Iskola gyereklétszáma (fő).....	66
57.ábra: Az Asztélyi "Mese" óvoda gyereklétszáma az évek folyamán (fő)	67
58.ábra: Hunyadi lakosság számának változása (fő).....	68
59.ábra: Hunyadi vallási megoszlása 2023-ban	69
60.ábra: Hunyadi pravoszláv temploma	69
61.ábra: A Hunyadi Elemi Iskola	70
62.ábra: A Hunyadi Elemi Iskola tanulóinak létszáma (fő)	70
63.ábra: Az épülő többfunkcionális sportterem Asztély településén	74
64.ábra: Keresztrejtvény házi feladat a tanulók számára	82

Táblázatok jegyzéke

1.táblázat: Az adatközlők alapinformációi	13
2.táblázat: Óravázlat a “Mechanikus népességmozgás” témára.....	79

Резюме

Тема дипломної роботи: «Суспільно-географічне дослідження Великобийганської ТГ та використання результатів у географічній освіті». Головною метою дослідження був аналіз демографічних процесів, міграційних тенденцій та соціально-економічних характеристик Великобийганської ТГ.

Під час дослідження було використано кілька методів для досягнення поставлених цілей: дослідження та аналіз відповідної літератури; збір статистичних даних, їх упорядкування в бази даних та їх аналіз; проведення емпіричного дослідження за допомогою напівструктурованих інтерв'ю з відповідними діями сіл досліджуваної територіальної громади (наприклад з працівниками старостинського округу Великобийганської ТГ, працівниками освіти, підприємцями, представниками церкви тощо).

У кожному з населених пунктів Великобийганської ТГ було проведено щонайменше 1 інтерв'ю. Під час дослідження усього було проведено 15 інтерв'ю з інформаторами, які мають широкі знання з заданої теми та достатнє розуміння повсякденного життя та проблем місцевих громад.

Виходячи з результатів емпіричного дослідження, можна зробити висновок, що зменшення кількості населення спостерігається у всіх населених пунктах досліджуваної ТГ. За кордон виїхали переважно молоді чоловіки працездатного віку та їхні сім'ї. Подальшою соціально-демографічною проблемою є становище людей похилого віку, які, після виїзду членів їхніх родин за кордон, залишилися поодиночі.

Воєнний стан також впливає на економіку досліджуваної ТГ. Через міграцію та нестачу робочої сили кілька малих підприємств були змушені закритися, а нові не відкриваються. Як результат, до бюджету Великобийганської ТГ надходить менше доходів, а кількість можливостей працевлаштування на місцевому рівні також зменшилась. Крім того, через воєнний стан в Україні, досліджувана територіальна громада була змушена «заморозити» свої проекти розвитку.

Щодо змін у сфері освіти можна сказати, що зменшення кількості дітей може спричинити проблеми для функціонування освітніх закладів у майбутньому, однак нестачі в викладачах немає. Навіть у нинішній складній ситуації місцеві школи намагаються забезпечити учням якісну освіту.

На життя та діяльність релігійних громад також впливає зменшення кількості населення, що може спричинити нові проблеми у майбутньому. Однак, можна також

сказати, що соціальні зв'язки тих, хто залишився на батьківщині, зміцнилися, вони стали більше уваги приділяти один одному.

За результатами даного дослідження можна також стверджувати, що в туризмі Великобуйганської ТГ не відбулося кардинальних змін. Незважаючи на складну економічну ситуацію, кількість внутрішніх туристів суттєво не зменшилася, а для місцевих мешканців сільський туризм все ще є надійним фінансовим ресурсом.

У дипломній роботі ми також дали приклади на те, як результати дослідження можна використовувати в географічній освіті. Наприклад, у рамках навчальної програми з географії для 8-го класу: демографічні процеси й статеві-віковий склад населення світу та України, релігійний склад населення, зайнятість населення в світі й Україні або природа та населення свого адміністративного регіону. Але результати даного дослідження також можна використовувати під час викладання окремих тем предмета «Географія Карпатського регіону» у 6 класі, та у рамках гурткових занять з краєзнавства. Хоча в рамках цього дослідження ми детально розглянули одну адміністративну одиницю Закарпатської області, досліджувані соціально-економічні процеси та зміни, що відбулися в результаті російсько-української війни, також можуть відображати тенденції ширшого регіону (Закарпаття або навіть усієї України). Досліджені процеси, такі як збільшення міграції або старіння населення сіл, також можна включити до глобальних тенденцій. Саме тому результати цього дослідження можуть бути використані не лише на шкільних уроках, а й у вищій освіті, або навіть у різних наукових дослідженнях. Завдяки результатам дослідження учні також можуть отримати уявлення про функціонування та структуру територіальних громад.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném megköszönni témavezetőmnek, Dr. Kovály Katalinnak, aki szakértelmével, türelmével és folyamatos támogatásával hozzájárult diplomamunkám elkészítéséhez. Segítsége, értékes tanácsai és konstruktív kritikái nélkül nem készülhetett volna el a diplomamunkám. Köszönöm a folyamatos motivációt és a szakmai fejlődésemhez való hozzájárulást.

Nyilatkozat

Alulírott, Pocsai Ákos földrajz szakos hallgató, kijelentem, hogy a dolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, a Földrajz és Turizmus Tanszéken készítettem, MSc középiskolai oktatás (Földrajz) diploma megszerzése céljából.

Kijelentem, hogy a dolgozatot más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye, és csak a hivatkozott forrásokat használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЕЛИКОБИЙГАНСЬКОЇ ТГ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ У ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ

Автор

Науковий керівник / Експерт

ПОЧАІ АКОШ ЙОЖЕФОВИЧ Стефан Молнар Д.

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

6.53%

6.53%

КП 1

1.24%

1.24%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

20483

Кількість слів

172954

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	1
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	2
Парафрази (SmartMarks)	a	85

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ: БІЗНЕС-МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ (НА ПРИКЛАДІ БЕРЕГІВСЬКОГО РАЙОНУ) 5/26/2025 Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II)	59 0.29 %

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Я, Почаї Акош Йожефович, підтверджую, що користувався сервісом Google Translate (<https://translate.google.com.ua>) для перекладу змісту та висновків з угорської мови на українську, та для перекладу іншомовних текстів.

Я зробив запит на вище вказані операції 15 травня 2025 року.

Отримані таким чином дані були використані для доопрацювання та перероблення тексту з метою отримання кінцевого варіанту роботи.

ПІБ Студента Почаї Почаї Акош Йожефович